

AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY

ROČENKA **2019**

Vydala: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Editoři: Pavel Pešout, Karolína Šůlová

Autoři textů: zaměstnanci AOPK ČR

Titulní fotografie: Pálavský les, foto Jan Miklín

Tisk: UNIPRESS, spol. s r. o.

Grafické zpracování: Jan Šmucar

Počet stran: 97

Místo a rok vydání: Praha 2020

ISBN: 978-80-7620-051-7

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

[Ročenka (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR)]

Ročenka 2019 / Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. –
Praha : Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2020. – 97 stran

ISBN 978-80-7620-051-7 (brožováno)

* 502.14:061 * 502.17 * 502.17:502.5 * (437.3) * (058)

– Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

– 2011-2020

– ekologické instituce a organizace – Česko – 21. století

– ochrana přírody – Česko

– ochrana krajiny – Česko

– ročenky

502 - Životní prostředí a jeho ochrana [2]

Albín okrotice bílé, foto Dana Turoňová

Obsah

Seznam boxů	5
Úvodem	7
1. O Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR	9
2. Ochrana přírody a krajiny	11
2.1. Výkon, metodika a podpora státní správy	11
2.2. Územní ochrana přírody	11
2.3. Památné stromy	19
2.4. Druhová ochrana přírody	19
2.5. Ochrana krajiny	27
2.6. Ochrana neživé přírody	29
3. Péče o přírodu a krajinu	35
3.1. Metodické zajištění péče o přírodu a krajinu	35
3.2. Péče o chráněná území ve správě AOPK ČR	36
3.3. Administrace dotačních programů v oblasti péče o přírodu a krajinu	39
4. Monitoring biodiverzity	53
4.1. Sledování stavu biotopů	54
4.2. Sledování stavu druhů	55
4.3. Červené seznamy	61
4.4. Hodnocení péče o přírodu	61
4.5. Hodnocení ekosystémových služeb	61
5. Správa a poskytování dat	65
5.1. Ústřední seznam ochrany přírody	65
5.2. Informační systém ochrany přírody	66
5.3. Poskytování informací a dat	67
6. Práce s veřejností	69
6.1. Média	69
6.2. Publikační činnost	69
6.3. Akce pro veřejnost a osvětové materiály	70
6.4. Semináře a konference	70
6.5. Knihovna AOPK ČR	70
6.6. Návštěvnická infrastruktura v chráněných územích	74
6.7. Stráž přírody	74
6.8. Monitoring návštěvnosti	74
6.9. Koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO	76
6.10. Cena AOPK ČR	76
7. Mezinárodní spolupráce	79
7.1. Mezinárodní závazky	79
7.2. Vědecký orgán CITES	80
8. Hospodaření a provoz	85
8.1. Rozpočet AOPK ČR	85
8.2. Zadávání veřejných zakázek	85
8.3. Personální zajištění	85
8.4. Správa majetku a materiálně - technické zajištění	87
Rada AOPK ČR	91
Organizační schéma AOPK ČR	92
Kontakty	94
Územní působnost regionálních pracovišť AOPK ČR	96
Seznam zkratk	97

Ošetření památných dubů v oboře Vřísek, foto Šárka Mazánková

Seznam boxů

Vybrané aktivity prezentované v ročence jsou představené také na příkladech formou stránkových boxů:

1	Příprava nového vyhlášení CHKO Blanský les	14
2	Zpracování plánu péče o CHKO Český kras	15
3	Vyhlášení přírodní památky Jindřichova skála	16
4	Kolokvium k péči o památný strom Hadí královna	17
5	Repatriace sysla obecného v Českém středohoří	22
6	Novinky v záchranném programu hnědáka osikového	23
7	Program péče o vlka obecného	24
8	Ověření možnosti vymezení ÚSES v CHKO Český les	30
9	Evidence registrovaných VKP v Libereckém kraji	31
10	Možnosti využití geograficky nepůvodních druhů dřevin v PLO 38 (RP SCHKO Bílé Karpaty)	32
11	Vliv syntetických pyrethroidů na přírodní prostředí	40
12	Oprava hráze rybníka Velký Pařezitý	41
13	Revitalizace národní přírodní památky Pastvisko u Lednice	42
14	Šetrná obnova smíšené bučiny ve II. zóně CHKO Broumovsko	43
15	Péče o lesní porosty v národní přírodní rezervaci Vývěry Punkvy	44
16	Iniciační stadium mezí u Teplé v CHKO Slavkovský les	45
17	Výsadba aleje Mahátny Gándhího v CHKO Český ráj	50
18	Obnovní management v národní přírodní památce Na požárech	51
19	Lišejníky národní přírodní rezervace Týřov	56
20	Mapování výskytu mloka skvrnitého v CHKO Moravský kras a okolí	59
21	Monitoring sokola stěhovavého v ptačí oblasti Broumovsko	62
22	Doprava a ochrana fauny v Karpatech	71
23	Mapovací kampaň Na veverka s mobilem přináší výsledky. Veverka obecná je skokanem roku	72
24	Oprava návštěvnické infrastruktury v údolí Bílé Opavy	73
25	Do domu přírody jedině s pasem	75
26	Ceny za přínos k ochraně přírody poprvé uděleny	77
27	AOPK ČR pomáhá rozvoji africké Zambie	82
28	Jak značit exempláře CITES?	83

Úvodem

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

v této Ročence najdete informace o činnosti naší organizace v roce 2019. Nebyl to rok úplně jednoduchý. Museli jsme zredukovat počet zaměstnanců o pět procent a o podobné číslo i náš provozní rozpočet. Nikoho tato operace nepotěšila, ale troufám si říci, že byla provedena s co největším ohledem na to, aby péče o naši přírodu a krajinu nebyla narušena.

Pokračovali jsme v podpoře a realizaci opatření v krajině, jejichž cílem je zvýšit přirozenou retenci vody a uchovat biodiverzitu. Vybrané projekty jsme prezentovali i některým členům vlády včetně premiéra. Považuji za důležité, že jsme jim mohli sdělit, že problémy s vodou nemůže vyřešit výstavba několika přehradních nádrží, ale jenom ucelené spektrum opatření v krajině, kde důležité místo zaujímá rehabilitace a revitalizace mokřadů, toků, malých vodních nádrží, pěstování přírodě blízkých lesů, obnova ekologické infrastruktury zemědělské krajiny a vhodné způsoby jejího obhospodařování. To vše jako komplementární opatření ke globálně, bohužel ne zcela efektivně, dojednávaným mitigačním opatřením. Hlavním zdrojem financí pro tyto projekty je Operační program Životní prostředí. Dalo by se říci, že rok 2019 je rokem, kdy jsme byli již v cílové rovině. Je mimo pochybnost, že jako zprostředkující subjekt pro administraci těchto prostředků jsme uspěli. A to jak z pohledu zabezpečení čerpání objemu alokovaných prostředků, tak i z pohledu smysluplnosti jejich využívání. Ve srovnání s minulým programovým obdobím, kdy byl model administrace odlišný, se bezpochyby ekoeffektivita využití prostředků z těchto evropských fondů výrazně zlepšila. Je to proto výzva, aby i příští programové období mělo nastaveno taková pravidla, která tuto kvalitu aspoň udrží.

Musíme také reagovat na nebyvalou kůrovcovou kalamitu v smrkových porostech, která souvisí s klimatickou změnou a dlouhodobě neudržitelným modelem lesního hospodaření. Naším cílem je primárně ochránit předměty ochrany v chráněných územích a to v kontextu charakteru okolních porostů a míry jejich napadení. Nemenší výzvou je obnova těchto uschlých anebo vytěžených porostů. Je zjevné, že řešení je v systematickém zavádění přírodě blízkých forem hospodaření tak, aby budoucí lesy byly prostrově a druhově rozmanité.

Pokračoval návrat vlků do naší krajiny, který kromě mnoha pozitiv přináší i některé problémy. Zčásti se je podařilo vyřešit zlepšením financování preventivních opatření i nahrazováním škod. Vycházíme při tom z toho, že naše krajina potřebuje jak extenzivní pastvu, tak i vlky, kteří mohou napomoci s redukcí přemnožené spárkaté zvěře. AOPK ČR se podílela na přípravě samostatného Programu péče o vlka, který počátkem roku 2020 schválilo Ministerstvo životního prostředí.

Naše organizace se nikdy nemůže obejít bez různých měkkých i investičních projektů a nebo spoluúčasti na nich. V roce 2019 jsme realizovali kolem tří desítek zpravidla středně a dlouhodobých projektů. Je to důležitá součást naší aktivity. Vzhledem k tomu, že jsme služební úřad s rigidními požadavky na personální i provozní fungování, to někdy vytváří logické potíže. Je zřejmé, že do budoucna se musíme soustředit na udržení přiměřené proporcionality základních a projektových agend a preferovat dlouhodobější a robustější projekty.

Ze zahraniční spolupráce stojí za zmínku studie proveditelnosti k rozvoji ekoturismu a ochrany přírody v Zambii podpořená Českou rozvojovou agenturou a vypracovaná v součinnosti s Českou zemědělskou univerzitou.

Rok 2019 byl také rokem složitých jednání o zajištění lepší péče a adekvátní ochrany území na soutoku Dyje a Moravy v EVL Soutok-Podluží, EVL Niva Dyje a ptací oblasti Soutok-Tvrdonicko, které patří k nejhodnotnějším územím v naší zemi i střední Evropě. Dosavadní model lesního obhospodařování tyto záruky nenabízí. Ke korektní výměně odborných názorů a záznamu aktuálního dění slouží i web soutok.nature.cz.

Za zmínku stojí i velký objem práce na nominaci NPR Jizerskohorské bučiny do celoevropského dědictví bukových lesů UNESCO. Zda budou skutečně zapsány, je zatím nejisté, ale naděje není malá. Oceňuji, že nominace byla učiněna po dohodě s Lesy ČR s.p. jako místně příslušným lesním hospodářem.

Správné řízení vedená naší organizací mají navzdory dílčím výkyvům solidní úroveň, jsou predikovatelná a racionální. Zlepšení platí i pro oblast stavební agendy. Zde je stále zjevnější, že se musíme více soustředit na koncepční posuzování rozvoje a charakteru zástavby v územně plánovacích dokumentech a méně se vyčerpávat na posuzování individuálních záměrů. I v tomto roce probíhala úzká spolupráce s Českou komorou architektů a to i v rámci vyjasnění pozic k připravované rekodifikaci stavebního řádu.

Tato Ročenka, troufám si tvrdit, prezentuje tyto a další aktivity naší organizace v uplynulém roce v graficky a obsahově zdařilé podobě. Protože AOPK ČR garantuje řadu oblastí ochrany přírody celostátně, vyjadřují četné statistické údaje výsledky celé státní ochrany přírody.

Přeji Vám inspirativní čtení

František Pelc
ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR

Stahování dřeva v lese, foto Zuzana Růžičková

1. O Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR

Pavel Pešout, Karolína Šůlová

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) je organizační složkou státu. Je zřízena s účinností od 1. 1. 2015 zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Je správním úřadem ve smyslu čl. 79 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky. Její územní působnost se vztahuje na celou Českou republiku. Sídlem AOPK ČR je Praha a v jejím čele stojí ředitel. Základní rozsah činností zajišťovaných AOPK ČR vymezený zákonem je rozšířen pověřením MŽP ČR.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR je zapsána do II. oddílu seznamu znaleckých ústavů podle § 21 odst. 3 zákona č. 36/1967 Sb.

AOPK ČR se dělí na tyto organizační útvary:

- sekce, v jejichž čele stojí ředitelé sekcí;
- odborní odbory, které vedou ředitelé odborů. Regionální pracoviště jsou na úrovni odborů, v jejichž čele stojí ředitelé regionálních pracovišť;
- oddělení, které vedou vedoucí oddělení.

Organizační struktura je přehledně zobrazena v příloze ročenky na straně 92.

VIZE AOPK ČR

Příroda a krajina dlouhodobě v příznivém stavu, přispívající ke kvalitnímu životu obyvatel České republiky.

POSLÁNÍ AOPK ČR

Posláním AOPK ČR je uchovat přírodu a krajinu České republiky - součást našeho společného dědictví. Tuto veřejnou službu naplňujeme pestrou škálou činností:

- Sledujeme stav biodiverzity a krajiny na území celé České republiky. Spolupracujeme s akademickými pracovišti na výzkumu. Výsledky sledování a výzkumu interpretujeme, využíváme v praktické ochraně přírody a krajiny a publikujeme. Vydáváme i vlastní odborná periodika a publikace.
- Spravujeme 24 chráněných krajinných oblastí a téměř 800 národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a dalších zvláště chráněných území, o tato území také pečujeme s cílem zachovat a zlepšit stav zdejších předmětů ochrany. Péči plánujeme zpravidla na deset let.
- Chráníme ohrožené druhy. Vydáváme červené seznamy druhů. Pro neohroženější rostliny a živočichy zpracováváme a realizujeme záchranné programy, programy péče a regionální akční plány na území celé České republiky.
- Provozujeme Ústřední seznam ochrany přírody a celostátní Informační systém ochrany přírody, data poskytujeme všem zájemcům zdarma.
- Vytváříme oborové metodiky a standardy, zpracováváme

váše odborné a znalecké posudky a zajišťujeme odbornou podporu veřejné správy. Jsme vědeckým orgánem úmluvy CITES.

- Pomáháme zlepšovat stav přírody a krajiny v České republice administrací dotačních programů i přímou realizací praktických opatření (zlepšování druhové skladby a prostorové struktury lesů, vodního režimu, revitalizace toků, péče o ohrožené biotopy a druhy, obnova nelesní a intravilánové zeleně).
- Ukazujeme krásy přírody veřejnosti. Přímou v terénu organizujeme programy pro veřejnost a budujeme naučné stezky, pozorovatelné, informační a návštěvní střediska - Domy přírody. Provozujeme také veřejnou přírodovědnou knihovnu s více než 20 000 svazky. Spolupracujeme s médii.
- Při naší činnosti se neobejdeme bez spolupráce s vlastníky a hospodáři, obcemi a kraji, odbornými institucemi a neziskovými organizacemi.
- Spolupracujeme na společných projektech a vyměňujeme si informace se zahraničními a mezinárodními organizacemi.

Při naší práci se kromě platné legislativy řídíme etickým kodexem organizace.

RADA AOPK ČR

Poradním orgánem ředitele je Rada AOPK ČR. Jejím cílem je otevřít profesionální ochranu přírody zainteresované veřejnosti z řad uznávaných osobností zejména z oblasti vědy, zákonodárců, veřejné správy, hospodářů a neziskového sektoru. Rada diskutuje strategická rozhodnutí a přináší podněty k činnosti AOPK ČR, je platformou pro výměnu názorů, znalostí a zkušeností. Členství v Radě je čestné, bez nároku na odměnu. Seznam jejích členů je uveden v příloze ročenky na str. 91.

2.1. VÝKON, METODIKA A PODPORA STÁTNÍ SPRÁVY

Tereza Chaloupková, Lenka Tomášková

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen „AOPK ČR“) je dle ust. § 75 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen „ZOPK“) správním úřadem, který je podřízený Ministerstvu životního prostředí a vykonává státní správu v oblasti ochrany přírody a krajiny v rozsahu stanoveném ZOPK a jinými zákony. Státní správu AOPK ČR v roce 2019 celoročně vykonávala na území chráněných krajinných oblastí (CHKO) mimo CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek a jejich ochranných pásem mimo území národních parků a jejich ochranných pásem.

Tab. č. 1 Přehled zažádaných a vyplacených částek náhrady újmy za ztížení zemědělského a lesního hospodaření

Rok žádosti	Žádáno (mil Kč)	Vyplaceno (mil. Kč)
2015	114,996	92,19
2016	101,956	83,63
2017	106,95	120,67
2018	128,81	131,00
2019	141,84	

Poznámka: jde o souhrnné číslo obsahující i vyplacené újmy administrované z předchozího účetního období

AOPK ČR v rámci výkonu státní správy v obvodu své územní působnosti dle ust. § 85 odst. 1 ZOPK a zákona č. 255/2012 Sb., kontrolního řádu, v platném znění, rovněž vykonávala v roce 2019 státní dozor v ochraně přírody. Ten spočívá především v kontrole dodržování vydaných rozhodnutí, závazných stanovisek a zákonných povinností na úseku ochrany přírody a krajiny. AOPK ČR v roce 2019 provedla v rámci tohoto státního dozoru celkem 86 kontrol.

AOPK ČR je dle ust. § 78 odst. 4 ZOPK na celém území České republiky, mimo území národních parků a území CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce, příslušná k posuzování žádostí a vyplacení náhrady újmy za ztížení zemědělského a lesního hospodaření dle ust. § 58 ZOPK. V roce 2019 obdržela AOPK ČR celkem 300 žádostí o náhradu újmy, která vznikla v roce 2018, a několik žádostí o náhradu újmy za rok 2019. Celkový požadavek na náhradu újmy činil 141,84 mil. Kč. Do konce roku 2019 bylo vyplaceno celkem 131 mil. Kč. Přehled o vyplacených újmách od roku 2015 je uveden v tabulce č. 1 a grafu č. 1. Propláceny byly nejen žádosti za rok 2018, ale také část žádostí z předcházejícího roku, které byly na výzvu AOPK ČR doplňovány, nebo byly složitějšího rázu a posuzování si vyžádalo delší čas.

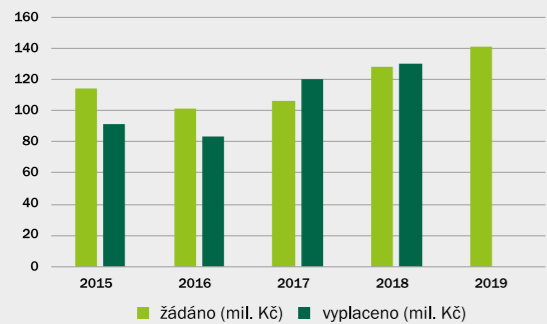
2.2. ÚZEMNÍ OCHRANA PŘÍRODY

David Lacina

V České republice existují dvě kategorie tzv. velkoplošných zvláště chráněných území: národní parky a chráněné krajinné oblasti (CHKO) a čtyři kategorie tzv. maloplošných zvláště chráněných území: národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP). Celkem zvláště chráněná území zaujímají 1 321 982 ha (překryvy více ZCHÚ jsou započítány jen jednou), což představuje 16,8 % rozlohy ČR. AOPK ČR pečuje o 1 028 923,62 ha ZCHÚ, tedy

Tab. č. 2 Přehled počtu a výměr jednotlivých chráněných území v ČR k 31.12.2019

Typ územní ochrany	Kategorie CHÚ	Počet v ČR	Výměra v ČR (ha)	Výměra v péči AOPK ČR (ha; % z celkové rozlohy dané kategorie CHÚ)
Zvláště chráněná území	Národní parky	4	119 105	0 (0 %)
	Chráněné krajinné oblasti	26	1 138 015	1 014 326 (89,1 %)
	Národní přírodní rezervace	111	30 146	28 515 (94,6 %)
	Národní přírodní památky	126	6 614	6 015 (90,9 %)
	Přírodní rezervace	817	43 224	16 802 (38,9 %)
	Přírodní památky	1579	33 295	2 963 (8,9 %)
Natura 2000	Ptačí oblasti	41	703 437	259 997 (37,0 %)
	Evropsky významné lokality	1112	795 107	296 903 (37,3 %)

Graf č. 1 Přehled o vyplacených újmách

o 77,8 % jejich celkové rozlohy. Mezi chráněná území patří také evropsky významné lokality (EVL) a ptačí oblasti (PO) soustavy chráněných území evropského významu Natura 2000. Tato soustava zaujímá 1 114 826 ha, tj. 14,1 % rozlohy ČR. Většina soustavy Natura 2000 se překrývá se zvláště chráněnými územími. Státní ochrana přírody spravuje tato chráněná území jako jednu ucelenou soustavu. Přehled je uveden v tabulce č. 2. Třicet tři evropsky významných lokalit (celkem 52 894 ha) je chráněno prostřednictvím smluvní ochrany.

2.2.1. Chráněné krajinné oblasti

Miroslav Dort

AOPK ČR zajišťuje péči o 24 CHKO, tedy o všechny CHKO v ČR kromě CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce. Jedná se o území o celkové ploše 1 014 326 ha, což reprezentuje 89,1 % plochy CHKO v ČR. Výkon státní správy je blíže popsán v kap. 2.1. a péče o území CHKO v kap. 3.2.

V roce 2019 byl dokončen proces nového vyhlášení CHKO Moravský kras. Původní zřizovací předpis z roku 1956 byl nahrazen moderním vyhlášovacím předpisem – nařízením vlády č. 83 z 27. března 2019.

AOPK ČR pokračovala ve zpracování návrhů na nové vyhlášení CHKO Litovelské Pomoraví a CHKO Křivoklátsko. Po předjednávání vymezení zón ochrany přírody CHKO Blanský les v regionu bylo rozhodnuto připravit také návrh na nové vyhlášení CHKO Blanský les (více viz box 1). Koncem roku 2019 byly podkladové materiály k návrhům na nové vyhlášení uvedených CHKO odevzdány na MŽP k připomínce.

AOPK ČR dlouhodobě zajišťuje zpracování plánů péče o CHKO, které MŽP následně projednává a schvaluje. Zpracování probíhá podle dlouhodobého harmonogramu s předstihem před koncem platnosti dosavadního plánu péče. V březnu 2019 byl schválen plán péče o CHKO Beskydy, který byl oznámen koncem roku 2018.

Plán péče o CHKO Český kras zpracovaný během roku 2018 AOPK ČR upravila na základě připomínek MŽP. Tento dokument byl následně v říjnu oznámen a po vypořádání připomínek obcí a vlastníků v prosinci 2019 MŽP schválen (více viz box 2).

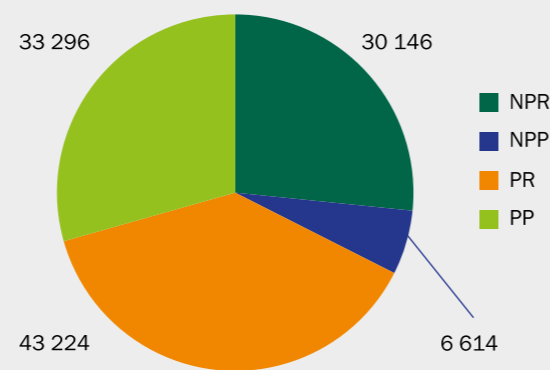
V roce 2019 se zpracovávaly plány péče o CHKO Jizerské hory, CHKO Žďárské vrchy a CHKO Železné hory, protože platnost dosavadních plánů končí v roce 2020.

Uvedené plány péče jsou zpracovávány podle nového metodického pokynu MŽP, který byl v návaznosti na vyhlášku MŽP č. 45/2018 Sb. vydán ve Věstníku MŽP v lednu 2019. Uvedený metodický pokyn významně změnil koncepci a způsob zpracování plánů péče, takže bylo nutno v průběhu zpracování ujasňovat s MŽP přístup k obsahu kapitol plánu péče, což zpracování pozdrželo. Plány péče o uvedené CHKO budou na MŽP odevzdány během prvního pololetí 2020.

2.2.2. Maloplošná zvláště chráněná území | Pavel Šedivý

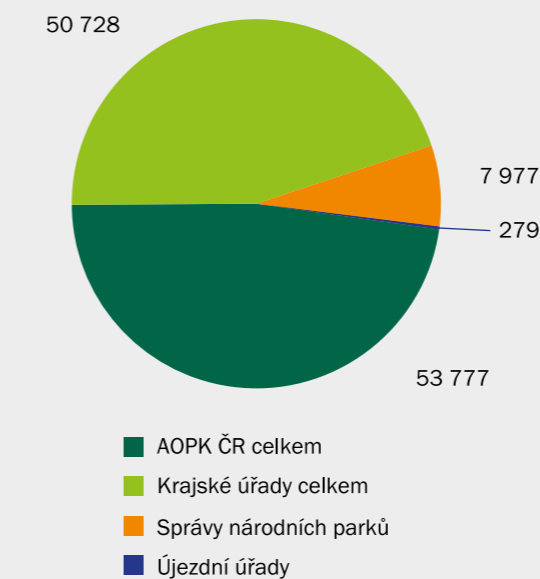
K roku 2019 je v České republice 2 633 maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ). Jejich celková rozloha je 113 280 ha, tedy 1,4 % rozlohy státu (viz graf č. 2).

AOPK ČR spravuje a pečuje o všechny národní přírodní rezervace (105) a národní přírodní památky (120) s výjimkou těch, které leží na území národních parků a na úze-

Graf č. 2 Rozloha (ha) jednotlivých kategorií MZCHÚ

mí těch CHKO, které do správy národních parků spadají (CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce). Dále pečuje o všechny přírodní rezervace (274) a přírodní památky (277) na území chráněných krajinných oblastí (s výjimkou CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce), které má i kompetenci vyhlášovat. Zároveň AOPK ČR pečuje na základě pověření MŽP o MZCHÚ (16), která leží na pozemcích a stavbách tvořících součást objektů důležitých pro obranu státu mimo vojenské újezdy. Celkem tak AOPK ČR pečuje o 792 MZCHÚ. Početně se jedná o necelou třetinu MZCHÚ v ČR, avšak z hlediska rozlohy je to téměř polovina (tzn. 53 777 ha) jejich celkové rozlohy (viz graf č. 3). Péče o tato území je blíže popsána v kap. 3.

Důležitou součástí péče o MZCHÚ je tvorba plánů péče, což jsou odborné a koncepční dokumenty, které na základě vyhodnocení stavu území a výsledků dosavadního managementu stanovují opatření pro další období. Příslušným orgánem ochrany přírody k projednávání a schvalování plánů péče o MZCHÚ národní kategorie je MŽP. V roce 2019 AOPK ČR připravila a předala MŽP k projednání a schválení 10 plánů péče o NPP a NPR. V roce 2019 bylo dále připraveno 52 plánů péče o PR

Graf č. 3 Působnost orgánů ochrany přírody z hlediska péče v MZCHÚ dle rozlohy (ha)

a PP, které následně byly či v nejbližší době budou projednány a schváleny. Plány péče se vytvářejí podle jednotné osnovy vydané Ministerstvem životního prostředí.

V roce 2019 AOPK ČR vyhlásila tři MZCHÚ (viz tab. č. 3). Zcela nově byla vyhlášena přírodní památka Jindřichova skála v CHKO Brdy, která je ukázkou zachovalého přírodního výtvaru mrazového srubu, kamenného moře a dalších výchozů slepenců bez zásahu člověka (viz box 3). Mezi znovu vyhlášené MZCHÚ patří přírodní památka Trhovokamenické rybníky a přírodní rezervace Kokořínský důl. Přírodní památka Trhovokamenické rybníky se nachází v CHKO Žďárské vrchy, vyskytují se zde cenné vodní a mokřadní biotopy. Tato památka byla znovu vyhlášena především kvůli posunu parcelních hranic, ke kterým došlo v rámci komplexních pozemkových úprav. Přírodní rezervace Kokořínský důl existuje již od roku 1953 a toto rozsáhlé chráněné území bylo nově přehlášeno zejména kvůli upřesnění hranic. Jedná se o neobvyklý komplex stanovišť s převahou lesních společenstev v členitém písčovitěm terénu vytvářejícím kaňonovitá údolí se skalními stupni, skalními městy a dalšími geomorfologickými útvary, které vznikly zvětráváním prozelezněných pískovců.

Tab. č. 4 Území soustavy Natura 2000 k 31.12.2019

	Počet EVL*	Rozloha EVL (ha)	Pokryvnost EVL (%)	Počet PO*	Rozloha PO (ha)	Pokryvnost PO (%)	Natura 2000 EVL + PO (ha)**	Pokryvnost EVL + PO (%)**
Celkem ČR	1112	795 107	10,1	41	703 437	8,9	1 114 826	14,1
Kontinentální oblast	1 003	762 874	10,1	34	667 586	8,8	1 062 802	14,1
Panonská oblast	128	32 233	9,5	8	35 851	10,5	52 024	15,3

Tab. č. 3 Nově vyhlášená MZCHÚ na území CHKO v roce 2019

Nově vyhlášená MZCHÚ	Rozloha (ha)	CHKO
PP Jindřichova skála	5,28	Brdy
PP Trhovokamenické rybníky	58,48	Žďárské vrchy
PR Kokořínský důl	2364,53	Kokořínsko - Máchův kraj

AOPK ČR v roce 2019 připravila a MŽP předala záměr na vyhlášení národní přírodní památky Soutok – podklad pro zajištění ochrany významné části EVL na Soutoku Moravy a Dyje.

2.2.3. Soustava Natura 2000

Zuzana Koňáková

Natura 2000 je soustava chráněných území evropského významu, kterou vytvářejí na svém území všechny státy EU. Tvoří ji ptačí oblasti (PO) a evropsky významné lokality (EVL). Ty jsou vyhlášeny podle směrnice č. 2009/147/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích) a směrnice č. 92/43/EHS o ochraně volně žijících živočichů, planě rostoucích rostlin a přírodních stanovišť (směrnice o stanovištích). Na území ČR je od roku 2016 vyhlášeno 1 112 EVL v celkové rozloze 795 107 ha (10,1 % rozlohy státu). Ptačí oblasti jsou stabilní již od roku 2009 v počtu 41 a jejich území pokrývá celkem 703 437 ha (8,9 % rozlohy státu). V roce 2019 došlo pouze ke změně u PO Soutok – Tvrdomicko, kde byl nařízením vlády (č. 60/2019 Sb.) ze dne 4. února 2019 přidán nový předmět ochrany PO a to orel královský (*Aquila heliaca*). Přehledně jsou údaje o EVL a PO v ČR uvedeny v tabulce č. 4, grafy č. 4 a č. 5 pak shrnují, jaká plocha EVL resp. PO spadá do působnosti jednotlivých orgánů ochrany přírody.

Souhrny doporučených opatření

Souhrny doporučených opatření (SDO) pro EVL a PO jsou odborné a koncepční dokumenty popisující ekologické nároky, stav a ohrožení předmětů ochrany, pro které byla území vyhlášena. Definují rovněž optimální opatření či způsob hospodaření k udržení či dosažení příznivého stavu předmětů ochrany na konkrétních lokalitách.

AOPK ČR v rámci projektu „Zajištění plánovací dokumentace pro vybrané lokality národního významu v České republice“ (realizace 2016–2023, OPŽP 2014–2020)

Příprava nového vyhlášení CHKO Blanský les

Tereza Rejnková, Miroslav Dort

AOPK ČR dlouhodobě usiluje o změnu vymezení zón CHKO Blanský les, současná zonace neodpovídá přírodním a krajinným hodnotám a neumožňuje jejich adekvátní ochranu. Změnu však není možné provést jinak, než jako součást nového vyhlášení CHKO, protože platné vymezení zón je uvedeno v příloze ke zřizovací vyhlášce CHKO (vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 197/1989 Sb.).

V letech 2018–2019 proběhla celá řada jednání s obcemi i dalšími klíčovými subjekty, na kterých AOPK ČR partnery seznamovala s návrhem nového vymezení zón CHKO a jeho odůvodněním. Podařilo se tak objasnit důvody potřeby změny zonace a na návrhu se ve většině případů shodnout.

V polovině roku 2019 byl připraven návrh záměru na vyhlášení CHKO Blanský les, obsahující konkrétně uvedené předměty ochrany CHKO a bližší ochranné podmínky včetně jejich zdůvodnění. Návrh obsahoval také vymezení zón s odůvodněním jednotlivých segmentů včetně zakresu zonace na podkladu katastrální mapy. V podkladech pro nové vyhlášení jsou předměty ochrany CHKO definovány přesněji než dříve a novým způsobem jsou také formulovány bližší ochranné podmínky tak, aby orgánu ochrany přírody umožnily efektivně usměrňovat činnosti, které by mohly předměty ochrany poškodit.

Za nejvýznamnější však lze považovat změny ve vymezení zón. Nové vymezení zón lépe odráží skutečné přírodní a krajinné hodnoty území. Do I. zóny jsou zařazeny nej-

01

02

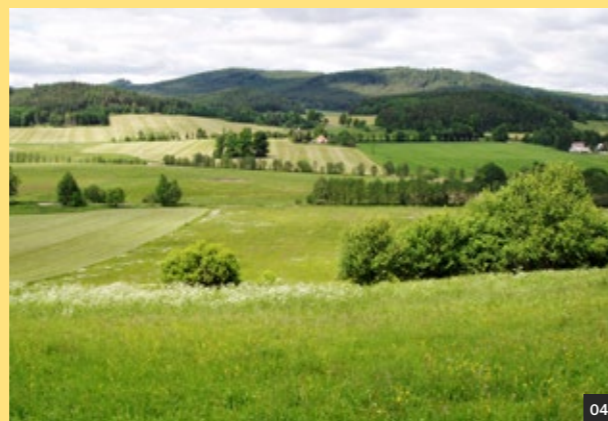
hodnotnější celky přírodě blízkých, zejména lesních ekosystémů, namnoze s výskytem chráněných druhů či významných geomorfologických jevů; část z nich je již chráněna jako maloplošná zvláště chráněná území. Do II. zóny jsou zařazeny částečně pozměněné lesní, luční a pastevní ekosystémy či mozaiky ekosystémů přírodě blízkých a člověkem silně ovlivněných, ale také krajinařsky významné celky luk s remízky a rozptýlenou zástavbou.

S obcemi předjednaný návrh vymezení zón mění rozsah I. zóny z 1,4 % na 8,6 % a II. zóny z 19,4 % na 28,1 % území CHKO. Nově se na úkor III. zóny vymezuje také IV. zóna v rozsahu 2,2 % území (dosavadní zonace uvedené ve zřizovací vyhlášce byla pouze třístupňová).

Návrh je již v tak vysokém stupni příprav, že záměr na nové vyhlášení CHKO Blanský les by mohl být oznámen v průběhu roku 2020.

03

04

1. Rohy od Plánských, foto Jana Janáková
2. Brložsko - pohled od Valšů k Brlohu, foto Tomáš Vosátka
3. Masiv Blanského lesa od úpatí Jaronínské bučiny, foto Zdeněk Hosman
4. Chvalšinsko, foto Marcela Paloudová

Zpracování plánu péče o CHKO Český kras

Miroslav Dort

V roce 2019 byl projednán a schválen plán péče o CHKO Český kras na období 2020–2029. Navazuje na dva předchozí plány péče. Plán péče je koncepční odborný dokument ochrany přírody, který na základě současného stavu a dosavadního vývoje zvláště chráněného území navrhuje opatření na zachování či zlepšení stavu předmětů ochrany. Plány péče o CHKO zpracovává AOPK ČR a schvaluje MŽP.

CHKO Český kras se nachází v těsné blízkosti Prahy, přitom však vyniká svou mnohotvárností. Zvlněná pahorkatina je proříznuta hlubokým kaňonovitým údolím Berounky a jejích přítoků. Na geologické stavbě se podílejí především mořské usazeniny vápenců prvohorního stáří s krasovými jevy a světově významnými nálezy zkamenělin a stratigrafickými profily.

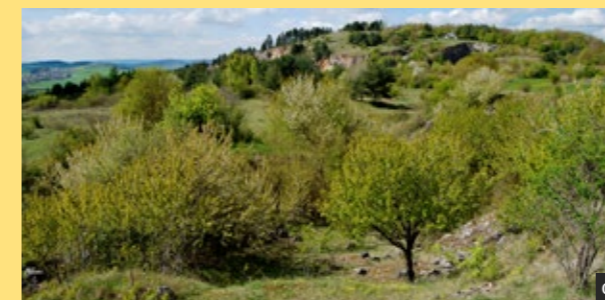
Zastoupení rostlin a živočichů je ovlivněno pestrým geologickým podkladem, geomorfologií krajiny, polohou v české xerothermní oblasti a také lidskou činností. Charakteristický je výskyt jednak teplomilných a suchomilných (submediteránních) druhů, jednak druhů středoevropských lesů.

Nachází se zde řada reliktních stanovišť, která zpestřují krajinu habrových doubrav. Šípákové doubravy na suchých, jižně orientovaných stráních se mnohdy prolínají se stepními společenstvy. Vyskytuje se zde několik desítek ohrožených rostlinných druhů, například rudohlávek jehlancovitý, včelník rakouský, devaterník šedý, hlaváček jarní a řada dalších. Endemity Českého krasu jsou jeřáb krasový a barrandienský.

Fauna si svou bohatostí nezádá s rostlinstvem. Úzký vztah ke zvláštním podmínkám krasu mají letouni, kterých se zde v současnosti vyskytuje 14 druhů. Skupina plazů je specifická hojným výskytem užovky hladké i užovky podplamaté. Území vyniká druhovou pestroostí hmyzu, významné druhy žijí především na xerothermních stanovištích

01

02

a v lesních porostech s původním složením. Doposud bylo v Českém krasu zjištěno téměř 2 200 motýlích druhů.

Nový plán péče kontinuálně zachovává péči o přírodní biotopy, zvláště chráněné a vzácné druhy, geologické lokality a udržení typického krajinného rázu. Ochrana krajinného rázu je zajišťována při územně plánovací činnosti a soustřeďuje se na uchování volné krajiny a zachování rozsahu sídel bez vzniku satelitní výstavby.

Prioritní úkoly se zaměřují na klíčové problémy oblasti, např. péči o xerothermní nelesní ekosystémy, zachování vysokého podílu mezofilních a teplomilných lesů s přirozenou druhovou skladbou a obnovení tvaru lesa nízkého (pařeziny) či lesa středního, zajištění podmínek pro zachování nebo zlepšení stavu populací vzácných druhů rostlin, vzácných druhů motýlů a dalších bezobratlých, ochranu letních úkrytů i zimovišť letounů, zachování krasových jevů, stratigrafických profilů a paleontologických lokalit při rekultivaci těžebních prostorů apod.

Zpracování nového plánu péče o CHKO Český kras proběhlo v letech 2018–2019. Plán péče byl již zpracován tak, aby splňoval náležitosti vyhl. č. 45/2018 Sb., ale ještě se do něj nepromítly změny v uspořádání kapitol, které vyplývají z Metodického pokynu MŽP uveřejněného ve Věstníku v lednu 2019. Plán péče byl projednán s dotčenými obcemi, krajem a dalšími subjekty v regionu v průběhu roku a schválen byl v prosinci 2019.

03

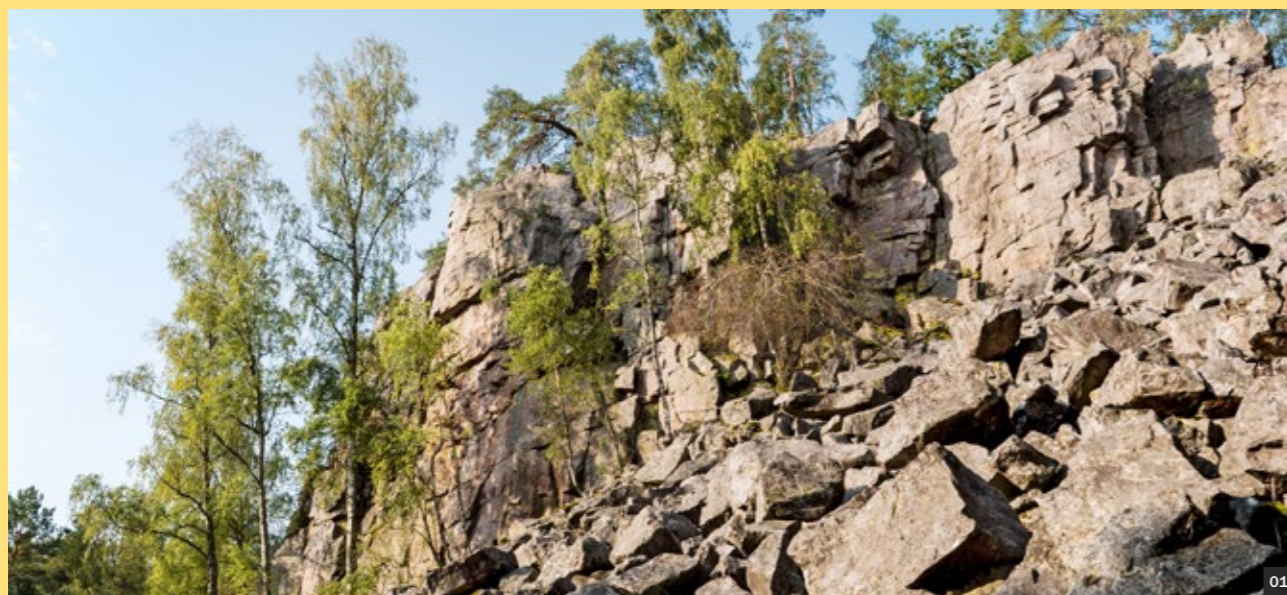
04

1. Skalní stěny Kotýzu využívá k hnízdění výr velký.
2. V nitru návrší Zlatý kůň se nachází nejrozsáhlejší jeskynný systém Čech – Koněpruské jeskyně.
3. Jižní stráně Českého krasu na jaře rozvoní tisíce půvabných květů třemdavy bílé.
4. Řeka Berounka se zařezává do vápenců Českého krasu a vytváří mezi Berounem a Karlštejnem malebný kaňon.

Všechna foto Josef Motil

Vyhlášení přírodní památky Jindřichova skála

Bohumil Fišer

Chráněná území mají různá data „narození“, několik jich vzniklo na Nový rok – mezi nimi i CHKO Brdy. Přírodní památka Jindřichova skála byla vyhlášena 10. 12. s účinností na Štědrý den, 24. 12. 2019. Je prvním maloplošným zvláště chráněným územím ve Středních Brdech.

Jindřichova skála, skalní „srub“ s kolmou stěnou a kamenným mořem představuje pro Brdy typický geomorfologický jev. Skalní srub, jak se tento útvar také nazývá, vznikl zvětřováním a postupným odlamováním skalních bloků. S výškou stěny až 21 m patří k těm nejvyšším

v Brdech a jde o památku národního významu. Kamenné moře pod ním je zvláštní svou rozlohou i velikostí skalních bloků. Tvořen je prvohorními (kambrickými) slepenci, tvrdou a kyselou horninou.

Z živé přírody je pro Jindřichovu skálu typické hlavně bohatství lišejníků – několik ohrožených druhů keříčkovitých dutohlávek a další lišejníky osidlující osluněná suťová pole. Nacházejí tu dobré životní podmínky v podobě dostatek světla a menší konkurence ostatních rostlin, které nedokážou prosperovat v drsných podmínkách balvanité suti.

Co však lišejníkovým porostům v suti ubližuje, je sešlapávání. Jsou to dlouhověké organismy a rostou jen velmi pomalu. Právě proto platí zákaz vstupu do suti a na skalní stěnu. Z Jindřichovy skály je i jedna z nejkrásnějších vyhlídek v Brdech přes údolí Červeného potoka na hrad Valdek a křivoklátské kopce.

1. Mrazový srub s kamenným mořem
2. Keříčkovitá dutohlávka
3. Ikonický dub zimní
4. Provazovka

Všechna foto Bohumil Fišer

Kolokvium k péči o památný strom Hadí královna

Libor Sedláček

Hadí královna při současném obvodu kmene 995 cm představuje nejmohutnější strom v CHKO Jeseníky. I když je to velikost úctyhodná, není to hlavní, co určuje její jedinečnost. Mimořádnost této lípy totiž spočívá v jejím neobvyčejném vzrůstu a habitu, který získala specifickým režimem péče. Struktura koruny byla v minulosti výrazně ovlivněná dlouhodobým a opakovaným prováděním hlavových řezů, a to pravděpodobně nikoliv z estetických, ale spíše z důvodů hospodářských – produkčních, tedy za účelem pravidelné a bohaté produkce klestu. Právě tento historický přístup, který byl v našich podmínkách u starých stromů v krajině spíše ojedinělý (naopak velmi typický v Anglii – tzv. pollarding), dal vzniknout současné monstrózní koruně tvořené několika mohutnými hlavami. Během 2. poloviny 20. století však tento speciální režim péče ustal a na jednotlivých hlavách postupně narostlo velké množství silných sekundárních os a značných výčetních tloušťkách, které nyní neúměrně zatěžují kmen i nosnost samotných hlav, a to až do té míry, že reálně hrozí riziko statického selhání struktury koruny. Tomu aktuálně zabráňuje stávající systém 11 ks bezpečnostních vazeb (9 ks dynamických a 2 ks statických). Avšak s narůstající výškou a hmotností několik desítek let starých, sekundárních výhonů, při souběžném biomechanickém oslabení kmene a nosných hlav, není již toto opatření schopné zabezpečit strom před hrozcím rozpadem.

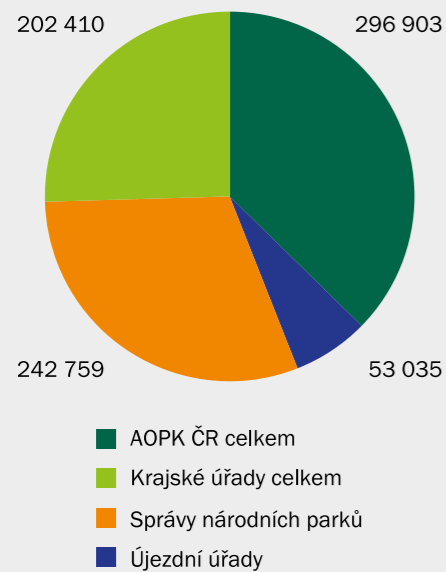
Proto se AOPK ČR rozhodla pro stanovení vhodného režimu péče uspořádat v termínu 23. 10. 2019 odborné ko-

lokvium. Zúčastnili se jej profesionální arboristé, vědečtí pracovníci a zástupci orgánů ochrany přírody. Cílem bylo nalézt společné optimální řešení, které povede ke stabilizaci stromu a odvrácení jeho předčasného zániku, při tom však neznehodnotí jedinečnou strukturu - architekturu koruny a bude respektovat specifika historického přístupu pěstebních opatření.

Účastníci se shodli, že pro udržení dlouhodobé perspektivy stromu a jeho zajištění před statickým selháním je zcela nezbytné postupně významně odlehčit korunu vhodným typem stabilizačních řezů. Zásadní je celkové snížení výšky stromu a potlačení vybraných kodominantních sekundárních výhonů. Výsledkem by pak mělo být snížení celkové výšky na takovou úroveň, při které bude co nejvíce eliminováno riziko rozlomení koruny. Budou proto založeny nové hlavy výše v koruně nad hlavami původními, přičemž konečná výška bude stanovena na základě celkové kondice stromu a jeho reakce na předchozí zásahy. Souběžně proběhne i přeinstalování systému bezpečnostních vazeb. Strom pak bude udržován v pravidelném časovém intervalu opakovaným tvarovacím řezem (na hlavu) v určené výšce. Záměrem je tedy postupně navrácení stromu do původního nebo alespoň podobného režimu péče, který ustal zhruba před 50 - 60 lety. To je předpokladem pro dlouhodobou funkční udržitelnost stromu na stanovišti a podpoření jeho kulturních, biologických a ekologických hodnot, jejichž významnému rozvoji značně přispěly právě výše popsané zásahy v minulosti.

1. Hadí královna, foto z roku 1977, archiv AOPK ČR
2. Odborné kolokvium v roce 2019, foto Libor Sedláček
3. Hadí královna, foto Libor Sedláček

Graf č. 4 Působnost orgánů ochrany přírody v EVL dle rozlohy (ha)

v průběhu roku 2019 připravovala SDO pro lokality vyhlášené v roce 2016 a aktualizovala SDO pro lokality, u kterých v souvislosti s vydáním dvou novel nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit (č. 73/2016 Sb. a 207/2016 Sb.) došlo ke změně ve vedení hranic či výčtu předmětů ochrany.

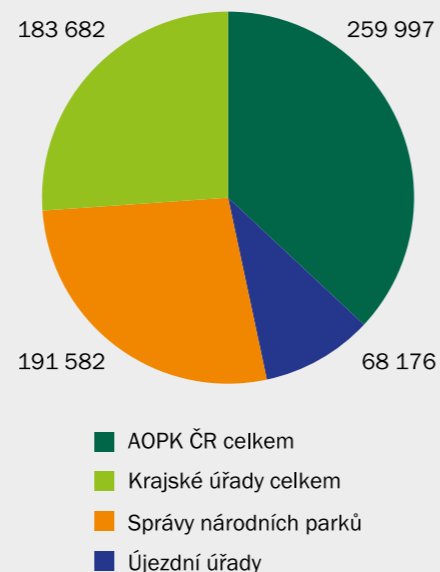
Za rok 2019 AOPK ČR připravila a na MŽP odevzdala SDO pro 22 nových EVL a 82 aktualizovaných SDO (z toho 79 jich bylo v tomtež roce schváleno a zasláno do ÚSOP).

V rámci výše uvedeného projektu byl v roce 2019 zpracován a zaslán na MŽP také SDO pro PO Hostýnské vrchy, který byl zároveň v roce 2019 schválen a zaslán do ÚSOP.

V návaznosti na Program revitalizace Krušných hor byla v roce 2019 zpracována druhá část studie „Opatření na podporu populace tetřívka obecného v Krušných horách“. Studie byla zaměřena především na zmapování konkrétních lokalit a navržení speciálního managementu pro zabránění negativního populačního trendu tetřívka obecného a stabilizování jeho populace v rámci Krušných hor. Tato část studie byla cílená hlavně na oblast PO Východní Krušné hory a západní část Krušných hor mimo současné PO a společně s částí studie, která byla vypracována v roce 2018, tak pokryla nejvýznamnější území z pohledu tetřívka obecného v celých Krušných horách.

Prioritní akční rámec (2021-2027)

V roce 2019 byly na MŽP zaslány podrobné podklady pro přípravu tzv. Prioritního akčního rámce pro soustavu Natura 2000 v ČR na období 2021-2027. Obsahem je stanovení prioritních udržovacích i obnovných opatření k zajištění příznivého stavu předmětů ochrany včetně výpočtu objemu potřebných finančních prostředků. MŽP následně dokument předložil Evropské komisi.

Graf č. 5 Působnost orgánů ochrany přírody v PO dle rozlohy (ha)

Bilaterální jednání s Evropskou komisí – hodnocení dostatečnosti soustavy Natura 2000 v ČR

Bilaterální jednání je cílené dvoustranné jednání Evropské komise s členskými státy a zúčastněnými stranami, během něhož se projednávají hlavní problémy při provádění směrnic o stanovištích a o ptácích. Formát tohoto jednání a možnost jej uskutečnit na základě iniciativy členského státu vyplývá z dokumentu „Akční plán pro přírodu, lidi a hospodářství“ přijatého Evropskou komisí v dubnu 2017. V České republice se tento bilaterální dialog uskutečnil ve dnech 19. - 20. 9. 2018 a dále 1. února 2019 v Praze pod vedením MŽP a za účasti mnoha dalších zainteresovaných subjektů, včetně AOPK ČR. V tomto roce bylo hlavním tématem hodnocení dostatečnosti soustavy Natura 2000 v ČR, přičemž na základě výsledků jednání se AOPK ČR zavázala v příštích dvou letech ověřit vhodnost doplnění předmětů ochrany do konkrétních diskutovaných lokalit.

Reporting Evropské komisi o stavu soustavy Natura 2000

MŽP pověřilo v roce 2019 AOPK ČR přípravou takzvaného SDF (Standard Data Form), prostřednictvím kterého členské státy informují Evropskou komisi o lokalitách soustavy Natura 2000. SDF obsahuje základní identifikační údaje o lokalitě, popis lokality včetně výčtu předmětů ochrany a další informace a slouží mimo jiné jako podklad pro vyhlášení evropského seznamu. V roce 2019 byly aktualizovány údaje mimo jiné například početnosti druhů z doby vyhlášení lokalit, které byly zařazeny na národní seznam v roce 2005. Další důležitou částí byla aktualizace lokalit, které již dosáhly statusu SAC (tzv. Special Area of Conservation, tedy evropsky významná lokalita, u které stát již zajistil zavedení požadovaných ochranných podmínek) - oproti roku 2016, kdy bylo reportováno celkem 749 lokalit, jich je ke konci roku 2019 již celkem 1 012.

2.3. PAMÁTNÉ STROMY

Libor Sedláček

K 31. 12. 2019 bylo v Ústředním seznamu ochrany přírody (ÚSOP) evidováno 5 488 objektů památných stromů (4 320 solitér, 932 skupin a 236 stromořadí), což dohromady činí 26 819 jedinců. Během roku 2019 bylo v ÚSOP zaznamenáno 47 nově vyhlášených objektů památných stromů, celkově 117 stromů. Mezi nimi převažovaly i v roce 2019 především naše domácí druhy lip (45 jedinců) a dubů (22 jedinců), dále pak již ve výrazně nižším zastoupení javory, jilmy, tisy, po jednom jasanu ztepilém, dřínu obecném a hrušni obecné. Z introdukovaných druhů má největší zastoupení 26 zeravců obrovských, které tvoří zcela ojedinělé památné stromořadí, a 8 platanů javorolistých. Další nově vyhlášené stromy cizokrajného původu jsou již pouze po jednom - například borovice rumelská, morušovník černý, trnovník akát, douglaska tisolistá a jírovec maďal. Největší z nově vyhlášených památných stromů byly Duba na Záběhlé 1 s obvodem kmene 726 cm, Platan javorolistý s obvodem kmene 680 cm, Douglaska na Třech trubkách s obvodem kmene 605 cm a Klen na Hrachovišti s obvodem kmene 505 cm. I vloni se mezi nově vyhlášenými památnými stromy objevilo několik, které byly vysazeny na paměť vzniku Československé republiky v letech 1918/19 a 1968, tedy takzvané Stromy svobody a Stromy republiky. Uvést je možné například Lípu svobody 1919 nebo Lípu osvobození.

Za stejné období bylo v ÚSOP, na základě aktuálně i dodatečně doručené dokumentace, označeno 28 objektů památných stromů za zcela zrušené. Převážně šlo o domácí druhy lip, dubů, javorů, buků a jasanů, zcela ojediněle pak o trnovník akát, smrk ztepilý, jinan dvoulaločný a hrušeň obecnou. Celkově bylo zrušeno 79 jedinců, a to i v rámci stromořadí a skupin, u kterých došlo pouze k odhlášení jednoho či více konkrétních stromů. Nejvíce stromů – 31 jírovce maďalů bylo zrušeno v případě Muckovské aleje, kterou z původních 166 stromů aktuálně tvoří už jen 28 dubů.

AOPK ČR v návaznosti na žádosti příslušných OOP zpracovala 124 odborných stanovisek pro správní řízení k návrhům na vyhlášení a rušení památných stromů, případně k péči o ně. Ve spolupráci s vlastníky a arboristy zajišťovala v rámci národních dotačních programů ošetření celkem 1 244 památných i významných stromů, z čehož se na území ve správě AOPK ČR nachází 799 jedinců.

Zástupce AOPK ČR se zúčastnil mezinárodního setkání odborníků (dendrologů, arboristů, správců zeleně apod.), které pořádá organizace The European Champion Tree Forum (ECTF). Ta se v celoevropském kontextu věnuje problematice mimořádně hodnotných stromů, jejich péči a ochraně. Koncem roku AOPK ČR uspořádala odborné kolokvium u Hadí Královny v CHKO Jeseníky – z hlediska vzrůstu a habitu zcela jedinečného památného stromu (viz box 4).

2.4. DRUHOVÁ OCHRANA PŘÍRODY

Jindřiška Jelínková, Eliška Blažejová

AOPK ČR v rámci druhové ochrany zajišťuje odbornou a metodickou podporu pro MŽP a ostatní orgány státní správy, sama zajišťuje výkon státní správy v oblasti druhové ochrany na území CHKO (s výjimkou CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce), v národních přírodních rezervacích a památkách, které má ve správě, a je garantem přípravy a realizace záchranných programů a programů péče vybraných zvláště chráněných druhů.

V rámci výkonu státní správy rozhodovala AOPK ČR o povolování výjimek dle § 56 zákona ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, stanovovala odchylný postup při ochraně ptáků dle § 5b zákona, udělovala souhlasy s vypouštěním zvláště chráněných živočichů odchovaných v lidské péči a s vyséváním uměle vypěstovaných zvláště chráněných rostlin dle § 54 odst. 3 zákona. V roce 2019 vydala AOPK ČR celkem 189 rozhodnutí.

2.4.1. Záchranné programy

Eliška Blažejová, Barbora Čepelová,
Jitka Matoušová, Václav John, Ondřej Korábek,
Lucie Štefanská, Helena Neuwirthová

AOPK ČR v roce 2019 koordinovala realizaci osmi záchranných programů (ZP) ohrožených druhů rostlin a živočichů. Informace o realizaci jednotlivých ZP poskytují pravidelně internetové stránky www.zachranneprogramy.cz a profil na www.facebook.com/zachranneprogramy. Zároveň probíhala příprava několika nových záchranných programů.

Financování realizace ZP bylo zajišťováno především prostřednictvím dotačních titulů POPFK a PPK. Jednalo se o tyto záchranné programy:

Sysel obecný

V roce 2019 byla již tradičně zajištěna podpora provádění aktivního managementu (kosení, pastva) na vybraných lokalitách a proveden pravidelný letní monitoring, který potvrdil již šestým rokem po sobě narůstající trend v celkové početnosti sýslů. Příznivá situace panovala i v polopřirozených odchovech – ve všech čtyřech proběhlo úspěšné rozmnožování. Díky tomu byla v červenci provedena repatriace na již druhou lokalitu v oblasti Českého středohoří – Hliniště (více viz box 5). Kromě toho se podařilo realizovat i posílení menší kolonie v Roudnici nad Labem. Pravidelně jsou sledovány i lokality, kde již repatriace či posílení proběhlo (Písečný vrch, Karlovy Vary, Hodkovice nad Mohelkou) a výsledky ve většině případů poukazují na pozitivní vývoj. Pokračovaly i různé osvětové aktivity (propagační materiály, akce na lokalitách, známky „Sýslí na vinici“ a „Sýslí v sadu“, apod.) a v listopadu se konala závěrečná konference k česko-slovenskému projektu „Sýslí pro krajinu, krajina pro sýslí“. Koncem roku byly také zpracovány genetické analýzy vzorků odebraných v předešlých letech v odchovech, na posilovaných a některých dalších vybraných lokalitách.

Užovka stromová

V roce 2019 byla zajištěna potřebná péče o líhniště a důležité biotopy užovky stromové (především v Poohří a v Bílých Karpatech), ve všech oblastech známého výskytu druhu (tj. kromě jmenovaných i v Podyjí a ve středním Povltaví) byl také prováděn důkladný monitoring. Ten opět potvrdil funkčnost budovaných líhnišť a důležitost pravidelné péče o vhodné biotopy, počty zaznamenaných jedinců užovky stromové se oproti loňské extrémně teplé a suché sezóně opět navýšily. V Poohří pokračovala i aktivní likvidace nepůvodních predátorů (především mývalů) a úspěšně probíhala i osvěta v podstatě ve všech oblastech výskytu (akce pro veřejnost, semináře pro školy, informační tabule a materiály, osobní kontakt realizátorů ZP v jednotlivých oblastech, infocentrum v Poohří, apod.).

Hnědásek osikový

Během února 2019 v Dománovicích proběhlo plánované provedení klíčových porostů na ploše zhruba 6 hektarů. Nově vytvořená místa ihned obsadili například ohrožení pestrobarvci petrklíčovití (*Hamearis lucina*). V červnu a červenci proběhl monitoring hnědásků formou transektového mapování a sledování snůšek a larválních hnízd. Oproti předchozímu roku došlo bohužel k drastickému 90-95% propadu populace, k propadu došlo na všech plochách, početní stav je nyní srovnatelný s kritickými lety 2010-2011. Vysvětlení tohoto nečekávaného propadu je složitější, předpokládáme však, že výraznou roli hrál mimořádně nepříznivý květen, který byl nejstudenější a nejdeštivější za posledních 30 let, což pravděpodobně způsobilo obrovské ztráty (drastický propad nastal i u jiných druhů motýlů, např. *Boloria selene*). Dále existuje podezření na gradaci parazitů (parazitické druhy lumků a lumčků) a další klimatický extrém, ke kterému došlo v předchozím roce, kdy v chovu téměř polovina housenek vytvořila mimořádně druhou generaci, tentokrát vlivem historicky nejvyšších teplot v průběhu roku 2018. Pokud k tomuto jevu došlo i v přírodě a ve stejném rozsahu, pak by tito jedinci nebyli schopni založit další generaci (housenky nemají na podzim možnost se krmit na čerstvém jasanovém listí) a tato část populace by byla ztracena. V Libickém luhu proběhla v dubnu další část plánované reintrodukce, když bylo vysazeno několik set housenek (více viz box 6). V červnu bylo na lokalitě pozorováno celkem 25 snůšek, čímž se potvrdila úspěšná reprodukce druhu a reintrodukce zatím splňuje očekávání. Snůšky byly pozorovány v prostoru mrtvého ramene, kde proběhl výsadek, ale i v navazujících porostech. V prostoru mrtvého ramene proběhlo v srpnu posečení porostů kopřiv.

Perlorodka říční

V souladu se záchranným programem perlorodky říční jsou realizovány dva přeshraniční projekty z programu Interreg. V oblasti Ašského výběžku se jedná o projekt „Posilování populací perlorodky říční v lokalitách soustavy Natura 2000 v zeleném pásu Bavorsko–Česko“. V rámci projektu spolupracuje AOPK ČR mimo jiné na polopřirozeném odchovu perlorodky říční a provádí management upravující přírodní podmínky dotčených lokalit. Dalším přeshraničním projektem je „Malsemuschel“ na řece Malši. V projektu jsou zajišťovány odchovy perlorodek pro hodnocení stavu habitatu pomocí bioindikačních expe-

rimentů, kdy se hodnotí přežívání a růst mladých perlorodek přímo v toku. Uplynulý rok byl pro perlorodku nepříznivý, většina lokalit se potýkala s nízkými stavy vody. Zásadní příčinou bylo několik suchých let po sobě, které možná souvisí s antropogenními klimatickými změnami. Navíc jsou degradovaná a odvodněná prameniště a rozsáhlé plochy lesů a luk odvodňují příkopy nebo podzemní drenáže. Obnova povodí proto musí začít od nejmenších přítoků. V létě 2019 téměř úplně vyschly toky s perlorodkou na Ašsku a část perlorodek strávila měsíc v umělých podmínkách. Lze se důvodně obávat, že suchá období se budou opakovat a zhoršovat, a cílem aktivit záchranného programu by také mělo být, aby byly řeky pro perlorodku obyvatelné i níže po toku, kde bylo její původní těžiště výskytu.

Hvozdík písečný český

V roce 2019 proběhlo sčítání celé populace hvozdíku, které se koná každý druhý rok. Od začátku záchranného programu v roce 2008 narostl počet rostlin v národní přírodní památce Kleneč z přibližně 1 400 na více než 7 000 rostlin. Srovnání s výsledky sčítání z roku 2017 ukazuje téměř dvojnásobný nárůst kvetoucích rostlin (na přibližně 1 500 exemplářů), což je důležité pro další růst populace. Kromě sčítání jednotlivých rostlin, které je velmi náročné, byla úspěšně vyzkoušena také nová metodika odhadu početnosti hvozdíku pomocí jeho pokrývnosti. Zjistilo se tak, že rostliny hvozdíku pokrývají přibližně 65 m². Rozvoj populace byl v roce 2019 opět podpořen výsevem semen (sebraných na lokalitě) na písčité plochy, kam by se hvozdík v nejbližších letech pravděpodobně samovolně nerozšířil. Rovněž proběhl monitoring záložní populace na lokalitě v obce Kýškovice, kde bylo potvrzeno necelých 400 rostlin. I zde došlo k nárůstu počtu kvetoucích jedinců. Na obou lokalitách pokračovala každoroční standardní péče spočívající ve fázové seči a likvidaci invazních a expanzivních druhů.

Rdest dlouholistý

V první polovině roku 2019 byla dokončena revitalizace Ramene u Stříbrného rybníka, poslední původní lokality rdestu dlouholistého v ČR. Zahnovala kompletní odbahnění většiny ramene (kromě bezzásahové zóny s nejcennějšími porosty vodních makrofyt), prosvětlení břehových porostů, vytvoření obnažených ostrůvků (z naplavených sedimentů), mělčího pásma podél břehů a dělící přepážky. Revitalizaci zajistilo Povodí Labe s. p. z finančních prostředků OPŽP. Zlepšení podmínek v rameni již prokázal algologický průzkum, kdy po odbahnění začaly ve fytoplanktonu převládat druhy čistších stojatých vod. V bezzásahové zóně bylo pozorováno pouze několik lodyh rdestu dlouholistého, a proto byla populace posílena výsadbou rostlin. V červenci a srpnu bylo do ramene vysazeno přibližně 500 lodyh. Pocházely z in vitro kultury, která je nadále udržována. Rostliny z in vitro kultury byly předávány na dopěstování v záchranné kultuře v Botanickém ústavu AV ČR v Třeboni, kde dostatečně zesílily pro výsadbu. Monitoring rdestu dále potvrdil jeho výskyt ve dvou tůních v CHKO Kokořínsko - Máchův kraj a v rameni řeky Ploučnice u Heřmanic.

Matizna bahenní

I přes aktivní opatření na podporu matizny bahenní v národní přírodní památce Hrdibořické rybníky se zatím nepodařilo obnovit její životaschopnou populaci na této lokalitě. V roce 2019 tu byly nalezeny pouze tři kvetoucí rostliny. Na špatném stavu se podílí více příčin. V minulosti to bylo dlouhodobé přeplavení lokality bobrem, v posledních letech jsou to naopak suché roky s jarními přísušky, likvidace semenáčků slimáky a v roce 2019 také hlodavci. Na ochranu rostlin před ožíráním slimáky byl aplikován v květnu moluskocid s účinnou látkou fosforečnanem železitým. Populace byla posilována výsadbami předpěstovaných rostlin do oddrňených čtverců a velkoplošnými výsevy na plochy narušené bránováním. Pokračovalo také pravidelné kosení luk traktorem a vlhčích ploch ručně křovinořezem.

Hořeček mnohotvarý český

Základem záchranného programu pro hořeček mnohotvarý český byla realizace managementových opatření. Převažujícím typem managementu je seč, v menší míře pastva, na několika lokalitách kombinace seče a pastvy, optimálně vždy spojené s výhrabem. Stejně jako v předchozích letech byla péče prováděna na 31 z 32 prioritních lokalit druhu. Na naprosté většině prioritních lokalit byl v loňském roce management proveden velmi kvalitně a byl hodnocen jako dostatečný. Při monitoringu hořečku mnohotvarého českého bylo v roce 2019 na všech známých lokalitách zaznamenáno 7 108 kvetoucích rostlin. Jedná se o nárůst oproti předchozímu roku, kdy bylo spočteno pouhých 3 375 jedinců. Za dobu soustavného monitoringu od roku 2000 se však stále jedná o podprůměrné hodnoty. Tato skutečnost je zřejmě daná srážkově chudými roky 2018 a částečně též 2019. Z celkového počtu 76 lokalit byly kvetoucí rostliny přítomny na 31 z nich. Od roku 2012 probíhá na lokalitě Boletice, vrch Olymp, repatriace hořečků. Při zahájení tohoto projektu byl na lokalitě zaznamenán jeden exemplář po více než 10 letech. V loňském roce zde bylo spočteno celkem 89 kvetoucích rostlin, naprostá většina z nich se nacházela v místech cílených výsevů.

Záchranné programy v přípravě

V roce 2019 pokračovala příprava nových záchranných programů pro následující druhy:

■ drop velký

V roce 2019 probíhalo zapracování připomínek oponentů a začátkem roku 2020 by měl být text záchranného programu schválen.

■ raroh velký

V roce 2019 probíhala aktualizace textu záchranného programu. Začátkem roku 2020 bude text odeslán na MŽP ke schválení.

■ ropucha krátkonohá

V průběhu roku 2019 byl částečně přepracován text záchranného programu. Původní návrh vytvořený organizací Herpeta v rámci projektu MGSII-16 byl upraven podle komentářů odborných recenzentů a hodnotitelů z Ministerstva životního prostředí. Dále byl dle dostupných dat aktualizován přehled recentních lokalit výskytu ropuchy

krátkonohé a byla shromážděna data o současném stavu jednotlivých lokalit a populací. V současné době je známo přibližně 60 recentních lokalit, kde je výskyt druhu buď aktuálně doložen, anebo vysoce pravděpodobný. Cílem záchranného programu bude zachovat ropuchu krátkonohou v současném areálu (tedy alespoň na 20 polích síťového mapování) a zvýšit počet obsazených vodních ploch tak, aby byly současné populace druhu stabilizovány. Toho bude dosaženo především vhodným managementem na vybraných prioritních lokalitách a dále mimo jiné i osvětou cílenou především na zástupce těžeben, ve kterých se ropucha krátkonohá vyskytuje.

■ rak kamenáč

Proběhly první revize připravovaného záchranného programu. Před úplnou finalizací textu proběhne ještě několik jednání, kterých by se měli kromě expertů zabývajících se raky účastnit i zástupci Českého rybářského svazu a vodohospodáři. V boji proti šíření račího moru je důležitá zejména prevence. Proto AOPK ČR v roce 2019 vydala leták přibližující široké veřejnosti, jakou hrozbu toto onemocnění pro naše raky představuje a jak šíření račího moru nejlépe předcházet. Díky záchrane raků ze Stroupínského potoka, kde se v roce 2018 také objevil račí mor, je možnost se v praxi zabývat záchranným transferem, definovat vhodné postupy a testovat nové metody monitoringu račího moru. V následujícím roce pak bude připravena metodika záchranných transferů jako jeden z podkladů záchranného programu.

■ zvonovec liliolistý

Byl proveden podrobný monitoring všech populací, na části lokalit byl pilotně realizován management navrhovaný v připravovaném záchranném programu. Také byla navštívena nová lokalita objevená v roce 2018 v přírodní památce Žehuňsko-Báň. Byly zde potvrzeny dvě rostliny a lokalita bude zařazena do záchranného programu. K textu záchranného programu byly získány posudky MŽP a probíhalo zapracování připomínek oponentů.

■ koniklec otevřený

V roce 2019 probíhalo zapracování připomínek oponentů a začátkem roku 2020 by měl být text záchranného programu schválen.

■ snědek pyrenejský kulatoplodý

V roce 2019 probíhalo zapracování připomínek oponentů a začátkem roku 2020 by měl být text záchranného programu schválen.

■ hořeček nahořklý a hořeček drsný Sturmův

Probíhalo zapracování připomínek oponentských posudků MŽP a další úpravy textu. V průběhu roku 2020 by měl být záchranný program schválen.

2.4.2. Programy péče

Adéla Kluchová, Jitka Matoušová, Martin Strnad,
Jitka Uhlíková, Lenka Tomášková

AOPK ČR v roce 2019 koordinovala realizaci dvou programů péče. Informace poskytují pravidelně internetové stránky www.zachranneprogramy.cz a profil na www.facebook.com/zachranneprogramy

Repatriace sysla obecného v Českém středohoří

Jitka Matoušová

Sysel obecný je v ČR kriticky ohroženým druhem, pro který je od roku 2008 realizován záchranný program (ZP). Jeho cílem je zajištění dlouhodobé existence sysla jako volně žijícího druhu naší přírody. Počítá i s repatriacemi, tj. s vypouštěním jedinců odchovaných v lidské péči na předem vybrané vhodné lokality, ze kterých v posledních desetiletích tento druh vymizel. To je nezbytné vzhledem k současnému stavu populace sysla v ČR, kdy je na našem území pouze několik desítek málo početných a vzájemně izolovaných kolonií. Zakládání nových kolonií v dosahu těch stávajících a současné zajištění vhodného prostředí na lokalitách i v jejich okolí by mělo pomoci vytvořit lokálně stabilní populační systémy (tzv. metapopulace) o celkové vyšší početnostech, ve kterých bude docházet k vzájemné migraci jedinců. Pro tyto účely byla jako nejvhodnější vybrána oblast jihozápadního cípu CHKO České středohoří, a to v návaznosti na stávající lokalitu Raná-Hrádek. Díky čtyřem polopřirozeným odchovům, které se podařilo při realizaci ZP založit ve spolupráci se zoologickými zahradami a záchrannými stanicemi, a kte-

01

02

03

ré v posledních letech dobře fungují, bylo možné v roce 2017 tyto dlouho plánované repatriace zahájit. První lokalitou, kde vypouštění proběhlo, byla přírodní rezervace Písečný vrch. Ta leží těsně za hranicí CHKO na pozemcích AOPK ČR. Zde bylo v srpnu 2017 vypuštěno celkem 57 syslů a v červenci 2018 byla založená kolonie posílena dalšími 57 jedinci. Následný monitoring potvrdil úspěšnou reprodukci vysazených zvířat v obou sezónách (2018, 2019). Celkový odhad početnosti se však stále pohybuje pouze ve vyšších desítkách a z roku 2018 na rok 2019 spíše klesl. V roce 2019 proběhla repatriace na další z předem vybraných lokalit. Jednalo se o lokalitu Hlinišť, která je vzdálená cca 1 km vzdušnou čarou od výskytu syslů na Rané i na Písečném vrchu. S vypouštěním souhlasil vlastník příslušných pozemků a v červenci 2019 zde bylo vysazeno celkem 85 jedinců sysla obecného za účasti premiéra a ministra životního prostředí. Lokalita bude v příštím roce sledována a podle výsledků se rozhodne o dalším postupu plánovaných repatriací.

04

05

1. Vypouštění syslů se zúčastnili premiér Andrej Babiš a ministr životního prostředí Richard Brabec. Foto archiv Úřadu vlády ČR
2. Ministr Brabec vrtá díru, do které bude sysel vypuštěn. Foto archiv Úřadu vlády ČR
3. Díry jsou uzavřeny smotkem sena a napuštěnou PET lahví, nebo dřevěným kulem. Foto Jitka Matoušová
4. Celkový pohled na Písečný vrch druhý den po repatriaci. Tzv. vypouštěcí ohrádky jsou v prvních dnech využívány jako ochrana proti predátorům a slouží i k zamezení okamžitému úniku vypuštěných jedinců z lokality. Foto Jitka Matoušová
5. Jeden z vypuštěných syslů, který se už podhrabal ven z ohrádky. Foto Jitka Matoušová

Novinky v záchranném programu hnědáka osikového | Václav John

01

Rok 2019 přinesl značně smíšené výsledky. Pokračovala reintrodukce v NPR Libický luh, kde byly za účasti ministra životního prostředí Richarda Brabce koncem dubna vypuštěny další housenky získané z chovu. I další zprávy z Libického luhu byly příznivé, během sezony zde bylo nalezeno zhruba 25 snůšek, takže vypuštěné housenky evidentně dokončily vývoj a založily další generaci. Je tedy zřejmé, že lokalita je pro vývoj motýla vhodná, i když na úplné vyhodnocení je stále brzo, jasno bude nejdříve za 5 let. Proběhlo sečení podrostu, aby se potlačily kopřivy a zvýšila hustota rozrazilu břechtanolistého a dalších rostlin, které jsou zásadní pro vývoj housenek v jarním období.

Naopak nepříznivé zprávy přišly z Dománovic. Přestože zde proběhl zatím nejvýznamnější zásah spočívající v proředění téměř 6 hektarů, došlo v průběhu sezony k mimořádnému meziročnímu propadu populace o více než 90 %. Počet zjištěných hnízd byl pouhých 15 a i počty pozorovaných motýlů byly velmi nízké. Propad zasáhl všechny plochy v Dománovicích bez výjimky, tedy jak plochy čerstvě proředěné, tak i dlouhodobě osídlené paseky, kde žádné změny neproběhly. Důvodem je mimo jiné extrémně nepříznivé počasí v květnu (nejstudenější a nejdeštivější květen za téměř 30 let), které vedlo k mimořádným meziročním propadům i u jiných druhů motýlů. Může jít o jediný důvod, ale existují i další možnosti. Meziroční početnost hnědáka osikového i v přirozených podmínkách kolísá v zhruba 5 až 6letých cyklech, kdy vlivem přemnožení parazitů housenek dochází k výrazným propadům a následnému nárůstu. Je možné, že populace v Dománovicích se nachází právě v takovéto fázi vývoje. Kromě toho bylo v roce 2018 v chovu zjištěno, že zhruba 50 % populace vytvořilo druhou generaci (líhnutí motýlů na podzim). Bylo to dané extrémně teplým počasím v roce 2018 (historicky nejteplejší rok v dějinách České republiky) a pokud k tomu došlo i v přírodě, pak by se případné vylihnuté housenky neměly možnost žít čerstvými jasanovými listy a polovina populace by tedy byla ztracena. Oba tyto faktory se mohly přičíst k vlivu studeného května a způsobit takovýto výrazný propad.

Management v Dománovickém lese se ovšem ubírá velmi dobrým směrem. V roce 2019 byla připravována trojstranná dohoda o péči v Dománovickém lese mezi vlastníkem pozemků (Kinský dal Borgo a. s.), orgánem ochrany přírody (Středočeský kraj) a AOPK ČR, která byla počátkem roku 2020 uzavřena. Zajistí mj. další prosvětlení a cílené vytvoření středního lesa na části lokality, což povede k zlepšení podmínek pro vývoj hnědáka.

Zajímavou zprávou bylo, že existuje další přežívající populace na Moravě, nedaleko Frýdku-Místku. Nález je to velmi překvapivý, protože jde o poměrně dobře prozkoumanou oblast. V roce 2020 bude na lokalitě proveden monitoring, naším cílem bude zajistit lokalitě určitý stupeň ochrany, alespoň formou tzv. přechodně chráněné plochy.

Pokračujícím a neovlivitelným faktorem v Dománovicích i Libickém luhu je šíření nekrózy jasanu, spojené s téměř kompletním odumíráním dospělých jasanů. Mladé stromy nejsou zasažené tolik, jakkoliv i jejich počty se snižují. Proto bylo v sezoně 2019/2020 na místo reintrodukce v Libickém luhu dosazeno 70 dalších stromků a výsadby budou nadále pokračovat i v Dománovickém lese.

02

1. Housenky z odchovu před vypuštěním, foto Václav John
2. Vypouštění housenek se zúčastnil ministr životního prostředí Richard Brabec. Foto archiv MŽP

Program péče o vlka obecného

Jindřiška Jelínková

V průběhu roku 2019 probíhala finalizace návrhu textu Programu péče o vlka obecného. Vlk byl vyňat z původního návrhu Programu péče o velké šelmy k samostatnému zpracování v reakci na rychlé osidlování naší krajiny jedinci zejména ze středoevropské nížinné populace (Německo, Polsko).

Program byl sestaven jako resortní koncepční dokument, který si klade za cíl minimalizovat konflikty, které s sebou přítomnost této šelmy v naší krajině přináší. Vlk způsobuje škody zejména chovatelům nedostatečně zabezpečených hospodářských zvířat. Jednotlivá opatření navrhovaná v programu péče byla představena na řadě konferencí, seminářů a setkání zástupcům chovatelů hospodářských zvířat, myslivecké veřejnosti, orgánům místních samospráv i představitelům Ministerstva zemědělství.

Program byl zpracován na desetileté období, přičemž se počítá s tím, že po dvou letech od schválení Ministerstvem životního prostředí bude vyhodnocen a aktualizován.

Mezi hlavními cíli Programu péče o vlka obecného jsou:

- definování příznivého stavu druhu, tzn. stanovení početnosti vlčí populace na takové úrovni, kdy bude v ČR zajištěno dlouhodobé samovolné udržení populace vlka obecného v dostatečně velkém areálu v souladu se směrnicí o stanovištích (Směrnice Rady č. 92/43/EHS).

- nastavení fungujícího systému poskytování finančních dotací na zabezpečení preventivních opatření k ochraně stád hospodářských zvířat

- zajištění jednotného systému vyplacení náhrad škod způsobených vlkem na hospodářských zvířatech a dalších druzích chovaných zvířat – jedná se o novelu zákona č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy

- stanovení jednoznačného postupu orgánů státní ochrany přírody a spolupracujících institucí pro případy výskytu tzv. nápadně se chovajících jedinců

- ochrana biotopu vlka zachováním propojení jádrových oblastí výskytu vlka migračními koridory s cílem zajistit biologickou a genetickou konektivitu populací

Díličí cíle a opatření včetně popisných částí programu péče byly zpracovány v úzké spolupráci mezi MŽP, AOPK ČR, dalšími orgány ochrany přírody a odborníky z řady akademických a výzkumných organizací i nevládních neziskových organizací.

1. Vlci v návštěvnickém centru národního parku Šumava v Srní, foto Tom Jůnek

book.com/zachranneprogramy. Zároveň probíhala příprava tří programů péče pro velké šelmy.

Vydra říční

V roce 2019 pokračoval standardní monitoring druhu. Proběhl v 7 vybraných EVL a byly sbírány a analyzovány kadávery nalezených uhynulých jedinců. Odhady početnosti metodou stopování na sněhu bohužel nebyly s ohledem na nepříznivé klimatické podmínky realizovány. Pokračovaly také aktivity projektu Lutra lutra, zaměřené na oblast Krušných hor, a bylo dokončováno celkové vyhodnocení realizace programu péče od roku 2009.

Bobr evropský

Implementace programu péče spočívala zejména ve spolupráci s dotčenými orgány ochrany přírody při řešení konfliktních situací zapříčiněnými životními projevy bobra. V rámci Zonace diferencované ochrany byla opět vydána opatření obecné povahy, jejichž platnost skončila a která povolují eliminaci bobřího osídlení v zóně C. Dále byla testována funkčnost vybraných opatření pro řešení konfliktních situací. Nedílnou součástí realizace programu péče byla také osvěta.

Vlk obecný

V průběhu roku 2019 probíhalo projednávání textu programu péče se zástupci MZe, ČMMJ, SVOL a chovatelských organizací (ASZ, SCHOK, SCHMS) formou kulatých stolů. Přípravovala se metodika monitoringu a Standard na ochranu stád. Byl rozpracován koncept nápadných jedinců, tedy pohotovostní plán, jak přistoupit k řešení nápadných a problematických zvířat. Více viz box 7.

Medvěd hnědý

V roce 2019 byla zahájena příprava Programu péče o medvěda hnědého. Expertní skupina se sešla dvakrát – v červnu byla ustanovena a proběhla diskuse k formátu a obsahu programu péče, v říjnu proběhlo jednání nad návrhy textů na půdě KÚ Moravskoslezského kraje. Zpracována byla také první verze pohotovostního plánu k řešení situací s výskytem problematického jedince medvěda hnědého, který bude klíčovou součástí programu.

Rys ostrovid

V roce 2019 byla zahájena příprava Programu péče o rýsa ostrovida. Expertní skupina se k programu péče sešla dvakrát. Při přípravě se vychází z textu, který byl zpracován ČZÚ v rámci tzv. norských fondů, a programu péče o vlka obecného. Dlouhodobým cílem je zajištění příznivého stavu populace rýsa v ČR, udržení životaschopnosti česko-bavorsko-rakouské populace a propojení s karpatskou populací a dalšími populacemi v okolních státech.

2.4.3. Regionální akční plány

Eliška Blažejová, Bára Čepelová, Václav John

Jako operativní nástroj pro aktivní ochranu ohrožených druhů AOPK ČR zpracovává a realizuje tzv. regionální akční plány. V roce 2019 byl schválen celkově již osmý regionální akční plán (RAP), a to RAP pro modráška ligrusového.

RAP pro mihuli ukrajinskou

Proběhl pravidelný monitoring, záchranné transfery a odlov splavených mihulí. Ani v roce 2019 nebyly zjištěny tohoroční minohy a ke tření pravděpodobně nedošlo. Podle matematických odhadů je počet dospělých mihulí na lokalitě velmi nízký a pravděpodobnost, že se setkají, zřejmě není vysoká (přestože populace je dosud odhadována na více než 400 jedinců, tvoří metamorfovaní dospělci každoročně pouze 1-2 % z tohoto počtu). RAP probíhá v působnosti RP Olomoucko.

RAP pro okáče menšího

Byla sledována lokalita na Malém Dědu v CHKO Jeseníky, kde v roce 2016 proběhl výřez kosodřeviny. Okáč menší na zásah zareagoval a na lokalitě byl potvrzen. V oblasti Velké Kotliny proběhl další výřez invazní borovice kleče. RAP probíhá v působnosti RP Olomoucko.

RAP pro tetřeva hlušce

Na několika místech, zejména v okolí Smrku v CHKO Beskydy a na česko-slovenské hranici v oblasti Polomu proběhly plánované zásahy spočívající v prořezání porostů a dosadbě cílových dřevin (jedle, jeřáb). RAP funguje v návaznosti na existující odchovnu tetřevů Lesů ČR s.p. na Řepčonce v Krásné, odkud bylo v roce 2019 vypuštěno dalších 11 odchovaných tetřevů, celkem s předchozími lety již 31 kusů. Probíhá v působnosti RP SCHKO Beskydy.

RAP pro okáče skalního

Byl realizován monitoring populace, pokračoval záchranný odchov a reintrodukce, které byly tentokrát směřované na lokalitu Písečný vrch v Českém středohoří. Na Dlouhé hoře již výsadek neprobíhal, přesto bylo monitoringem zjištěno přes 100 jedinců a reintrodukci lze vyhodnotit jako úspěšnou, populace se již udržuje bez nutnosti dalších výsadek. I na dalších kopcích byl zjištěn nadějný počet imág, jakkoliv na samotné Rané došlo k poklesu vlivem absence jarní pastvy na zásadních lokalitách. Tomu bude věnována v příštím roce klíčová pozornost, nicméně celkový populační vývoj je příznivý, a to i přes klimaticky ne zcela ideální průběh. RAP probíhá v působnosti RP SCHKO České středohoří.

RAP pro střevli potoční

Byl zajišťován monitoring populace a byla ověřována účinnost v předešlém období realizovaných opatření proti vysychání drobných vodních toků, které hostí populaci tohoto druhu. RAP probíhá v působnosti RP SCHKO Žďárské vrchy.

RAP pro modráška ligrusového

V roce 2019 byl nově schválen RAP pro modráška ligrusového v Českém středohoří. Situace tohoto druhu je mnohem horší než u okáče skalního a v kombinaci s deštivým květnem se snížila početnost tohoto druhu na minimum (pozorováno jen několik imag), nicméně při kontrole zaměřené na sledování vajíček bylo zjištěno relativně dobré oklazení živých rostlin a populace má tedy stále šanci na záchranu. Pro ochranu živé rostliny před okusem zvěří byla instalována oplocenka v celkové délce 480 metrů,

dále byly realizovány prořezávky na ploše 1,5 hektaru s cílem rozšířit vhodný biotop. Byla odebrána vajíčka (24 kusů) s cílem založení záchranného chovu. RAP probíhá v působnosti RP SCHKO České středohoří.

RAP pro pastarček dlouholistý moravský

Vedle monitoringu na stávajících lokalitách byly monitorovány i plochy, na které byl pastarček vyséván a vysazován v letech 2015 a 2016. Ani po čtyřech letech od výsevu nevykvetl žádný ze sledovaných jedinců, pokud přežívají, tak ve formě sterilních růžic. Z 37 vysazených jedinců do roku 2019 přežili pouze 4. Všechny lokality druhu byly letos posečeny a lokalita Lásca byla v ještě v podzimním termínu přepasena. Na podporu vhodných míst pro klíčovní druhu byly na lokalitě PP Hluboče odstraněny náletové dřeviny, které se vyskytovaly na místě nejbohatšího výskytu pastarčku. Na lokalitách Lásca a PP Kaňury byl narušen půdní povrch. Byly provedeny výsevy na plochách PP Kaňury a Tratihušt. RAP probíhá v působnosti RP SCHKO Bílé Karpaty.

RAP pro přesličku různobarvou

Na Olomoucku byl proveden management stávajících lokalit a monitoring všech populací i výsadeb. Rostliny vysazené na jaře 2017 na novou lokalitu Tovačovská jezera velmi dobře přežívají. Z celkem 122 vysazených trsů bylo v létě 2019 zaznamenáno 85, tj. 70 %. Na některých plochách se jednotlivé trsy rozrůstají do plošných porostů. Na lokalitách štěrkopískovna Náklo a PP Zátřže–Starý náplav bylo sečí omezeno jejich zarůstání konkurenčně silnými bylinami a náletem. Probíhá v působnosti RP Olomoucko.

Dále byly v roce 2019 připravovány další tři regionální akční plány – RAP pro okáče metlicového (CHKO České středohoří), s jehož schválením se počítá v příštím roce, RAP rovněž pro okáče metlicového (CHKO Český kras), jež by měl být dokončen v první polovině roku 2020, a RAP pro rozhodník huňatý, který bude schválen začátkem roku 2020. Pokračovala také příprava RAP pro tesaříka alpského v oblasti Bezdězu.

2.4.4. Vyplácení náhrad za škody způsobené vybranými ZCHD živočichů

Jitka Uhlíková, Lenka Tomášková

Role AOPK ČR ve vyplácení náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy dle zákona č. 115/2000 Sb. spočívá zejména v tom, že její pracoviště jsou ve své působnosti orgánem ochrany přírody, který po ohlášení vzniku škody provádí neprodleně místní šetření. Prověřuje, zda byla škoda způsobena vybraným zvláště chráněným živočichem, a shromažďují se důkazy. Protokol z tohoto místního šetření je pak jedním z podkladů žádosti o náhradu škody, kterou poškozený podává na příslušný krajský úřad. Pracoviště AOPK ČR také poskytují hospodářským subjektům poradenství, jak nejlépe předcházet vzniku škod a kde a jak je možné získat dotaci na preventivní opatření. Vybraná pracoviště s působností v oblasti výskytu velkých šelem byla vybavena elektrickými ohradníky, které půjčují chovatelům za účelem ochrany stád. AOPK ČR odborně a metodicky podporuje ostatní orgány ochrany přírody při posuzování škod.

AOPK ČR zpracovala a předložila MŽP návrh na úpravu - doplnění zákona č. 115/2000 Sb. a jeho prováděcí vyhlášky č. 360/2000 Sb.

2.4.5. Ochrana biotopu zvláště chráněných druhů | Martin Strnad

Významný posun doznala roce 2019 kvalita poskytovaných údajů o biotopech zvláště chráněných druhů. Byly dokončeny práce na vymezení vrstev lokalit výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem a vrstvy biotopu vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců (rys ostrovid, medvěd hnědý, vlk obecný a los evropský) v podobě, která umožňuje jejich zohlednění v procesu územního plánování. V obou případech je pro každý zvláště chráněný druh (či skupinu druhů s podobnými nároky na prostředí) vymezen biotop v rozsahu nutném pro zachování jeho existence v oblasti jeho výskytu v ČR. Kvůli přehlednosti jsou tyto podklady k dispozici ve formě dvou mapových vrstev v rámci územně analytických podkladů poskytovaných AOPK ČR. To přispívá k sjednocení přístupu orgánů ochrany přírody a zvyšuje předvídatelnost jejich rozhodování. K těmto podkladům byla také zpracována metodika, která podává stručný popis ekologie daných druhů, legislativě související se zvoleným postupem, vysvětluje způsob vymezení biotopu zájmových druhů a uvádí limity vyplývající ze zákonné ochrany biotopu, včetně návodu na jednotné posuzování případných konfliktů s těmito limity pro příslušné orgány ochrany přírody.

2.4.6. Zprostředkování vodních toků

Zdeněk Vogl

AOPK ČR prostřednictvím odborné skupiny - Komise pro rybí přechody poskytovala na pravidelných jednáních odbornou podporu investorům a projektantům při přípravě projektů zprůchodnění migračních bariér na vodních tocích. Celkem v roce 2019 AOPK ČR hodnotila 37 projektů. Jednání probíhala i přímo v terénu při realizaci staveb (především těch podpořených z OPŽP).

Ve spolupráci s VÚV T.G.M. se dokončovala aktualizace „Koncepce migračního zprůchodnění říční sítě ČR“ (dále jen Koncepce). Vzhledem k zařazení nové kategorie vodních toků („Regionální prioritní koridory“) určených k prioritnímu řešení proběhla jednání mezi zpracovateli Koncepce a správci vodních toků (podniků povodí). Byla provedena analýza potřeb správců a došlo k vymezení nejzásadnějších profilů určených k realizaci do roku 2027 v rámci vodohospodářského plánování (Plánů dílčích povodí).

Byla dokončena metodika AOPK ČR „Biologické hodnocení rybních přechodů“, dle které se již připravují monitoringy některých stavebně dokončených rybních přechodů.

Probíhaly další přípravné (analytické) práce vedoucí k zajištění migrační průchodnosti Masarykova zdymadla v Ústí nad Labem (VD Střekov). Jedná se o první migrační bariéru na Labi na území ČR. Na území SRN je Labe migračně zprostupněno. Díky těmto analýzám mohlo být po technické stránce vyspecifikováno umístění plánovaného komplexu opatření (bylo provedeno zaměření, apod.). Při

přípravě projektu byla provedena i ekonomická analýza hydroenergetického potenciálu výroby el. energie na potrubí vábíčího proudu. Přípravné a projektové práce tedy mohou dále pokračovat.

2.4.7. Invazní druhy | Tomáš Görner

V roce 2019 pokračovaly aktivity směřující k implementaci nařízení EU č. 1143/2014, o prevenci a regulaci zavlečení či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů, do naší legislativy. V březnu 2019 byl do mezirezortního připomínkového řízení zaslán návrh novely zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, kde jsou nově řešeny invazní druhy ve vztahu na toto nařízení. Do zákona se kromě dosud platné obecné prevence proti rozšiřování geograficky nepůvodních druhů (vázané na povolení orgánu ochrany přírody, v chráněných územích zakázáno) dostává i speciální část týkající se vybraných druhů invazních organismů - zejména těch, které se ocitly na seznamu invazních nepůvodních druhů s významným dopadem na Unii (tzv. unijní seznam). Novela popisuje zacházení s nimi a případné sankce za jeho porušení. Vláda tento návrh začátkem ledna 2020 schválila.

V srpnu 2019 také začal platit aktualizovaný unijní seznam invazních druhů, nově přibylo 17 druhů, pro ČR jsou nejvýznamnějšími přírůstky pajasán žláznatý a slunečnice pestrá. Ostatní druhy se zatím na území ČR pravidelně nevyskytují, většinou se jedná o exotické druhy, které by zde ani nedokázaly přezimovat. Nyní je tedy počet druhů na unijním seznamu roven 66. Informační karty k novým druhům jsou od léta 2019 průběžně přidávány na web AOPK ČR o invazních druzích (invaznidruhy.nature.cz). Stránky taktéž stále plní roli místa včasného varování a informování veřejnosti o této problematice.

Koncem srpna byl při pravidelném monitoringu biodiverzity prováděném pracovníky ČZU odchycen na Radovesické výspě rak mramorovaný. Tento druh z unijního seznamu zde byl odchycen v jiné tůni již v roce 2016. AOPK ČR provedla vlastní průzkum, odchyceni byli dva jedinci. Byly konzultovány a zjištěny možnosti likvidace k zamezení dalšího šíření a jako první opatření bude snaha vysadit dravé ryby. Po dohodě s vlastníkem (Doly Bílina) a KÚ Ústeckého kraje byly ve spolupráci s ČZU vytvořeny informační tabule o nebezpečí vysazování a šíření tohoto druhu, které budou na jaře 2020 umístěny na lokalitu.

2.5. OCHRANA KRAJINY

Jaromír Kosejk

V ochraně krajiny se podle zákona o ochraně přírody a krajiny uplatňuje především krajinný ráz – jeho přírodní, kulturní a historické charakteristiky místa či oblasti, územní systém ekologické stability (vzájemně propojený soubor přírodních či přírodně blízkých ekosystémů), významné krajinné prvky (hodnotné části krajiny, které utvářejí typický vzhled krajiny či přispívají k držení její stability) a v širším měřítku také dřeviny rostoucí mimo les. Všechny tyto prvky se podílejí na utváření obrazu krajiny a jsou tímto zákonem chráněny.

2.5.1. Krajinný ráz | Vladimír Mikeš

V roce 2019 byl kladen důraz na koncepční přístup k územně plánovací dokumentaci a podkladům, které AOPK ČR využívá pro stanovení podmínek prostorového uspořádání a podmínek ochrany krajinného rázu. Tyto podmínky se průběžně dařilo zapracovávat do územních plánů obcí, ve vazbě na metodický pokyn MŽP a MMR k ochraně krajinného rázu k uplatňování § 12 odst. 4 ZOPK, který byl vydán v roce 2017. AOPK ČR jako orgán ochrany přírody na území ve své kompetenci může při zpracování územních plánů vymezit plochy, kde je možné dále vydávat závazná stanoviska podle § 12 odst. 2 i v případech, kdy územní plány obsahují podmínky ochrany krajinného rázu. AOPK ČR tak může stanovit míru podrobnosti ochrany krajinného rázu a tomu příslušející typ územně plánovací dokumentace (územní plán, územní plán s prvky regulačního plánu, regulační plán).

AOPK ČR je od roku 2019 poskytovatelem jevu č. 17a „Krajinný ráz“ územně analytických jevů obcí na území ve své kompetenci. V rámci přípravy Metodiky sledovaných jevů pro územně analytické podklady (Metodický návod k příloze č. 1 vyhlášky č. 500/2006 Sb.) se v roce 2019 podílela na definování obsahu daného jevu. AOPK ČR se také dohodla na zpracování studie ke stanovení podrobného obsahu a struktury jevu č. 17a. V roce 2019 byla zpracována první etapa této studie, která se věnovala využitelnosti stávajících preventivních hodnocení krajinného rázu z hlediska obsahu jevu č. 17a.

V roce 2019 byly aktualizovány Metodické listy AOPK ČR č. 8 „Preventivní hodnocení krajinného rázu“ a bylo zadáno zpracování aktualizací preventivních hodnocení krajinného rázu CHKO Slavkovský les a CHKO Železné hory. Obě studie byly zadány jako dvouleté, v roce 2019 byly dokončeny jejich první etapy.

V roce 2019 pokračovala spolupráce s Národním památkovým ústavem, uskutečnilo se čtvrté společné setkání zástupců obou institucí. Setkání proběhlo v dubnu v Lednicko-valtickém areálu a bylo věnováno specifickým komponentovaným částí krajiny. Diskutována byla také problematika připravované CHKO Soutok, jejíž území by zasahovalo do Lednicko-valtického areálu se statutem památky UNESCO.

V závěru roku se AOPK ČR aktivně zapojila do připomínkování paragrafového znění připravovaného stavebního zákona a změnového zákona, který obsahoval zásadní změny ustanovení § 12 ZOPK týkajících se ochrany krajinného rázu.

2.5.2. Stavba roku – zvláštní cena AOPK ČR | Vladimír Mikeš

AOPK ČR v roce 2019 udělila další zvláštní cenu v soutěži České komory architektů (ČKA) „Česká cena za architekturu“. Mimořádnou cenu AOPK ČR za citlivě a originálně řešení ve venkovském prostoru získal „Rodinný dům, Blatnice pod Svatým Antonínkem“ od kanceláře Atelier 6, AIR, autor Radek Šíma, spoluautoři Vítězslav Táborský, Aleš Jeřábek. Na druhém místě výběru členů odborné skupiny se umístila „Usedlost Maneschowitz“ od kanceláře 1 architects, autoři David Maštálka, Lenka Křemenová,

Tereza Schneiderová, spoluautor Matěj Michal Žaloudek, na třetím místě pak „Náves Velká Polom“ od kanceláře ATELIER 38, s.r.o., autoři Petr Doležal a Tomáš Bindr, spoluautor Tomáš Skalík.

Vítěze doporučila po dvoukolovém hlasování odborná skupina - Architektonická komise AOPK ČR. U „Rodinného domu v Blatnici pod Svatým Antonínkem“ ocenila AOPK ČR zejména nápaditou novostavbu, která vdechla danému místu nový impuls při respektu k původnímu stavení. Novostavba svým základním hmotovým členěním navazuje na původní typické domy v sídle a citlivě vstupuje do vizuálně exponovaného nároží ve veřejném prostoru obce. U projektu „Usedlosti Maneschowitz v Manešovicích“ ocenila odborná skupina vydařenou přestavbu s vegetační střechou a dostavbu původního statku o hostovský dům, která respektuje podobu okolních statků a vytváří pozvolný přechod zástavby do krajiny. Při využití moderních materiálů a prvků zůstává objektu charakter tradičního stavení, typického pro danou oblast. Dostavba tak přispívá k harmonickému obrazu sídla v krajině. Nápaditá realizace „Návsi ve Velké Polomi“ zaujala členy odborné skupiny díky výraznému zkvalitnění veřejného prostoru, jeho praktického a funkčního využití s vodními prvky.

2.5.3. Územní systém ekologické stability | Ingrid Forczek

Byla zpracována ověřovací studie k „Metodice vymezení ÚSES“, konkrétně na území CHKO Český les. Cílem byla identifikace nových rozdílných postupů a výstupů při vymezení mezi postupy dle Metodiky vymezení ÚSES (MŽP, 2017) a přístupem AOPK ČR. Při srovnání vymezení nebyly zjištěny žádné zásadní koncepční rozdíly. Za chybný přístup považuje studie vymezení pouze v minimálních limitních parametrech na plochách s vysokou ekologickou stabilitou a bez ohledu na rozsah reprezentativních přírodních biotopů a jejich biodiverzitu, naopak za výhodu nové metodiky považuje studie doplnění některých nových řešení, např. podpůrnou zónu nadregionálních biokoridorů. Problematické zůstává dělení ÚSES na přírodní a antropogenně podmíněný. Výsledky studie budou zohledněny při přípravě podkladů pro doplnění metodických postupů k vymezení ÚSES (více viz box 8).

Během roku 2019 byly dokončeny úpravy standardu péče o přírodu a krajinu C 01 002 „Vytváření ÚSES (plány a projekty)“ a standard prošel veřejnou oponenturou. V současné době je připraven do oponentury odborné.

2.5.4. Významné krajinné prvky

Tereza Štefanová, Šárka Okrouhliková

Vedle významných krajinných prvků (VKP) ze zákona může orgán ochrany přírody přírodovědně cenné plochy jako VKP registrovat.

Registrované VKP představují účinný, byť mnohdy opomíjený nástroj v ochraně přírody a krajiny. AOPK ČR se proto zaměřila na postupnou inventarizaci registrovaných VKP v jednotlivých krajích ČR (viz box 9). Vedle vlastního shromažďování dat ke konkrétním registrovaným VKP zaměřuje pozornost rovněž na přístup k jejich registraci.

V roce 2019 byla provedena analýza registrovaných krajinných prvků v Jihočeském kraji a na území Hlavního města Prahy.

V Jihočeském kraji bylo podchyceno 423 registrovaných významných krajinných prvků, z čehož 236 (tedy 56 %) připadá na území Českých Budějovic jakožto obce s pověřeným obecním úřadem. S velkým odstupem následují obce Jindřichův Hradec (24), Dačice (23), Trhové Sviny (20) a Nové Hrady (18). Ostatní obce mají jednotky registrovaných VKP. Registrované VKP nebyly zaznamenány v Blatné, Horní Plané, Mirovicích, Mladé Vožici, Protivíně, Suchdole nad Lužnicí, Třeboní, Volarech a Volyni. Nepřítomnost registrovaných VKP lze u některých obcí vysvětlit jejich překryvem s chráněnými krajinnými oblastmi, kde se VKP obvykle neregistrují. Téměř tři čtvrtiny všech VKP byly registrovány v letech 1997-2000. Výraznou část registrovaných VKP tvoří stromy a keře (36 %), velice často se jedná o menší skupinky vzrostlých stromů či solitérní jedince doprovázející drobné sakrální stavby. Nezanedbatelné je také zastoupení kategorie alejí a sadů (30 %), přičemž právě aleje jsou tradiční součástí jihočeské krajiny. Pro území charakteristické vodní a mokřadní prostředí zastupuje 12 % registrovaných VKP. Revize opět poukázala na problém přístupu jednotlivých obcí s pověřeným obecním úřadem k evidenci registrovaných VKP. Některé obce přiznávají nepřesnosti ve svých databázích, které například obsahují již fakticky neexistující VKP.

Na území Prahy je 25 registrovaných významných krajinných prvků, které má v kompetenci magistrát hl. města Prahy. Registrované VKP jsou rozptýlené po celém území Prahy s výjimkou její jihozápadní části. Tuto skutečnost lze vysvětlit přítomností velkého množství zvláště chráněných maloplošných území, která pokrývají přírodovědecky nejcenější lokality této části Prahy. Nejvíce VKP bylo registrováno mezi roky 2000 a 2001, celkem 9. Co se týče charakteru registrovaných VKP, převažují stepní travnaté porosty jižní orientace s doprovodnou vegetací, často v kombinaci se skalními odkryvy (40 %). Významný podíl mají rovněž registrované VKP vázané na vodní prostředí, jako jsou například mokřady, údolí potoků apod. (26 %) a VKP, které kombinují obě dvě zmiňované kategorie (26 %). Zajímavostí mezi registrovanými VKP jsou Botanická zahrada Univerzity Karlovy a Vyšehradská skála. Seznam registrovaných VKP je pravidelně aktualizován na Portálu životního prostředí hl. města Prahy.

AOPK ČR zadala v roce 2019 zpracování studie s cílem stanovit návrh maximálního podílu lesnický využitelných geograficky nepůvodních druhů dřevin (dále jen GND) pro přírodní lesní oblasti (PLO) Podkrkonoší (PLO 23), Hornomoravské úvaly (PLO 34), Jihomoravské úvaly (PLO 35) a Bílé Karpaty a Vizovické vrchy (PLO 38, viz box 10). Tento návrh se týká území s výjimkou chráněných krajinných oblastí, maloplošných zvláště chráněných území a národních parků, ve kterých je podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny v platném znění GND druhy záměrně rozšiřovat zakázáno. Zákon č. 289/1995 Sb. o lesích (lesní zákon), § 23 odst. 1 stanoví, že podmínkou schválení oblastních plánů rozvoje lesů je závazné stanovisko ústředního orgánu státní správy ochrany přírody z hlediska zavádění GND lesních dřevin. Pro účel závazného stanoviska Ministerstva životního prostředí, jakožto

orgánu státní správy ochrany přírody, který se vyjadřuje k celé PLO, byl vytvořen tabulární podklad.

V roce 2019 vydala AOPK ČR 34 rozhodnutí.

2.5.5. Dřeviny rostoucí mimo les

Brigita Neumannová

Pojem „Dřeviny rostoucí mimo les“ zahrnuje stromy a keře, jejich skupiny či liniové prvky, které rostou na nelesních pozemcích. V rámci metodické podpory výkonu státní správy AOPK ČR během roku zpracovala 651 odborných stanovisek ke dřevinám rostoucím mimo les, 3 rozhodnutí o povolení ke kácení dřevin a 2 znalecké posudky týkající se problematiky dřevin rostoucích mimo les. Byla provedena 4 měření památných a významných stromů akustickým tomografem.

Pokračovaly práce na vývoji jednotlivých standardů řady A – Arboristické standardy. Schválen a vydán byl standard „Bezpečnostní vazby a ostatní stabilizační systémy“ a „Speciální zásahy na stromech“. Závěrem roku byl ve verzi po odborné oponentuře připraven standard „Péče o dřeviny kolem veřejné dopravní infrastruktury“ a dokončen a předán k podpisu standard „Úprava stanovištních poměrů dřevin“. Pokračovaly práce na novém standardu „Péče o stromy jako biotop vzácných druhů živočichů“ z řady E (speciální opatření druhové ochrany). K odborné oponentuře je připravován poslední z arboristických standardů „Zakládání a péče o porosty dřevin“.

Standard „Speciální zásahy na stromech“ a další témata týkající se ochrany dřevin rostoucích mimo les byla zástupci AOPK ČR prezentována na každoroční zimní arboristické konferenci nazvané „Změna klimatu a péče o dřeviny“.

AOPK ČR průběžně konzultovala řešení projektu financovaného TAČR „Ověření kalkulace společenské hodnoty dřevin rostoucích mimo les za účelem výpočtu rozsahu kompenzačních opatření při jejich kácení“, který je v období 2018-2021 řešen konsorciem pod vedením Centrem pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy s cílem ověřit a případně navrhnout revizi metodiky AOPK ČR k oceňování dřevin rostoucích mimo les.

2.6. OCHRANA NEŽIVÉ PŘÍRODY

Zuzana Stanzelová, Luboš Stárka

Většina úkonů státní správy v oblasti ochrany neživé přírody byla vázána na povolení průzkumu a výzkumu v jeskyních, vyjádření pro povolení k nakládání s podzemními vodami a stanoviska k těžební činnosti pro území ve správě AOPK ČR. RP Liberecko řešilo opakované poškození skal v CHKO Český ráj vandaly a také udělilo vysokou pokutu za poškození skalních věží požárem během povoleného filmování v Prachovských skalách. Přímá péče o neživou přírodu již tradičně spočívala zejména v odstraňování vegetace z cenných výchozů a odkryvů, odstraňování nelegálního odpadu ze starých lomů a v obnově uzávěr vstupů do jeskyní. Ve spolupráci se ZEMSPOL a. s. Sloup bylo kvůli ochraně jeskyní a jeskynního prostředí zahájeno zatrávňování závrtů v severní části Moravského krasu

a došlo ke změně zemědělského hospodaření s vyloučením hnojení a použití biocidů na těchto a dalších pozemcích.

Jedním z předmětů činnosti Agentury ochrany přírody a krajiny ČR je vedení Jednotné evidence speleologických objektů (dále jen JESO). Naplňování, verifikace a aktualizace údajů, ale i poskytování údajů jiným subjektům, probíhaly v průběhu celého roku. Bylo provedeno několik drobných uživatelských úprav programu, doplněno zobrazování událostí pro nepřihlášené uživatele a upravena lokalizační mapa. Ve spolupráci se Správou jeskyní ČR bylo opraveno georeferencování průběhu podzemí přístupných jeskyní a do karsologického členění byl na základě nových nálezů jeskyní a krasových vývěřů a pramenů doplněn Kras nectavského a svinovsko-vranovského krystalinika.

Po ověření z dalších zdrojů a inventarizačních průzkumů bylo do evidence doplněno cca 25 nových jeskyní. U několika desítek objektů byla zpřesněna lokalizace na základě dohledání literárních pramenů nebo měření GPS v terénu.

Při příležitosti 50. výročí objevu Amatérské jeskyně se za účasti zahraničních hostů v Moravském krasu v červnu konal 26. ročník Mezinárodní školy ochrany přírody krasových oblastí.

AOPK ČR je zastoupena v poradním orgánu ministra životního prostředí – Radě národních geoparků.

Pokračovala dlouholetá spolupráce s Českou geologickou službou jak při upřesňování údajů v evidenci význačných geologických lokalit, tak v rámci přípravy projektu TAČR „Vývoj nástrojů pro hodnocení vlivu klimatické změny na vodní bilanci v ekosystémech lužních lesů v oblastech využívaných k zásobování pitnou vodou“.

Na podzim 2019 byla MŽP schválena registrace projektu „Ochrana vybraných jeskyní a krasových jevů ve zvláště chráněných územích ČR“ a začala jeho realizace.

Pro nezbytnou terénní činnost v jeskyních a na skalách byli vybráni zaměstnanci proškolení z bezpečnosti práce ve výškách a nad volnou hloubkou.

Ověření možnosti vymezení ÚSES v CHKO Český les

Ingrid Forczek

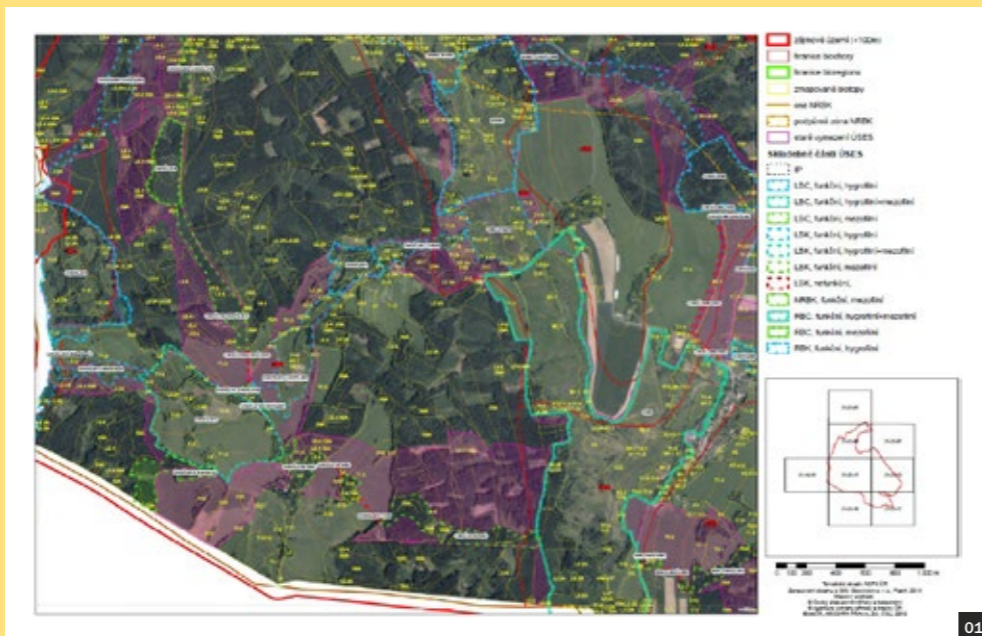
Při hledání metodického přístupu k vymezení ÚSES zadala AOPK ČR ve shodě s MŽP zpracování ověřovací studie k „Metodice vymezení ÚSES“ (MŽP, 2017). Cílem byla identifikace nových rozdílných postupů a výstupů při vymezení ÚSES dle této metodiky na příkladu lokality, resp. správního území obce Nemanice v CHKO Český les s doporučením případných úprav metodiky. Zpracovatelem studie byla firma GeoVision, která dané území již v minulosti zpracovávala.

Původní vymezení ÚSES z revize starých generel ÚSES CHKO Český les bylo na celém správním území obce aktuálně zrevidováno, včetně návazností na území sousedních obcí. Celková rozloha řešeného území činila 3 149 ha. Vymezení skladebných částí ÚSES bylo nově zpracováno do podrobnosti Plánu ÚSES, tj. na pozemkový a lesnický detail, případně na aktuální krajinné hranice, a to výhradně podle stanovištní analýzy (STG) a přítomných přírodních biotopů.

Při porovnání způsobů vymezení ÚSES na správním území obce Nemanice vyplývá, že přírodovědné principy vymezení skladebných částí ÚSES v nové metodice MŽP (2017) nejsou v rozporu se starší metodikou pro vymezení Generel ÚSES (2015). Nová metodika však více reflektuje principy polyfunkčního využívání krajiny a také některé nové poznatky získané v průběhu let při vymezení ÚSES v ČR. Jde především o změnu v aplikaci principu aktuálního stavu krajiny, kde je jasně patrný odklon od analýzy stupňů ekologické stability krajiny k využívání neustále aktualizovaných ortofotomaps, a rovněž využívání podkladů z mapování přírodních biotopů pro soustavy Natura 2000 a Smaragd. Vývoj ukázal, že k přírodovědným kritériím vymezení ÚSES je nutné zahrnout také hlediska prostorového plánování krajiny. Určité odlišnosti ve vymezení ÚSES v minulosti a současnosti rovněž pramení z kvality, obecné dostupnosti, podrobnosti a možnostech využití podkladů, nezbytných pro vymezení ÚSES (digitální a editovatelné vrstvy BPEJ, SLT, biotopů, pozemků KN, lesnického detailu atd.), ale také ve způsobech a možnostech jejich zpracování (využívání GIS pro vymezení ÚSES).

Z analýzy odlišného přístupu nové metodiky vyplývají potenciální rizika a doporučení pro její úpravu. Jedná se především o nepřipustnost propojování biotopů do větvi biokoridorů, které jsou odlišné o 2 a více hydrických řad a které jsou v naší krajině obecně přítomné. Studie do-

poručuje doplnit do nové metodiky grafické odlišování jednotlivých větví biokoridorů i jednotlivých biocenter z hlediska přítomnosti biotopů mezofilních, hydrofilních či kombinovaných. Toto barevné odlišení může usnadnit kontrolu správnosti vymezení biotopů i lepší pochopení logického vymezení ÚSES. Lepší metodické vysvětlení by se hodilo také k návrhům optimálních prostorových parametrů skladebných částí, vyplývajícím z dlouhodobějších

01

zkušeností v konkrétních přírodních podmínkách, než nepřekročitelné limity (max. 1,5 násobek min limitních parametrů).

Závěrem tedy lze říci, že z porovnání vymezení ÚSES na řešeném území v CHKO Český les podle staré a nové metodiky je patrné, že při dodržování základních přírodovědných principů a odpovídající kvalitě autorizovaného projektanta při vymezení skladebných částí ÚSES nemůže obecně docházet k diametrálně odlišným výstupům. Plán ÚSES doplňuje některá nová řešení, která ve starší metodice nebyla ještě srozumitelně vysvětlena, naopak za schematické vymezení skladebných částí ÚSES a zcela chybný přístup studie považuje jejich vymezení pouze v minimálních limitních parametrech na plochách s vysokou ekologickou stabilitou, tj. včetně aktuálně funkčních částí a bez ohledu na rozsah reprezentativních přírodních biotopů a jejich biodiverzitu. Takto zavedený přístup silně popírá přírodovědné (ekologické) základy vymezení ÚSES.

1. Plán ÚSES na území CHKO Český les (výřez), autor Geo Vision, s.r.o.

Evidence registrovaných VKP v Libereckém kraji

Šárka Okrouhliková

Pojem významný krajinný prvek definuje ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále ZOPK) jako ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotnou část krajiny, která utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky ze zákona jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nívy.

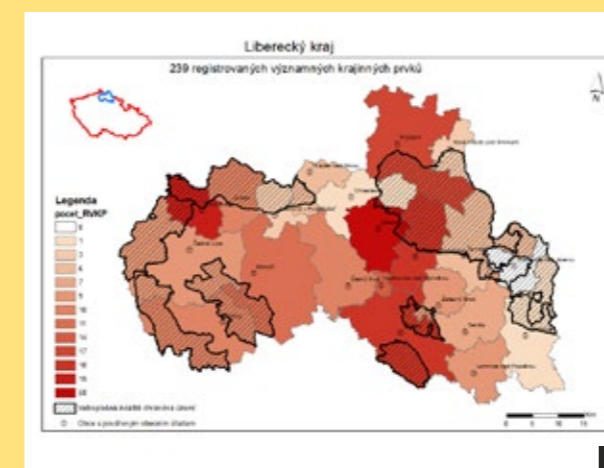
Registrované VKP

Jako VKP je možno registrovat i jiné části krajiny, které jsou ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotné a utváří typický vzhled krajiny nebo přispívají k udržení její stability (tzv. registrované VKP). Tato registrace probíhá podle § 6 ZOPK a provádí ji příslušný orgán ochrany přírody, tedy obec s pověřeným obecním úřadem. Patří sem zejména mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní porosty – druhově pestré louky, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Registrovanými VKP mohou být i cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků, pokud splňují výše zmíněné zákonné podmínky.

AOPK ČR shromažďuje postupně od roku 2013 data o registrovaných významných krajinných prvcích (dále jen „VKP“). Zatím byly zpracovány podklady pro kraje Středočeský, Královéhradecký, Ústecký, Plzeňský, Karlovarský a Liberecký.

Analýza registrovaných VKP v Libereckém kraji

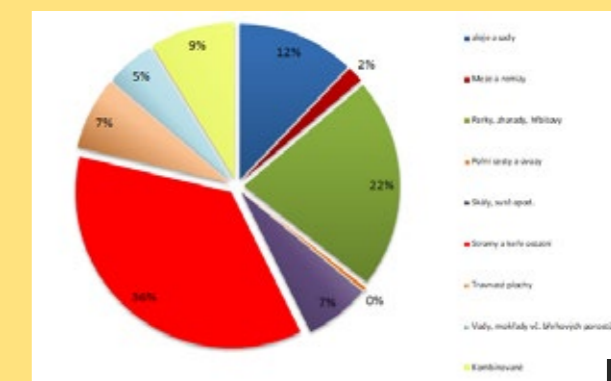
V Libereckém kraji se nachází 21 obcí s pověřeným obecním úřadem rozdělených do čtyř okresů. V rámci sběru dat bylo zjištěno, že počet registrovaných VKP v Libereckém kraji je 239. Průměrně je v každé obci registrováno necelých 8 VKP, pokud budeme počítat pouze obce, které mají alespoň 1 registrovaný VKP, dostaneme se na 12,6. Po převedení tohoto čísla na plošné jednotky zjistíme, že v oblasti se průměrně nachází jeden registrovaný VKP na 13 km² a pokud vycházíme pouze z rozlohy obcí, které mají registrované VKP, dostaneme se na 1 registrovaný VKP na 8,5 km².

01

Nejvíce registrovaných VKP se nachází v obcích s pověřeným obecním úřadem Liberec a to 58, s velkým odstupem jsou pak obce Nový Bor (19), Turnov (18) a Jablonec nad Nisou (18). Zcela bez registrovaných VKP je pouze obec Rokytnice nad Jizerou a pouze jeden registrovaný VKP mají obce Jilemnice a Chrastava. Obec Rokytnice se téměř celým svým obvodem nachází v Krkonošském národním parku, kde se jako ve všech VZCHÚ většinou VKP neregistrují. Pokud se zaměříme na prostorové rozložení VKP a budeme porovnávat rozlohu obce a počet VKP v ní, jasnou převahu má obec Hodkovice nad Mohelkou (přes 10 VKP na 10 km²), následována je obcemi Liberec a Nový Bor (4,5 a 2 VKP na 10 km²). Další obce jsou již pod hodnotou 1,5. Nejvíce významných krajinných prvků bylo registrováno v letech 1996 až 2000, jedná se o více než polovinu (138) všech registrovaných VKP. V letech 1991 až 1995 bylo registrováno 20 % VKP. Po útlumu mezi roky 2001 až 2005 se nyní opět začínají VKP registrovat (jednotky).

Výraznou část registrovaných VKP tvoří stromy a keře (36 %), dále pak parky, zahrady a hřbitovy (22 %), aleje a sady (12 %) a těsně pod 10 % hranicí jsou prvky kombinované. Nejméně bylo registrováno polních cest a úvozů, které se nedostaly ani na 1 %, a mezí a remízků (2 %).

02

1. Distribuce registrovaných VKP podle jednotlivých obcí s pověřeným obecním úřadem v Libereckém kraji, mapa Šárka Okrouhliková
2. Zastoupení registrovaných VKP v Libereckém kraji podle druhu

Možnosti využití geograficky nepůvodních druhů dřevin v PLO 38 (RP SCHKO Bílé Karpaty) | Šárka Okrouhlíková

Za současným neutěšeným stavem lesů stojí vedle nepochybného vlivu nárůstu teploty a periody sucha nevhodná druhová skladba lesů s vysokým podílem smrku, acidifikace a degradace značné části lesních půd způsobená nejen historickou imisní zátěží, ale i způsobem hospodaření nedostatečně respektujícím přírodní zákonitosti a neúspěšné stavy spárkaté zvěře znemožňující účinnou revitalizaci lesů.

Od roku 2019 vydává Ministerstvo životního prostředí stanovisko k jednotlivým oblastním plánům rozvoje lesů v přírodních lesních oblastech (PLO). Jako podklad pro zpracování stanoviska zadává AOPK ČR studie s cílem stanovit návrh maximálního podílu lesnický využitelných geograficky nepůvodních druhů dřevin (dále jen GND) pro jednotlivé PLO. Tento návrh se týká území s výjimkou chráněných krajinných oblastí, maloplošných zvláště chráněných území a národních parků, ve kterých je podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny v platném znění GND druhy záměrně rozšiřovat zakázáno.

Možnosti využití domácích dřevin

Pokud proběhne klimatická změna podle očekávání, bude se v PLO 38 Bílé Karpaty a Vizovické vrchy postupně rozšiřovat možnost uplatnění dubů (dubu zimního, ekotony dubu letního, dubu pyřitého, popřípadě dalších teplomilných druhů dubu - žlutavého a mnohoplodého). Klimatická změna významně zmenší areál uplatnění buku a jedle v oblasti. Vzhledem k široké ekologické amplitudě borovice lesní se v rámci adaptace lesů na klimatickou změnu uvažovalo o jejím širším uplatnění jako náhrady za hynoucí smrk. Avšak odumírání borovice lesní v probíhající periodě sucha varuje před masivním uplatněním.

Původními dřevinami, u nichž pravděpodobně nehrozí hromadné hynutí v důsledku klimatické změny a je možné jimi substituovat odumírající druhy dřevin, jsou zejména habr obecný, lípa srdčitá, javory mléč, babyka a klen, jeřáb břek a třešeň ptačí.

Zdůvodnění potřeby substituce původních hospodářsky významných dřevin GND

V důsledku klimatické změny lze v horizontu let 2040–2060 očekávat potřebu substituce zhruba 40 % lesů v PLO 38. Smrk ztepilý je v oblasti Bílých Karpat a Vizovických vrchů nepůvodní dřevinou, která hyne a bude nutné ji na většině jejího současného rozšíření nahradit jinými vhodnými dřevinami. S jeho uplatněním jako GND na úrovni porostu se v obnově počítá v rozsahu 0 - 10 % a to převážně z přirozené obnovy. Do limitního podílu GND na úrovni cílového hospodářského souboru je však nutné započítat i přeživší současné porosty bez ohledu na věk. Prognóza dynamiky probíhajícího hnutí smrku je obtížná. Z tohoto pohledu je třeba přistupovat

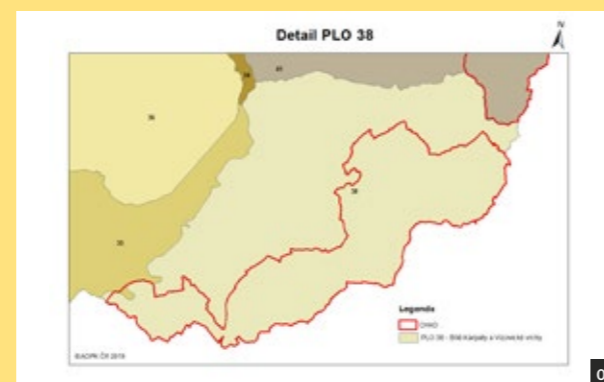
Druh GND	Název	MD		DG		SM		JOO		CRC		Lilka		Poznámka
		CHS	por.	CHS	por.	CHS	por.	CHS	por.	CHS	por.	CHS	por.	
01	lesní náleží	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	V CHS 01 se celostátní GND dřeviny nevyskytují. Případně hynoucí SM, JB, JL lze nahradit ostatními dřevinami původní skladby: ve 3. LVS přednostně DBZ, DBP, HB, BK, LP, JV.
21	borový	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	Podporování ovčičení lesů turecké. Vzhledem očekávanému vývoji klimatu je uplatnění MD, DG, JOO riskové. Případně hynoucí BO event. DB lze nahradit jinými původními lesními, přednostně DBZ, DBP, HB, BK, LP, JV. Při uplatnění DB (dubů letních) použít vždy etapu sušších poloh.
23	smrkový, borový	4	3	1	3	-	-	-	-	-	-	1	3	Aktuální hynoucí smrk, ohrožena je borovice. Vzhledem k očekávanému vývoji klimatu je vhodné nahradit hynoucími dřevinami původní skladby, zejména duby. Při uplatnění DB (dubů letních) použít vždy etapu sušších poloh.
25	smrkový, borový	5	3	2	3	7	5	-	-	-	-	1	3	Uplatnění SM do 5 % pouze z přírodních obnov jako dočasné výsadbové dřeviny jen na SM a BO porostním typu a na kalenních holinách. Ostatní dle tab. CHS 23.

Poznámka: Případně limit GND v rámci CHS neradiujeme porostní typ, neboť ty se s obnovou mohou měnit a opětovně kontrola dohledání limitu GND na úrovni porostního typu je v rámci CHS srovnatelně proveditelná. Limit GND v rámci CHS vychází z limitů v rámci porostních typů, je obvykle nižší než v rámci porostů, neboť se nepřezkoušela. Sámé obnova všech porostů v arborétu v rámci CHS. Pokud má však GND aktuálně vyšší zastoupení než je v daném CHS doporučené, může být limit GND v rámci CHS vyšší než v rámci porostů.
Výběrový soubor: GND - geneticky nepůvodní dřeviny, CHS - cílový hospodářský soubor, PI - porostní typ, por. - porost (limit GND v rámci porostů)
MD - modřín opadavý, DG - douglaska tisolistá, SM - smrk ztepilý, JOO - jeřáb obrovský, CRC - vřesák černý

k použití smrku v obnově s opatrností. Substituční možnosti dubů spolu s habrem, lípou a javory (mléč a klen) prakticky pokrývají výše uvedenou potřebu. Vzhledem k aktuálním problémům s chřadnutím a hynutím dubů se však uvažuje s uplatněním těchto dřevin na cca 60 % předpokládané substituované plochy. Ostatní původní dřeviny s významným substitučním potenciálem, dosud však se zcela okrajovým zastoupením jsou: třešeň ptačí, jeřáb břek, javor babyka a tis červený.

Na holinách po disturbancích lze hynoucí dřeviny dočasně nahrazovat dřevinami přípravnými (zejména břízou, osikou, olšemi, jeřábem). Rychle se tak přikryje půda, řeší se případný nedostatek sadebního materiálu a zlepšují se podmínky pro obnovu cílových dřevin.

Podle LHP (LHO) platných k 31. 12. 2018 se na území PLO vyskytovaly v zaznamenané procentuální výši tyto GND dřeviny: smrk ztepilý (29,3 %), modřín opadavý (4,4 %), trnovník akát (0,17 %), douglaska tisolistá (0,17 %), dub červený (0,05%), jedle obrovská (0,01 %), smrkové exoty (0,01 %).

1. Příklady limitů uplatnění GND v rámci CHS (IFER - Ústav pro výzkum lesních ekosystémů, s.r.o.)
2. Umístění/Detail PLO 38 a CHKO Bílé Karpaty, mapa Šárka Okrouhlíková

3. Péče o přírodu a krajinu | Pavel Štěrba

3.1. METODICKÉ ZAJIŠTĚNÍ PÉČE O PŘÍRODU A KRAJINU | Pavel Štěrba

AOPK ČR zpracovává a vydává odborné podklady pro realizaci opatření péče o přírodu a krajinu - především metodiky a standardy, které jsou veřejně dostupné na webových stránkách AOPK ČR; v případě potřeby zpracování detailnějších prací, často i výzkumného charakteru, jsou to tzv. studie (podkladové a osvětové materiály pro krajinotvorné programy), které jsou dostupné v knihovně AOPK ČR. Zároveň AOPK ČR každoročně připravuje aktualizaci Nákladů obvyklých opatření pro Ministerstvo životního prostředí. V rámci odborné podpory veřejné správy a pro zainteresovanou veřejnost AOPK ČR vydává oborový časopis Ochrana přírody (blíže viz kap. 6.2.1.).

3.1.1. Standardy péče o přírodu krajiny

Standardy péče o přírodu a krajinu AOPK ČR zpracovává ve spolupráci s akademickými pracovišti. Slouží především jako podklad pro zadávání, kontrolu, přebírání prací financovaných z dotačních programů. Sjednocením používaných termínů zároveň přispívají ke zlepšení komunikace mezi projektanty, dodavateli, odběrateli, úřady, odbornými institucemi, orgány státní správy a dalšími subjekty.

V roce 2019 byly zveřejněny dva nové standardy: SPPK A 02 004 „Bezpečnostní vazby a ostatní stabilizační systémy“ a SPPK A 02 009 „Speciální zásahy na stromech“, ke dvanácti platným standardům byl doplněn jejich anglický překlad. Kompletní seznam dosud zveřejněných standardů je uveden v tabulce č. 5. Schválené standardy i pracovní verze standardů k připomínkování veřejnosti jsou dostupné na www.standardy.nature.cz.

3.1.2. Metodiky péče

AOPK ČR vydává metodiky s doporučenými postupy pro orgány ochrany přírody, veřejnou správu, širší odbornou veřejnost i hospodáře a uživatele krajiny. Přehled metodik nejen v oblasti péče o přírodu a krajinu je uveden na stránkách www.ochranaprirody.cz v sekci metodická podpora.

V roce 2019 byla zpracována a odopnována metodika hodnocení účinnosti rybích přechodů, která bude vytištěna v roce 2020.

3.1.3. Studie

V roce 2019 AOPK ČR zadala zpracování 28 odborných studií za téměř 3,6 mil. Kč. Jejich hlavním účelem je vyhodnocení stávajícího stavu a návrhu opatření pro budoucí účelné vynakládání finančních prostředků. V roce 2019 byly například dokončeny dvě koncepce práce s návštěvnickou veřejností pro CHKO Český ráj a Třeboňsko. Byly zadány dvě aktualizace preventivních hodnocení krajinného rázu (CHKO Železné hory a Slavkovský les). Byla zpracována studie „Hodnocení vlivu syntetických pyrethroidů na přírodní prostředí při asanaci kůrovcového dříví“ (viz box 11) a další.

3.1.4. Náklady obvyklých opatření

Náklady obvyklých opatření (NOO) vydává Ministerstvo životního prostředí. AOPK ČR je pro MŽP vyvinula a každoročně se podílí na jejich aktualizaci. NOO slouží jako podklad při stanovování výše příspěvků pro vlastníky a nájemce a k posuzování nákladovosti projektů v rámci

Tab. č. 5 Stav vývoje standardů péče o přírodu a krajinu k 31.12. 2019

Řada	Standard péče o přírodu a krajinu	Rok zveřejnění schváleného standardu
A - Arboristické standardy	01 001 Hodnocení stavu stromů	2018
	01 002 Ochrana dřevin při stavební činnosti	2017
	02 001 Výsadba stromů	2013
	02 002 Řez stromů	2015*
	02 003 Výsadba a řez keřů	2014
	02 004 Bezpečnostní vazby a ostatní stabilizační systémy	2019
	02 005 Kácení stromů	2018
	02 006 Ochrana stromů před úderem blesku	2016
	02 007 Úprava stanovištních poměrů dřevin	ve vývoji
	02 008 Zakládání a péče o porosty dřevin	ve vývoji
	02 009 Speciální zásahy na stromech	2019
	02 010 Péče o dřeviny kolem veřejné dopravní infrastruktury	ve vývoji
02 011 Péče o dřeviny kolem veřejné technické infrastruktury	2018	

Řada	Standard péče o přírodu a krajinu	Rok zveřejnění schváleného standardu
B - Voda v krajině	02 001 Vytváření a obnova tůní	2014
	02 002 Obnova vodního režimu rašelinišť a pramenišť	ve vývoji
	02 004 Péče o vodní toky vč. břehových porostů	ve vývoji
	02 005 Extenzivní hospodaření na rybnících	ve vývoji
	02 006 Rybí přechody	2014
	02 007 Výstavba a rekonstrukce malých vodních nádrží přírodě blízkým způsobem	ve vývoji
	C - ÚSES a krajnotvorné prvky	01 001 Hodnocení funkčnosti ÚSES
01 002 Vytváření ÚSES (plány a projekty)		ve vývoji
02 001 Realizace biocenter a biokorodů ÚSES		ve vývoji
02 002 Vytváření krajnotvorných a interakčních prvků		ve vývoji
02 003 Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině		2016
02 004 Péče o skladebné části ÚSES vč. krajnotvorných a interakčních prvků		ve vývoji
02 005 Péče o funkční výsadby ovocných dřevin		2016
02 006 Zakládání a péče o genofondové plochy odrůd ovocných dřevin		2018
02 007 Krajinné trávníky		2018
D - Péče o vybrané terestrické biotopy		02 001 Obnova travních společenstev s využitím regionálních směsí
	02 002 Obnova dlouhodobě neobhospodařovaných travních společenstev (vč. likvidace náletových dřevin)	ve vývoji
	02 003 Pastva	2015
	02 004 Sečení	2017
	02 005 Opatření ke zlepšení druhové skladby lesních porostů	2014
	02 006 Disturbanční management na nelesních plochách	2018
	02 007 Likvidace vybraných invazních druhů rostlin (vč. následné péče o lokality)	2016
E - Speciální opatření	02 001 Zřizování a provoz mobilních zábran pro obojživelníky podél komunikací	ve vývoji
	02 002 Opatření k zajištění prostupnosti komunikací pro obojživelníky	ve vývoji
	02 006 Péče o stromy jako biotop vzácných druhů organismů	ve vývoji
	02 007 Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem	ve vývoji
F - Návštěvnícká infrastruktura	01 001 Monitoring návštěvnosti v ZCHÚ	ve vývoji
	02 004 Značení cest a cyklostezek	ve vývoji
	02 005 Hraniční značení chráněných území a památných stromů	ve vývoji
	02 006 Informační tabule a panely	ve vývoji

Pozn. 1: V tabulce jsou uvedeny pouze zveřejněné standardy či ve fázi vývoje.

Pozn. 2: Tučně vyznačeny standardy zveřejněné na www.standardy.nature.cz (stav k 31.12.2019)

* zveřejněna aktualizovaná verze

dotacních programů podporujících péči o přírodu a krajinu. Cílem NOO je zajištění efektivního vynakládání finančních prostředků. Aktuálně jsou NOO členěny na deset tematických oblastí: lesnická opatření, vodní ekosystémy, zemědělské činnosti, zeleň rostoucí mimo les, podpora druhů, invazní druhy, návštěvnícká infrastruktura, neživá příroda, plány péče, geodetické práce. K dispozici jsou na stránkách www.dotace.nature.cz, které AOPK ČR zřídila a provozuje pro orientaci žadatelů o podporu projektů péče o přírodu a krajinu.

3.2. PÉČE O CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ VE SPRÁVĚ AOPK ČR

Jitka Klibániová, Eva Warausová, Barbora Čížková, Gabriela Kubátová, Veronika Havlíčková, Lucie Němcová, Anna Tirčová Tkáčová, Markéta Curatalo Júnová

AOPK ČR zajišťuje péči o zvláště chráněná území na území CHKO a zvláště chráněná území národního významu. Na spravovaných územích se nacházejí různé typy biotopů. Celkem má AOPK ve správě 308 tis. ha přírodních biotopů, z čehož 203 tis. ha zaujímají lesní biotopy, 16 tis. ha vodní biotopy a 89 tis. ha nelesní biotopy (tab. č. 6).

Tab. č. 6 Rozloha přírodních biotopů na území ZCHÚ ve správě AOPK ČR

Název kategorie biotopů	(ha)
Lesní biotopy (lesy přírodního charakteru)	203 954
Nelesní biotopy (sekundární trávníky a vřesoviště, alpské bezlesí, křoviny)	88 826
Vodní biotopy (vodní toky, rašeliniště, mokřady)	15 606
Celkem	308 386

Pozn.: Tabulka vyjadřuje rozlohu jednotlivých biotopů dle kategorií na území ZCHÚ ve správě AOPK ČR.

AOPK má také svěřené hospodaření na části státních pozemků na území ZCHÚ (v roce 2019 se jednalo o pozemky ve vlastnictví státu o celkové rozloze 12 595 ha). Podrobnější struktura vývoje vlastnictví pozemků podle druhu pozemku je uvedena v tabulce č. 7. Na těchto pozemcích je agentura povinna zajistit přiměřenou péči s ohledem na předměty ochrany ZCHÚ. Zajišťované činnosti vycházejí nejčastěji z povinnosti vlastníka plynoucí ze zvláštních předpisů a plánů péče.

Tab. č. 7 Pozemky s příslušností hospodařit AOPK ČR

Kategorie	Rok/Rozloha (ha)					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lesní pozemky	2 539	2 695	2 894	3 165	2 886	2 745
Vodní pozemky	3 384	3 416	3 450	3 472	3 479	3 475
Nelesní pozemky	6 459	6 464	6 591	6 438	6 431	6 375
Celkem	12 382	12 575	12 936	13 075	12 796	12 595

Pozn.: Tabulka vyjadřuje rozlohu pozemků dle kategorií s příslušností hospodařit AOPK ČR (pozemky ve vlastnictví státu).

V roce 2019 bylo na péči o zvláště chráněná území ČR vynaloženo celkem 277 mil. Kč a finančně byla zajišťována z následujících zdrojů:

- Program péče o krajinu, Podprogram pro péči o zvláště chráněná území (PPK A). Celkem z něj v roce 2019 bylo vynaloženo 122,8 mil. Kč.
- Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK). V roce 2019 byl ukončen program 115 160 a v druhé polovině roku byl spuštěn nový program 115 170, který je naplánován na dalších 5 let. Celkově bylo z podprogramů 115 162/172, 115 163/173 a 115 167/177 vynaloženo 10,4 mil. Kč, z toho z podprogramu 115 162/172, který je zaměřen na zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve vztahu k zvláště chráněným územím a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany lokalit Natura 2000, bylo čerpáno

6,4 mil. Kč, z podprogramu 115 163/173, který je určen na realizaci a přípravy záchranných programů, programů péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů a regionálních akčních plánů, bylo čerpáno 3,1 mil. Kč. Z podprogramu 115 167/177, který je zaměřen na financování studií, byly v roce 2019 financovány dvě studie v celkové hodnotě 0,9 mil. Kč.

- podprogram Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích MŽP (MaS). V roce 2019 AOPK ČR z tohoto programu vynaložila 7,5 mil. Kč.
- Operační program Životní prostředí (OPŽP). Z tohoto programu se z oblasti podpory 4.1 zaměřené na péči o chráněná území ve správě AOPK ČR v roce 2019 podařilo vyčerpat 131,7 mil. Kč.
- program LIFE. V roce 2019 na dva projekty zabývající se péčí o chráněná území začleněná do soustavy Natura 2000 bylo vynaloženo téměř 7,2 mil. Kč (1,9 mil. z prostředků Evropské komise a 5,3 mil. Kč z programu PPK-A) na krajnotvorná opatření, dále se v rámci projektů realizovala osvětová činnost a akce pro širokou veřejnost.
- z programu Interreg se v rámci projektu spočívajícím především v posílení populace perlorodky říční a optimalizaci jejího přirozeného prostředí vynaložilo 2,5 mil. Kč.

Podrobnější informace jsou uvedeny v tabulce č. 8.

Tab. č. 8 Podíl čerpání finančních prostředků na péči o zvláště chráněná území v letech 2015 - 2019 (dle opatření)

Typ opatření/ mil. Kč	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Lesnická opatření	14,6	16,2	19,4	22,2	24,8
Nelesní opatření	62,7	67,9	72,8	79,2	88,8
Vodní opatření	84,1	8,1	29,5	37,2	36,0
Záchranné programy	2,0	2,5	3,3	3,7	5,6
Ostatní opatření	59,1	25,8	28,9	65,7	116,5
Studie	1,5	2,2	1,2	2,2	5,3
Celkem	224,0	122,7	155,1	210,2	277,0

Pozn.: Tabulka vyjadřuje čerpání finančních prostředků určených na zajištění péče o ZCHÚ ve správě AOPK ČR z národních i evropských dotacních programů dle jednotlivých typů opatření v období 2015 - 2019.

AOPK ČR se také dlouhodobě věnuje výkupu a směně cenných pozemků z pohledu ochrany přírody. Jedná se především o pozemky v národních přírodních rezervacích a památkách a I. zónách CHKO. Z národního programu Státního fondu životního prostředí, program na podporu výkupu pozemků ve zvláště chráněných územích, jejich ochranných pásmech a významných krajinných prvcích, bylo v roce 2019 vykoupeno 19 ha za více než 10,2 mil. Kč, což je méně ve srovnání s předchozími roky - viz tabulka č. 9. Více v kap. č. 8.4.

Tab. č. 9 Přehled výkupů v ZCHÚ vykoupěných AOPK ČR z národního programu SFŽP ČR

Rok	Rozloha (ha)	Vynaloženo na nákup (mil. Kč)
2015	140	32,2
2016	114	38,5
2017	79	23,1
2018	38	4,9
2019	19	10,2

Pozn.: Tabulka vyjadřuje rozlohu pozemků včetně vynaložených finančních prostředků na jejich výkup.

3.2.1. Péče o vodní plochy

Jitka Klíbaniová

Na péči o vodní plochy bylo v roce 2019 celkově vynaloženo 36 mil. Kč a to především na obnovu a tvorbu drobných vodních ploch jako jsou mokřady a tůně, péči o stávající vodní nádrže a opatření na zlepšování funkcí rašelinišť i s ohledem na výskyt zvláště chráněných druhů. Rozloha státních vodních pozemků s právem hospodaření AOPK ČR činila 3 475 ha. Většinu tvoří vodní nádrže, z celkového počtu 150 nádrží jich AOPK ČR pronajímá 80. AOPK ČR na těchto vodních dílech v roce 2019 zajišťovala realizaci několika akcí:

- dokončení realizace akce „Rekonstrukce bezpečnostních přelivů na rybnících v NPR Lednické rybníky“,
- dokončení realizace akce, resp. stavebních prací „Oprava hráze rybníka Velký Pařezitý“ (viz box 12)
- dokončení realizace akce „Revitalizace NPP Pastvisko u Lednice“ (viz box 13)
- probíhala realizace akce „Záchrana a podpora biodiverzity na rybnících v PR Bažantula“,
- probíhala realizace stavebních prací v rámci akce „Revitalizace PR U Sedmi rybníků“,

a poskytovala odbornou pomoc vlastníku vodních děl III. kategorie při výkonu technickobezpečnostního dohledu nad rybníky Kačležský, Velký Pařezitý, Novozámecký a Máchovo jezero.

3.2.2. Péče o lesy

Eva Warausová, Barbora Čížková,
Gabriela Kubátová, Veronika Havlíčková

Rozloha státních lesních pozemků s převládajícím pokryvem lesa, na kterých má AOPK ČR právo hospodařit, činila 2 745 ha.

Na péči o lesy bylo v roce 2019 vynaloženo celkem 24,8 mil. Kč. V roce 2019 bylo hospodaření na lesních pozemcích poznamenáno kůrovcovou kalamitou, zejména pak v RP Východní Čechy a RP Olomoucko. V takto postižených oblastech byl brán velký zřetel na obnovu přirozené druhové skladby, stejně tak jako na zbytku lesních biotopů ve správě AOPK ČR (viz box 14). Děje se tak prostřed-

nictvím výsadby nebo podsadby stanovištně původních druhů dřevin, včetně jejich ochrany, a zároveň i ochrany přirozeného zmlazení před přemnoženou zvěří (viz box 15). Mezi další podporovaná ochranná opatření patří také nátěr sazenic a opatření sloužící k bezpečnému ponechání mrtvého dřeva k zetlení.

V rámci projektu „Ze života hmyzu“ (program LIFE) byla během roku 2019 realizována krajinnotvorná opatření za účelem vytvoření či obnovení dřívě běžných světlých lesů a pařezin, a to na celkové rozloze 39,6 ha, především na území CHKO Bílé Karpaty. Na tato opatření bylo vynaloženo celkem 1 591 354 Kč z národního programu PPK v rámci spolufinancování a 516 424 Kč ze zdroje Evropské komise. Projekt „LIFE České středohoří“ (program LIFE) přispěl ke zlepšení druhové struktury lesních porostů v Českém středohoří. Na celkové ploše 2,3 ha byla provedena v okolí EVL Košťálov výsadba 9 600 ks cenných listnáčů jako je dub zimní, jeřáb břek, hrušeň polníčka či oskeruš. Jedná se o první vlnu zásahů, které na lokalitě ještě budou realizovány. Na tato opatření bylo vynaloženo celkem 370 845 Kč z národního programu PPK A.

3.2.3. Péče o travní ekosystémy

Eva Warausová, Barbora Čížková,
Gabriela Kubátová, Veronika Havlíčková,
Lucie Němcová

V roce 2019 bylo na péči o travní porosty vynaloženo celkově 88,8 mil. Kč. V případě nelesních biotopů byla realizována plošná péče z národních dotačních programů na rozloze 61,6 tis. ha za přibližně 82 mil. Kč. Z národních dotačních programů bylo nejčastěji financovanou činností sečení lehkou mechanizací či ruční seč (křovinořezem nebo ručně vedenou sekačkou), která z velké části probíhala ve zhoršených podmínkách (podmáčené, sklonité a dlouhodobě neobhospodařované lokality). Dalšími opatřeními v péči o travní porosty byly například výřez náletových či nepůvodních dřevin a pastva hospodářskými zvířaty (ovce, koza, skot a kůň). Z programu PPK A byl realizován projekt „Iniciační stádium mezi u Teplé“. Jeho cílem bylo výsadbou rozdělit rozlehlé půdní bloky a vytvořit tak pestrou mozaiku v jinak monotónní krajině. Výsadba je doplněná o oplocenky, které mají zamezit velkému tlaku přemnožené zvěře a podpořit tak rychlejší prvotní růst (viz box 16).

V rámci programu PPK A byla v CHKO Český ráj realizována výsadba aleje nedaleko obce Vyskeř ke 150. výročí narození Mahatmy Gándhího. Symbolicky tu bylo vysázeno 149 ovocných stromů, 150. stromem je lípa u indického velvyslanectví v Praze (viz box 17).

Díky dvěma projektům financovaným z programu LIFE byla realizována krajinnotvorná opatření za necelých 4,7 mil. Kč (3,3 mil. Kč z národního programu PPK A a 1,4 mil. Kč ze zdroje Evropské komise) o celkové výměře 193,5 ha. Jednalo se o využití tradičních způsobů hospodaření - výřez křovin a náletových dřevin, pastva ovce nebo smíšenými stády, sečení, likvidace invazivních rostlin či dosadba původních dřevin. U projektu „Ze života hmyzu“ byla účelem obnova řídkých světlých lesů a vlhkých a suchých luk, u projektu „LIFE České středohoří“ se jednalo o podporu teplomilných stepních stanovišť.

V rámci obnovního managementu financovaného z OPŽP byla realizována opatření na podporu předmětu ochrany EVL v NPP Na Požárech. Na ploše 26,03 ha byl vyřezán nálet a sečeny mokřadní a rašelinné louky za celkem 1,2 mil. Kč. Cílem je zachovat a rozšířit zranitelné druhově bohaté typy vegetace a podpořit populace ustupujících vzácných a ohrožených druhů rostlin (viz box 18).

Rozloha nelesních státních pozemků s právem hospodaření AOPK ČR činila 6 375 ha pozemků. Hlavní činností, která se na těchto pozemcích zajišťuje, je sečení, nejčastěji podmáčených luk, v roce 2019 se jednalo o plochu 191 ha za více než 4,6 mil. Kč. Další převažující prováděná činnost byla pastva, kterou bylo ošetřeno 18 ha za 0,3 mil. Kč.

3.2.4. Speciální opatření pro druhy (záchranné programy, regionální akční plány)

Jedná se o opatření na záchranu a zlepšování podmínek pro zvláště chráněné druhy, pro které jsou vyhlášeny záchranné programy nebo programy péče (sysel obecný, hořeček mnohotvarý, užovka stromová, vydra říční, hvozdík písečný český atd.) nebo regionální akční plány (okáč skalní, mihule ukrajinská, pastarček dlouholistý moravský atd.). V roce 2019 bylo vynaloženo na tyto programy celkem 5,6 mil. Kč. Mezi nejčastěji realizovaná opatření patří seč ruční, lehkou nebo těžkou mechanizací, pastva hospodářskými zvířaty, monitoring, osvěta, repatriace či stavba lůžnišť, šetrné narušování půdního povrchu a výsev semen. Nejvíce finančních prostředků z programu POPFK se vynaložilo na péči o sysla obecného a jeho biotop, a to 1 mil. Kč (více viz kap. 2.4).

Podle záchranného programu pro perlorodky říční pokračují dva přeshraniční projekty z programu Interreg. Česko – bavorská spolupráce v oblasti Ašského výběžku zajišťuje projekt „Posilování populací perlorodky říční v lokalitách soustavy Natura 2000 v zeleném pásu Bavorsko–Česko“. Díky projektu byla vybudována odchovna Huschermühle, ve které začal v květnu 2019 provoz, zahrnující mimo jiné umělý odchov perlorodky říční. Druhým projektem programu Interreg je „Podpora přirozeného prostředí a výskytu perlorodky říční v povodí Malše (Malsemuschel)“. Z projektu jsou zajišťovány odchovy perlorodek pro hodnocení stavu habitatu pomocí bioindikačních experimentů, kdy se hodnotí přežívání a růst mladých perlorodek přímo v toku. Dále započalo vyhledávání plodných jedinců perlorodky říční v Horní Malši. V roce 2019 byly jednotlivým partnerům distribuovány demonstrační sady představující perlorodku říční a její životní cyklus, které slouží při vzdělávacích akcích pro veřejnost.

3.2.5. Ostatní opatření při správě chráněných území

Na ostatní opatření za účelem informování veřejnosti o ochraně přírody bylo celkově v roce 2019 vynaloženo 116,5 mil. Kč. Jedná se především o práce související s tvorbou plánů péče včetně odborných materiálů (inven-

tarizační průzkumy), geometrické práce (zaměření a vytýčení hranic), pruhové a tabulové značení hranic ZCHÚ, budování nebo oprava návštěvnícké infrastruktury - informační panely, zábradlí, povalové chodníky, lávky, provoz domů přírody nebo informačních středisek. Více informací v kap. 6.6.

Z prostředků OPŽP byl financován projekt „Zajištění plánovací dokumentace pro vybrané lokality národního významu v České republice“. V roce 2019 zdárně pokračovaly práce na aktivitách projektu, které zahrnují přípravu souhrnů doporučených opatření (SDO) pro evropsky významné lokality (EVL), přípravu SDO pro ptačí oblasti, přípravu plánů péče o maloplošná zvláště chráněná území (MZCHÚ) v překryvu s územím soustavy Natura 2000 a zpracování plánů péče pro národní přírodní rezervace a národní přírodní památky.

Pokračovaly i práce v rámci projektu „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice“, který je taktéž financován z OPŽP. V roce 2019 byly průběžně odevzdávány závěrečné zprávy a data z těchto průzkumů byla zadána do Nálezkové databáze ochrany přírody (NDOP).

3.3. ADMINISTRACE DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI PÉČE O PŘÍRODU A KRAJINU

Pavel Štěrba, Anna Limrová

AOPK ČR se každoročně zajišťuje administraci žádostí (projektů) z vybraných národních i evropských dotačních programů v ochraně přírody a krajiny, případně další spolupráci na programech rezortu MZe.

V roce 2019 to byly zejména:

Národní dotační programy

- Program péče o krajinu (PPK), podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (PPK B) a podprogram C pro zabezpečení péče o ohrožené a handicapované volně žijící živočichy (PPK C).
- program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK), podprogram 164–166/174–176 - Adaptace vodních ekosystémů na změnu klimatu (115 164/174), nelesních ekosystémů (115 165/175), lesních ekosystémů (115 166/176).

Evropské dotační programy

- Operační program Životní prostředí (OPŽP)
- Program rozvoje venkova (PRV), agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO)

V případě dotačních programů PPK, POPFK, OPŽP zajišťuje AOPK ČR příjem žádostí, kontrolu formálních náležitostí a vyhodnocení, včetně stanovení doporučené výše dotace. U žádostí, jejichž realizace zasahuje na území CHKO, vypracovává odborná stanoviska.

Vliv syntetických pyrethroidů na přírodní prostředí

Radek Hejda

Gradace kůrovce způsobená nevhodnou skladbou našich lesů spolu s jejich oslabením dlouhotrvajícím suchem se nevyhnula ani zvláště chráněným územím ve správě AOPK ČR. I zde se nachází na části ploch monokulturní a často stejnověkové porosty smrku. V případě jejich zasažení kůrovcovou kalamitou nastává pro státní ochranu přírody velké dilema, zda nechat volný prostor přirozeným procesům a tím připustit často velkoplošný rozpad porostů, či aktivně zasáhnout s cílem omezení rychlosti gradace. To sebou nese riziko poškození samotných předmětů ochrany chráněných území a negativního ovlivnění celých společenstev, proto je zásadní použití co nejšetrnější technologie. Proto AOPK ČR zadala České zemědělské univerzitě v Praze vyhodnocení a porovnání účinku různých technologií pro ošetření kalamitou zasažených kmenů (formou rešeršní studie).

Studie využívá a cituje cca 65 publikovaných vědeckých článků z převážně zahraničních pramenů. Závěrem konstatuje, že chemickým ošetřením kmenů obsazených kůrovcem může být přímo i nepřímo postiženo více než 800 druhů hmyzu, z toho 91 jich figuruje v Červeném seznamu ohrožených bezobratlých ČR a bez pochyby dochází k narušení rovnováhy mezi druhy v ošetřeném prostředí, kde jsou favorizovány druhy odolnější vůči vlivu pesticidů. Skutečný vliv chemického ošetření dřeva v přirozených podmínkách však bude pravděpodobně nižší než v laboratorních podmínkách, díky relativně rychlému rozkladu pyrethroidů. Vzhledem k časovému posunu, kdy jednotlivé hmyzí druhy postupně obsazují kůrovcové stromy, nebudou všechny potenciálně ohrožené druhy vystaveny kontaktu s pro ně letální dávkou insekticidu. Nicméně bylo prokázáno, že i subletální dávky mají vliv na změny chování některých druhů hmyzu.

S ohledem na zachování biodiverzity a možnosti rozvoje saproxylických druhů je klíčové ponechání asanovaného dřeva v lesním porostu, ideálně alespoň částečně pokrytého kůrou. Studie rozebírá dvě hlavní metody zamezení šíření kůrovce, tj. ponechání kůry při použití mechanic-

kých metod (drážkování, proškrabávání) nebo použití insekticidů. Z hlediska porovnávání metod ochrany lesa proti lýkožroutu smrkovému popsány v literatuře lze v případě maloplošných zásahů a nízkého ohrožení doporučit před použitím chemických látek metodu drážkování nebo proškrabávání, a to jak způsobem preventivním, tak asanačním.

Na základě provedené literární rešerše lze chemickou asanaci pomocí pyrethroidů v okrajových, nejméně hodnotných částech chráněných území, resp. ochranných pásmech využít. Ovšem v situaci, kdy dojde ke kalamitnímu přemnožení lýkožrouta smrkového v blízkém okolí zájmového území, není asanace kůrovcové dřevní hmoty odůvodněná, tedy ani použití chemických přípravků.

- 10 let po asanaci je chemicky asanovaný kmen díky zachování v kůře pestrým prostředím řady organismů.
- V zásahových partiích rezervace umožní chemická asanace zachovat vyvrácené stromy jako důležité strukturální prvky přirozeného lesa bez mechanického zásahu (krácení, odvětvění, odkornění).

Obě foto Jindřich Chlapek

Oprava hráze rybníka Velký Pařezitý

Bohumila Jermlová, Barbora Satrapová

Rybník Velký Pařezitý leží v katastru obce Řásná poblíž Telče na Jihlavsku, založen byl v roce 1565 Zachariášem z Hradce. Plnil především vodárenskou funkci, zajišťoval vodu pro město Telč a napájení soustavy rybníků na Telčském potoce. Vodohospodářská soustava je historickou technikou zajímavostí a zdejší rašeliniště patří k nejhlubším v Jihlavských vrších. Katastrální výměra rybníka je cca 26 ha, vlastní vodní plocha je 18 ha. Rybník je napájen z pramenných přítoků. AOPK ČR o rybník pečuje již dvacet let. Dříve se tu rybářsky hospodařilo, v posledních osmnácti letech byl rybník bez vysazované rybí obsádky. Přírodní rezervací byl rybník vyhlášen v 80. letech minulého století. Vyvinul se zde pozoruhodný typ rašelinné březiny s břízou pýřitou, bradavičnatou a s vtroušeným smrkem ztepilým. Roste tu například dábílík bahenní, bublinatka jižní, rdesno obojživelné či třtina chloupkatá, žije rosnička zelená, ropucha obecná či čolek horský.

Dlouhodobým problémem rybníka Velký Pařezitý byly zvýšené průsaky hrází. Ty byly provizorně opraveny již v roce 1992, průběžná měření ale ukázala, že průsaky hrází včetně vyplavování jílových složek pokračují a stav hráze se průběžně zhoršuje. Na základě podrobných průzkumů prováděných před zpracováním projektové dokumentace byla doporučena sanační opatření výpustního objektu včetně utěsnění jeho podloží a utěsnění zemního tělesa hráze na návodní straně. Také opevnění návodní strany hráze a stav koruny hráze vykazovaly známky degradace (foto 1) a bylo žádoucí provést nápravu (foto 2). Rybník Velký Pařezitý je vodním dílem III. kategorie, což z pohledu technickobezpečnostního dohledu stanoví vlastníkově zvýšené povinnosti při zajištění bezpečnosti území i obyvatel pod ním. Jde o rybník, při jehož selhání hrozí mimořádně rozsáhlé škody. Ve zprávách technickobezpečnostního dohledu tohoto vodního díla prováděného odbornou organizací bylo opakovaně upozorňováno na potřebu rekonstrukce nebo snížení objemu nadřazené vody z důvodu zajištění bezpečnosti území potenciálně zasaženého zvláštní povodní.

Součástí rekonstrukce bylo kompletní utěsnění a zvětšení mocnosti hráze vč. výměny dřevěného výpustního potrubí (tedy překop hráze v nehlubším místě), doplnění záhozu návodní strany hráze v pozvolnějším sklonu (foto 3), úprava boční hráze a bezpečnostních přelivů (foto 4) atd. Částečně byla odbahněna zdrž před hrází, v přítokové části rybníka byly vybudovány hrázky (foto 5), aby tamní rašelinná a mokřadní společenstva nevysychala během prací. Rekonstrukce se bohužel neobešla bez nutnosti kácení části vzrostlých stromů (zejména buků) na návodním líci hráze a v místě překopu spodní výpusti. Kmeny byly ponechány v chráněném území jako mrtvé dřevo. Velmi šetrným přístupem se podařilo zachovat majestátný buk v blízkosti hlavní výpusti.

Voda z vypouštění rybníka byla využita v ostatních nádržích v rybníční soustavě. Vlastní oprava začala v prosinci roku 2018 a dokončena byla na podzim roku 2019. Zásah do života oblíbeného rekreačního místa pochopitelně vyvolal velký zájem veřejnosti (foto 6).

Zvolený postup rekonstrukce umožnil, že hráz rybníka bude opět bezpečně zadržovat vodu. Zároveň bude možné i v budoucnu udržovat rybník na plné hladině, což je podmínka dlouhodobého zachování zdejších předmětů ochrany. V dalších letech bude pokračovat hospodaření bez vysazování rybí obsádky, což i nadále zajistí čistotu vody.

Akce byla spolufinancována z Operačního programu Životní prostředí a z prostředků MŽP. Celkové náklady na opatření včetně zpracování projektové dokumentace a inženýrské činnosti dosáhly výše 51,6 mil. Kč.

- Návodní líc hráze a koruna před opravou, foto Bohumila Jermlová
- Koruna hráze po rekonstrukci, foto Barbora Satrapová
- Návodní líc hráze během stavby, foto Barbora Satrapová
- Bezpečnostní přeliv, foto Hydro&Kov s.r.o
- Hrázky na ochranu litorálu, foto Barbora Satrapová
- Celkový pohled na hráz, foto Hydro&Kov s.r.o

Revitalizace národní přírodní památky Pastvisko u Lednice | Pavel Marek

Národní přírodní památka Pastvisko leží v katastru obce Lednice na Moravě poblíž ramen Staré a Zámecké Dyje, v mokřadní krajině, citlivě krajinářsky pozměně v minulých stoletích Lichtenštejn. Jedná se o mimořádnou lokalitu z pohledu počtu vyskytujících se druhů (především z řad obojživelníků a ptáků) ale i z pohledu jejich významnosti. Jmenovat můžeme například pijavku lékařskou, svinutce tenkého, vodouše rudonohého nebo kuňku ohnivou. I proto je NPP Pastvisko součástí Mokřadu Dolního Podjí, zařazeného na soupis mokřadů světového významu dle Ramsarské úmluvy.

Lokalita je ekologicky velmi složitým územím s výskytem vzácných druhů se specifickými a často i protichůdnými nároky. Zásadním parametrem pro správnou funkci mokřadu respektive pro pokračování léty osvědčeného způsobu hospodaření je možnost ovlivňování výšky vodního sloupce včetně možnosti úplného vypuštění mokřadu. To ale vzhledem nadměrnému zazemnění a stavu manipulačního (vypouštěcího) objektu nebylo možné, docházelo k nekontrolovatelnému zmožení invazních druhů ryb,

01

02

03

jako je karas stříbřitý a střevlička východní. K revitalizaci bylo přistoupeno s ohledem na zájmy vzácných druhů, hlavně pak permanentní vodní fauny, které musely být respektovány důsledně i v průběhu samotných prací. Výsledky pozorování v průběhu roku 2019 potvrdily, že revitalizace naplnila svůj účel a vzácné druhy v lokalitě prosperují.

Realizovaná opatření

- vypuštění mokřadu, výlov a záchranný odchyt pijavky lékařské a obojživelníků
- odtěžení sedimentů o kubatuře cca 19 tis. m³
- uložení odvodněného sedimentu na navýšení břehů a ostrůvků
- rekonstrukce manipulačního (vypouštěcího) objektu

Projekt byl plně podpořen dotací z Operačního programu Životní prostředí v celkové výši 10,6 mil. Kč.

04

05

1. Pijavka lékařská, foto Vlastimil Sajfrt
2. Při realizaci, foto Vlastimil Sajfrt
3. Při realizaci, foto Jiří Kmet
4. Nový manipulační objekt, foto Vlastimil Sajfrt
5. Po dokončení prací v roce 2019, foto Vlastimil Sajfrt

Šetrná obnova smíšené bučiny ve II. zóně CHKO Broumovsko | Petr Kuna

Významnou část lesů CHKO Broumovsko pokrývají smíšené bučiny na strmých opukových svazích. Ty se nacházejí na čelech strukturních kuest nebo v hluboko zaříznutých kaňonovitých údolích v jinak zemědělsky využívané krajině. Při pohledu z ptáčích perspektiv mají často úzký protáhlý tvar a tvoří i několik kilometrů dlouhé křivolaké pásy o šířce jen 150 až 300 metrů, kontury stupňovitě uspořádané Polické křídové pánve. Tam, kde se v těchto lesích dochovala přírodě blízká druhovou skladba, byla při vyhlášení CHKO Broumovsko vymezena I. nebo II. zóna. Nejcenější části se pak staly evropsky významnými lokalitami (EVL).

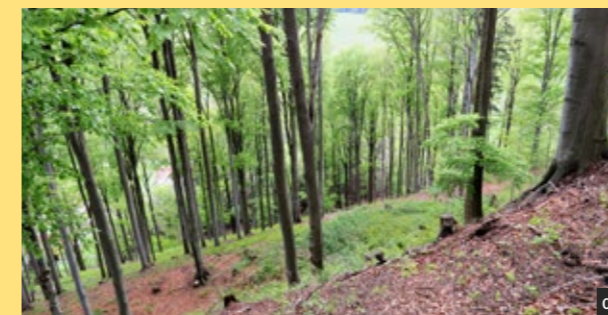
Pro podporu přirozené obnovy smíšené bučiny ve II. zóně CHKO Broumovsko v EVL Stárkovské bučiny byla provedena strukturní probírka na ploše přibližně 0,5 ha za účelem odstranění kůrovcem napadených smrků a snížení zakmenění bukového porostu. Zdrojem financí byl Program péče o krajinu. Předmětem finanční podpory byla část nákladů na lanovkové přibližování ve výši 300 Kč/m³ plus DPH. V součtu bylo v extrémně svažitém a skalnatém terénu zařazeném do souboru lesních typů 4A vytěženo 150 m³ buku a smrku (foto 1).

01

02

03

Cílem prosvětlení byla podpora fruktifikace a přirozeného zmlazení buku lesního ve strání s opukovými skalními výchozy s jihozápadní expozicí. Stanoviště je silně skeletovité, vysychavé a bez ochrany mateřského porostu je zde obnova lesa obtížná. V souladu s platným plánem péče o CHKO Broumovsko a ve shodě s příslušným souborem doporučených opatření pro EVL zůstala na zemi k zetlení ležet jen malá část dřeva z těžby, protože se jedná o začátek obnovy (foto 2). V poslední fázi obnovy by pak měly být ponechány výstavky na dožití a k zetlení v počtu min. 5 ks/ha, tedy několik desítek m³ na hektar. Předpokládá se, že doplnění přirozeného zmlazení umělou obnovou bude prováděno minimálně, a když, tak pouze dřevinami modelové přirozené skladby (buk lesní, javor klen, jedle bělokorá, bez využití smrku ztepilého). Obdobné opatření zde bylo realizováno v roce 2014 asi o 0,5 km dále na jihovýchod, obnova se zde zdařila čistě z přirozeného zmlazení (foto 3).

Těžební práce na tomto typu stanovišť jsou vždy fyzicky náročné a rizikové, podmínky navíc ztěžuje požadavek na plošné proclonění, takže kácení je třeba provádět s ohledem na nutnost zachování přibližně 50 % jedinců stromového patra na dané ploše. Mnoho lesníků se proto domnívá, že takový zásah je téměř nemožný, protože se obávají toho, že stromy se při jednotlivém kácení ve strmém svahu zavěsí nebo značně poškodí. Jak je vidět, šetrný zásah i zde proveditelný je. Kácení stromů a přibližování dřeva ale mohou realizovat jen nejzkušenější dřevorubci a lanovkáři (foto 4), popsaný zásah je také časově náročnější. Bez finanční podpory by správce lesa preferoval spíše jednodušší a levnější násek, který ale z pohledu ochrany přírody není vhodný. Na holinách v ploše náseku se uchytí spíše bříza nebo javor klen, buk jen omezeně, v minulosti byl pak na holinách také nevhodně vysazován smrk. Výše popsaným způsobem se s vysokou pravděpodobností obnoví bučina přirozeně se zachováním původního genofondu.

Celkové náklady na realizaci opatření v roce 2019 dosáhly výše 54 450 Kč.

04

1. Přibližování dřeva lanovkou
 2. Proclonění porostu
 3. Obnova lesa
 4. Používaná mechanizace
- Všechna foto Petr Kuna

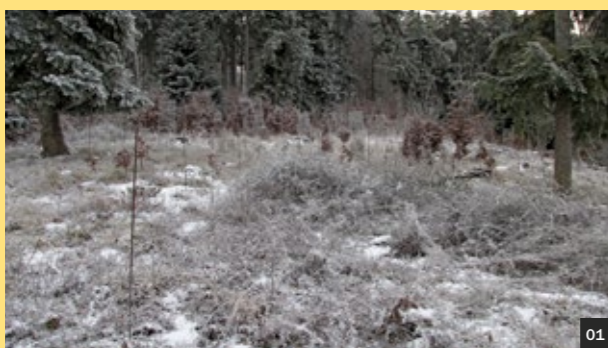
Péče o lesní porosty v národní přírodní rezervaci Vývěry Punkvy | Pavel Kolibáč, Dominik Franc

Národní přírodní rezervace Vývěry Punkvy se rozkládá v severní části Moravského krasu. Tvoří ji dvě kaňonovitá údolí Pustý a Suchý žleb a údolí Punkvy, které vzniká spojením obou žlebů. Součástí území je i propast Macocha. Pro tyto lokality je charakteristická výrazná klimatická a vegetační inverze. V devonských vápencích jsou vytvořeny četné jeskynní systémy, z nichž nejvýznamnější je Amatérská jeskyně a na ni navazující jeskyně Punkevní, dále systém Malého výtoku a jeskyně Kateřinská. Lesy si zejména v terénně obtížně přístupných místech zachovaly přírodní, nebo přirozený charakter a značná část je proto trvale ponechána samovolnému vývoji. Pouze část porostů je výrazněji ovlivněna dřívějším hospodařením s upřednostněním výsadeb smrku ztepilého.

V lesních porostech se vyskytují četné vzácné a chráněné druhy rostlin, území NPR je jednou z oblastí, kde se v letech 2017-2018 zdržoval rys Kryštof vybavený sledovacím objektem. Od roku 2016 zde hnízdí také sokol stěhovavý.

Druhové složení lesních porostů aktuálně ovlivňuje zejména nekroza jasanů působená houbou *Hymenoscyphus pseudoalbidus*. Postižení touto chorobou je patrné na celém území rezervace. Na odrůstání přirozeného zmlazení a kultur má nemalý vliv okus zvěří. Kritická je situace u tisu, kde téměř chybí odrůstající semenáčky. V souvislosti s dlouhodobým suchem se výrazně projevují také škody působené podkorním hmyzem. Naštěstí v minulých letech došlo k výraznému snížení zastoupení nepůvodního smrku.

Těžba dřeva zde nesleduje hospodářské cíle, ale je nástrojem k úpravě druhové a prostorové struktury lesa. Navrhované těžební zásahy slouží především k uvolňování

lokalit s přirozeným zmlazením cílových dřevin a dále pro zavádění chybějících druhů původních dřevin.

Naprostá většina lesnických opatření směřuje k přeměně nepůvodních porostů na porosty se stanovištně vhodnou druhovou skladbou. Jedná se zejména o dosadby a podsadby dřevin jedle bělokoré, tisu červeného, pomístně javoru mléče a ochranu přirozené obnovy před poškozením zvěří formou individuální ochrany (foto 1), stavbou lesnických oplocenek a nátěrem repelenty. Při výchovných zásazích jsou opět upřednostňovány dřeviny přirozené druhové skladby, zejména jedle bělokorá, dub letní a jilm habrolistý.

Pro podporu přirozené obnovy lesa byla v roce 2019 vybudována nová oplocenka (foto 2) v celkové délce 140 m a byly provedeny výsadby dubu zimního, lípy malolisté a javoru klenu. Vysazené či zmlazené semenáčky byly natřeny ochranným repelentem proti okusu zvěří v počtu 14 tis. (foto 3). Byly také pokáceny stromy a souše hrozící pádem na frekventované turistické cesty.

Opatření byla financována z Programu péče o krajinu a Správa nezcizitelného státního majetku v ZCHÚ a jejich výše činila 190 tis. Kč.

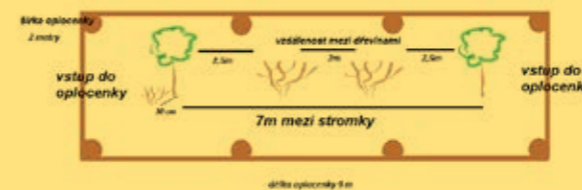

1. Individuální ochrany semenáčků nad Henryho stěnou
2. Nově vybudovaná oplocenka k ochraně zmlazujících porostů
3. Nátěr repelentem ochrání semenáčky proti okusu zvěří
4. Stromy v Suchém žlebu, které se nebezpečně nakláněly nad turistickou trasu, musely být pokáceny.

Všechna foto Dominik Franc

Iniciační stadium mezí u Teplé v CHKO Slavkovský les

Pavel Jaška

01

Jihovýchodní část CHKO Slavkovský les tvoří převážně zemědělská krajina Tepelské vrchoviny. V současné době zde dominují rozsáhlé pastviny, mezi které jsou vmezeřeny drobné enklávy cenných přírodních fragmentů, zejména slatinišť, podmáčených luk, pramenišť nebo niv drobných toků. Zdejší krajina je však nešťastně postižena historickým scelováním zemědělských ploch, jejich odvodněním a následnou intenzifikací zemědělství. Nežřídka se zde setkáváme s půdními bloky přesahujícími sto hektarů. Obnova jemné krajinné mozaiky pomocí mezí, starých cest, stromořadí nebo neobhospodařovaných ploch představuje základní nástroj pro stabilizaci této krajiny, podporu vodního režimu a biodiverzity.

V roce 2019 se AOPK ČR podařilo ve spolupráci s místním hospodářským subjektem Euragri s. r. o. vytvořit iniciační stadium meze v katastrálním území Bezvěrov u Teplé. Způsob realizace je vždy otázkou konkrétních podmínek, zkušeností a preferencí vlastníka půdy. V tomto případě byla zvolena linie sestávající z 22 oplocenek o rozměrech 9 x 2 metrů. Rozstup mezi oplocenkami byl stanoven na 11 metrů. Vznikla tedy přerušovaná linie oplocenek dlouhá 440 metrů, která rozpůlila obrovský půdní blok. Do každé oplocenky se vysadily 2 listnaté stromy a tři keře. Při této realizaci padla volba na javor klen, jeřáb ptačí, břízu bělokorou, hloh obecný a bez černý. Stromy se sázely ve velikosti odrostků 1,21–2,05 metru, keře pak ve velikosti 40–60 centimetrů. Životnost a odolnost skupinové ochrany výsadeb je vždy zásadním faktorem pro dlouhodobou smysluplnost celého opatření. Každá oplocenka se skládala z osmi masivních kúlů délky 2,5–2,7 metrů a průměru 12–15 centimetrů. Kvůli dostupnosti a možností financování byl jako materiál zvolen smrk. Kúly byly ukotveny do země do hloubky přibližně 0,5 metru. Na celou konstrukci bylo připevněno lesnické pletivo o výšce 2 metry. Spodní část pletiva zajišťovala břevna, chránící oplocení proti nadzdvihnutí zvěří. Vytvořili jsme tak základ mozaikovitě linie s keři, stromy a nepaseny úseky mezi oplocenkami, tedy v budoucnu poměrně pestrého prostředí.

Toto iniciační stadium meze má velký potenciál k vytvoření dlouhodobé přírodní linie uvnitř pastviny, která poskytne životní prostředí a migrační cestu organismům, například hmyzu nebo ptákům. Přestože šířka linie dva metry není optimální, ze zkušenosti již víme, že i užší liniové projekty umožňují vyhníždění například strnadům lučným, bramborníčkům hnědým a dalším v krajinně nehojným druhům. Linii velmi brzy obsadí rozličné druhy bezobratlých živočichů. Samozřejmě je třeba v budoucnu opatření kontrolovat a udržovat, i když je koncipováno jako maximálně

bezúdržbové v rámci životnosti oplocení. Výhoda obdobných projektů spočívá mimo jiné v tom, že pokud je linie uvnitř půdního bloku, lze ji ze strany hospodáře přihlásit jako vnitřní krajinný prvek. Nedojde tak k narušení homogenity půdního bloku, současně hospodář nadále pobírá dotační podporu na celý půdní blok. V dnešní zemědělské krajině již není mezi půdními bloky zpravidla místo pro meze a remízy. Předkládané řešení uvnitř stávajících půdních bloků může být jedním z přijatelných opatření pro podporu kolabujících společenstev organismů.

Celkové náklady dosáhly výše 158 832 Kč, zdrojem financí byl PPK.

02

03

1. Schéma oplocenky, Pavel Jaška
 2. Celkový pohled
 3. Celkový pohled
- Obě foto Pavel Jaška

V rámci Programu rozvoje venkova (PRV) AOPK ČR zajišťuje zejména vymezování dotačních titulů v rámci Agroenvironmentálně-klimatických opatření (AEKO), vymezování krajinného prvku „mokřad“ na zemědělské půdě, souhlasná stanoviska MŽP k některým investičním opatřením.

Dále metodicky usměrňuje a spolupracuje s ostatními organizacemi (MŽP, MZe, SFŽP, aj.).

3.3.1. Operační program Životní prostředí | Anna Limrová, Lucie Strejčková

Administraci OPŽP 2014–2020, prioritní osy 4 – Ochrana a péče o přírodu a krajinu zajišťuje AOPK ČR prostřednictvím Samostatného odboru OPŽP (dále jen „SO OPŽP“) a 14 regionálních pracovišť (dále jen „RP“). Zaměstnanci RP vykonávají kontrolu formálních náležitostí a přijatelnosti (včetně vymezení nezpůsobivých výdajů a stanovení závazných podmínek pro realizaci projektu i fázi jeho udržitelnosti), a první posudek věcného hodnocení. Současně monitorují postup prací na projektech během jejich realizace. Zaměstnanci SO OPŽP zpracovávají druhý posudek věcného hodnocení, zajišťují metodickou podporu, nastavení věcných a procesních podmínek prioritní osy 4 a koordinaci projektů technické pomoci OPŽP.

V roce 2019 vyhlásilo MŽP prostřednictvím AOPK ČR 4 nové výzvy pro všechny 4 specifické cíle (dále jen „SC“) prioritní osy 4 (výzvy s čísly 129, 130, 131 a 132). Dále probíhal příjem žádostí do dříve otevřených výzev. Již od roku 2016 je otevřena výzva č. 31 pro kraje a opatření ze SC 4.1. Od roku 2017 běží výzva č. 52, určená pro opatření na tvorbu plánů ÚSES. Z téhož roku pochází také výzva č. 110, vybraná speciálně pro zemědělce na opatření prevence škod způsobených zvláště chráněnými živočichy. V roce 2018 pak byla vyhlášena výzva č. 115 pro SC 4.4, do které je možné podávat žádosti, které zahrnují studii systému sídelní zeleně a z ní vyplývající realizaci. Výčet doplňují dvě výzvy z téhož roku 2018, které slouží pouze pro Místní akční skupiny (jedná se o výzvy č. 127 – realizace ÚSES a opatření proti vodní a větrné erozi a č. 128 – revitalizace funkčních ploch a prvků sídelní zeleně), a 2 výzvy z roku 2017, rovněž určené výhradně pro Místní akční skupiny (výzvy č. 87, SC 4.2 – prevence výskytu a omezování invazních druhů křídlatky a bolševníku a č. 88, SC 4.3 – výsadby na nelesní půdě na území CHKO). Z kraje roku 2019, konkrétně 7. ledna, byl ukončen příjem žádostí do 51. výzvy pro revitalizaci a renaturace vyplývající z plánů dílčích povodí. Žádosti na tato opatření je nadále možné předkládat do „obecných“ výzev na SC 4.3.

Všechny žádosti byly podávány a administrovány prostřednictvím informačního systému MS2014+ (portálu pro žadatele ISKP14+ a portálu pro hodnotitele CSSF).

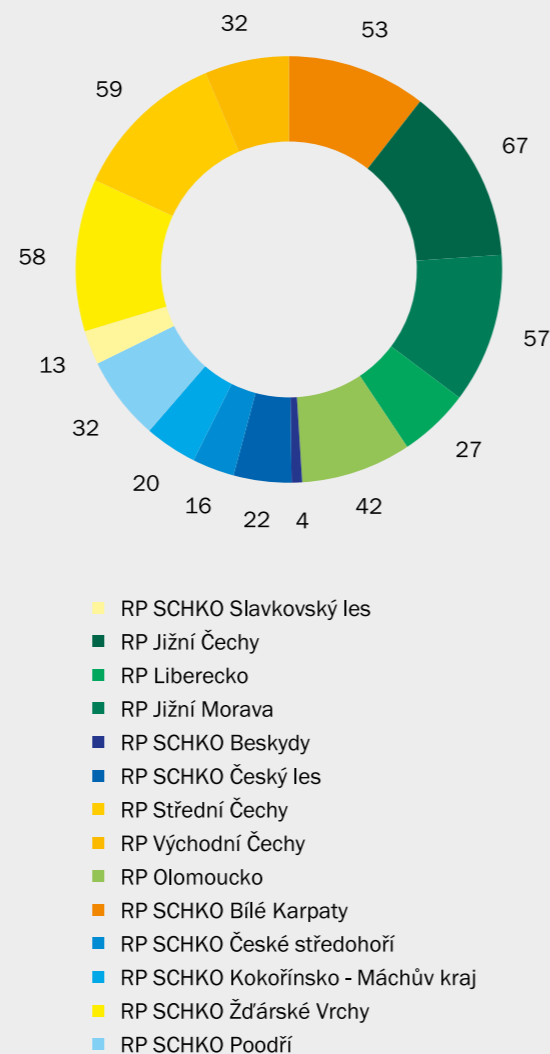
V rámci všech výzev administrovaných AOPK ČR bylo v roce 2019 podáno celkem 502 žádosti, v nichž si žadatelé nárokovali finanční prostředky z Evropského fondu pro regionální rozvoj ve výši přes 3 mld. Kč. Poměrné rozdělení žádostí hodnocených v roce 2019 dle jednotlivých RP je znázorněno na grafu č. 6. Nejvíce žádostí přijalo a administrovalo RP Jižní Čechy, v těsném závěsu pak RP Střední Čechy, RP SCHKO Žďárské vrchy a RP Jižní Morava.

V roce 2019 prošlo úspěšně věcným hodnocením 145 projektů s nárokovanou výší podpory z EU téměř 1 mld. Kč. Většinu finančního objemu pokryly žádosti ve SC 4.3 (110 projektů úspěšných ve věcném hodnocení s dotací EU ve výši 666 mil. Kč). Při úvaze o uváděném počtu úspěšných projektů je třeba vzít v potaz, že většina žádostí o podporu byla podána na konci října 2019 a proces hodnocení tedy probíhá ještě v roce 2020. Množství podpořených projektů podaných v roce 2019 tudíž není konečné - dohodnocuje se ještě 242 žádostí o podporu.

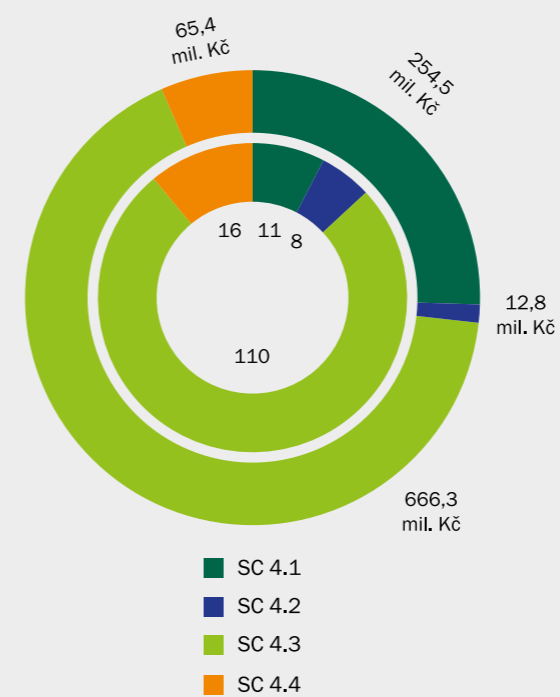
Počet schválených žádostí dle jednotlivých SC a rozložení finančních prostředků příspěvku EU v rámci jednotlivých SC znázorňuje graf č. 7. V tabulce č. 10 je uveden souhrnný přehled žádostí administrovaných v roce 2019.

AOPK ČR aktivně komunikuje se žadateli – pořádá odborné semináře (celkem 23 seminářů, z toho 8 formou terénního výjezdu za příklady dobré praxe), konzultuje projektové záměry, nebo spolupracuje s Ministerstvem životního prostředí na výrobě propagačních předmětů a brožur či letáčků.

Graf č. 6 Počet přijatých žádostí o podporu dle jednotlivých RP

Graf č. 7 Počty úspěšných žádostí dle SC včetně finančního objemu příspěvku EU

3.3.2. Příprava nového programového období OPŽP 2021–2027

Anna Limrová

V roce 2019 pokračovala příprava programového období 2021–2027, která byla započata již v roce 2016. AOPK ČR se podílela na stanovení podporovaných opatření vč. indikátorů ve specifickém cíli 1.2 týkajících se adaptačních opatření proti změně klimatu a cíli 1.5 zaměřeném na biodiverzitu. V prvním kroku, ve spolupráci s MŽP, odbornou sekci ochrany přírody a krajiny, zpracovala tzv. intervenční logiku, která byla podkladem pro stanovení cílů budoucího období. V dalším kroku a v návaznosti na intervenční logiku AOPK ČR spolupracovala na vytvoření Programového dokumentu OPŽP, který zahrnuje priority a důvody pro financování projektů a samotný výčet opatření, která budou v novém období z OPŽP podporována. AOPK ČR se též podílela na projednávání jiných programů, tak aby se financování s OPŽP nepřekrývalo, ale naopak doplňovalo a efekty se násobily, jednalo se například o integrovaný regionální operační program. Zástupci AOPK ČR se v roce 2019 účastnili jako aktivní členové různých platform pro přípravu nového období organizovaných nejen MŽP, ale také například MMR a MZe. Pokračovali také v účasti na platformě pro integrovaný nástroj Komunitně vedený místní rozvoj, kde se nastavení budoucího fungování též intenzivně řešilo.

3.3.3. Program péče o krajinu – PPK

Eva Warausová

Podprogram pro zlepšení dochovaného prostředí (PPK B) je určen pro externí žadatele na financování projektů ve volné krajině (tj. mimo ZCHÚ). Podporuje především projekty neinvestičního charakteru na zvyšování biologické rozmanitosti a stability krajiny. Maximální poskytovaná dotace je 250 tis. Kč. V roce 2019 bylo v podprogramu PPK B podáno 784 žádostí, z nichž bylo podpořeno 687 za více než 35 mil. Kč. Z velké části se jednalo o sečení ručními nástroji (křovinořez, sekačka) na celkové rozloze 482 ha za více než 15 mil. Kč. Podstatné byly i výsadby nebo dosadby dřevin do volné krajiny. Vysadilo se téměř 21,5 tis. stromů za více než 6,5 mil. Kč. Dále byly podpořeny projekty na ošetření více než 378 ks památných nebo významných stromů po celé České republice za téměř 3,3 mil. Kč. Za více než 1,5 mil. Kč byly podpořeny žádosti na obnovu či vybudování nových tůň a mokřadů. Více viz tab. č. 11.

Podprogram zabezpečení péče o ohrožené a handicapované živočichy (PPK C) je zaměřen na péči o zraněné a handicapované živočichy a jejich návrat do přírody, či na péči o trvale handicapované živočichy, spojenou s odchovnými a osvětovými účely. V rámci podprogramu se v roce 2019 vynaložilo téměř 12 mil. Kč. Žadatelem byla Národní síť záchraných stanic, která zahrnuje 33 záchraných stanic s působností na celém území ČR.

3.3.4. Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny - POPFK

Barbora Čížková

Nový dotační program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (podprogram 115 174-6), který byl spuštěn v roce 2019 a je schválen na 5 let do roku 2023, poskytuje žadatelům investiční a neinvestiční finanční prostředky až do výše 100 % vynaložených nákladů na realizaci adaptačních opatření zmírňujících dopady klimatických změn na lesní, nelesní a vodní ekosystémy. AOPK ČR v roce 2019 administrovala žádosti externích žadatelů ve všech třech podprogramech. Bylo přijato 72 žádostí, z nichž bylo podpořeno celkem 57, včetně víceletých akcí v celkové výši 6,1 mil. Kč. Více viz tab. č. 12.

3.3.5. Dotační programy v působnosti

Mze | Jiřina Hejdová

Program rozvoje venkova 2014-2020 (PRV)

AOPK ČR vydávala pro vybraná opatření Programu rozvoje venkova na celém území ČR, mimo území národních parků, stanoviska MŽP, a to v Prioritě 2 – „Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů“, v Prioritě 4 – „Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím“. V roce 2019 bylo vydáno celkem 122 stanovisek k poskytnutí dotace, z toho nejvíce k opatření 4.3.1 Pozemkové úpravy (27), opatření 4.3.2

Tab. č. 10 Přehled administrovaných žádostí dle SC v průběžných výzvách v r. 2019

SC	Počet přijatých žádostí o podporu	Příspěvek EU v přijatých žádostech	Počet úspěšných žádostí	Příspěvek EU v úspěšných žádostech	Počet aktuálně hodnocených žádostí	Příspěvek EU v aktuálně hodnocených žádostech
SC 4.1	34	699 087 927	11	254 527 113	16	310 081 025
SC 4.2	35	73 714 805	8	12 843 483	18	33 270 687
SC 4.3	353	2 090 830 474	110	666 291 230	166	952 778 848
SC 4.4	80	160 936 705	16	65 370 449	42	51 090 220
	502	3 024 569 911	145	999 032 275	242	1 347 220 780

Tab. č. 11 Čerpání finančních prostředků z Programu péče o krajinu (PPK B) v letech 2015 -2019

Název dotačního titulu	Rok 2015		Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019	
	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí
Péče o přírodní a přírodě blízké biotopy a biotopy druhů uvedených v červených seznamech ve volné krajině - B1 např. sečení, výřez křovin na podporu zvláště chráněných druhů	13,2	365	16,5	366	23,8	539	18,9	625	18,9	389
Péče o krajinné prvky - B2 např. výsadba ovocných a neovocných dřevin, ošetření památných stromů	9,7	227	11,7	228	4,9	135	11,3	155	16,5	298
Celkem	22,9	592	28,1	594	28,7	674	30,2	780	35,3	687

Pozn.: Tabulka vyjadřuje čerpání finančních prostředků z podprogramu PPK B včetně množství přijatých žádostí od externích žadatelů v období 2015-2019.

Lesnická infrastruktura - výstavba a rekonstrukce lesních cest, včetně souvisejících objektů (25), 4.1.1 Investice zemědělských podniků a 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců - Budování pastevních areálů (55).

Agroenvironmentálně - klimatická opatření (AEKO)

Největší část rozpočtu AEKO je cílena na extenzivní péči o trvalé travní porosty (podopatření Ošetřování travních porostů), zčásti na cílené způsoby hospodaření ve zvláště chráněných územích (včetně ochranných pásem národních parků) a na plochách v soustavě Natura 2000 nebo na plochách s výskytem vybraných biotopů či druhů ve volné krajině. Dotační tituly s vhodnými podmínkami hospodaření pro daný biotop či cílové druhy jsou určovány orgány ochrany přírody na pět let dopředu. Víceletá doba platnosti titulu na konkrétním pozemku zaručuje stabilní péči o porost, vycházející prvotně z jeho diagnostiky z Mapování biotopů Natura 2000 a Nálezové databáze ochrany přírody. V praxi pracovníci AOPK ČR berou při rozhodování o podmínkách managementu ohledy také na krajinný kontext a reálné možnosti hospodáře (ve smyslu udržitelnosti péče). AOPK ČR má působnost pro AEKO na

území CHKO, v maloplošných chráněných územích mimo národní parky a na cenných biotopech a v místech výskytu cílových druhů ve volné krajině (mimo vojenské újezdy a EVL). Dotačních titulů je deset s dalším podrobnějším rozdělením (jako je různý termín první seče či možnost podzimního přepasení porostu). Nástrojem pro jejich vymezení je vrstva ENVIRO v evidenci zemědělské půdy LPIS. AOPK ČR přiřazuje v chráněných územích tituly z této nabídky: Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené a nehnojené, Horské a suchomilné louky hnojené a nehnojené, Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků, Druhově bohaté pastviny, Suché stepní trávníky a vřesoviště, dále dotační titul Extenzivní péče o louky a pastviny. V tzv. „volné krajině“ (mimo chráněná území) vymezuje AOPK ČR čtyři tituly: Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků a Suché stepní trávníky a vřesoviště.

AOPK ČR má také možnost využít operativní nástroj k úpravě některých podmínek managementu na konkrétních travních porostech, platný pro konkrétní rok. Jsou jím

Tab. č. 12 Čerpání finančních prostředků z Programu podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (115164-6, 115174-6) v letech 2015 -2019

Název podprogramu	Rok 2015		Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019	
	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí
Adaptační opatření pro zmírnění dopadů na klimatické změny na vodní ekosystémy - 164,174 např. obnova a tvorba tůní, mokřadů	4,1	27	4,2	34	8,4	61	1,5	17	2,56	21
Adaptační opatření pro zmírnění dopadů na klimatické změny na nelesní ekosystémy - 165, 175 např. výsadba ovocných a neovocných dřevin, sečení	14,9	114	14,0	102	11,5	95	6,8	69	3,17	34
Adaptační opatření pro zmírnění dopadů na klimatické změny na lesní ekosystémy - 166, 176 např. výsadba a ochrana melioračně-zpevňujících dřevin, ponechávání výstavků v porostu	0,1	2	0,6	4	0,8	6	0,9	7	0,33	2
Celkem	19,1	143	18,8	140	20,7	162	9,2	93	6,1	57

Pozn.: Tabulka vyjadřuje čerpání finančních prostředků z programu POPFK včetně množství přijatých žádostí včetně víceletých od externích žadatelů v období 2015 -2019.

souhlasná vyjádření, kterými lze umožnit například odložení či uspořádání termínu seče nebo její vynechání, změnit povinnost sečení nedopasků, povolit mulčování, vápnění porostů nebo příkrm dobytka při jarním zahájení pastvy na druhově bohatých pastvinách. Regionální pracoviště se také vyjadřují třeba k možnosti přísevu či obnovy, ke skladbě druhů obsažených v osevní směsi v rámci titulu Zatrávňování orné půdy druhově bohatou a regionální směsí. V roce 2019 bylo vydáno AOPK ČR 734 těchto souhlasných vyjádření celkem pro 1942 dílů půdních bloků. Nejčastěji byla vydávána souhlasná vyjádření k válení či smykování porostu (176), k mulčování (166), odložení (či vynechání) seče nebo pastvy (113) a k provedení obnovy (105) nebo přísevu travních porostů (46).

3.3.6. Příprava Společné zemědělské politiky pro příští období

Klára Čámská

V roce 2019 pokračovala příprava nové Společné zemědělské politiky na období 2021-2027, započatá v létě 2018. AOPK ČR se přípravy aktivně účastnila v pracovních skupinách Ministerstva zemědělství, konkrétně v pracovních skupinách Biodiverzita, Přírodní zdroje, Lesy a Přenos znalostí, a dále odbornou podporou Ministerstva životního prostředí. AOPK ČR v r. 2018 zřídila odbornou skupinu pro Společnou zemědělskou politiku,

kde kromě pracovníků AOPK ČR působí také odborníci ze správ národních parků, Ministerstva životního prostředí a České inspekce životního prostředí a Asociace soukromého zemědělství ČR. Skupina vytváří prostor pro systematickou práci na potřebných podkladech a pro řešení praktických otázek spojených se zemědělským hospodařením v chráněných územích a s administrací Agroenvironmentálně-klimatických opatření Programu rozvoje venkova.

Výsadba aleje Mahátmy Gándhího v CHKO Český ráj

Jiří Klápště

Rok 2019, konkrétně jeho 2. říjen, přinesl jedno významné výročí.

Uplynulo 150 let od narození mírotvůrce a environmentalisty Mahátmy Gándhího. Celým jménem Móhandás Karamčand Gándhí byl jeden z největších politických a duchovních vůdců Indie a indického hnutí za nezávislost. Při této vzácné příležitosti byla AOPK ČR oslovena Velvyslanectvím Indie v ČR, aby vytipovala vhodnou reprezentativní lokalitu pro výsadbu 150 stromů, které by i budoucím generacím důstojně připomínaly toto výročí. Volba padla na nejstarší chráněnou krajinnou oblast v České republice, která v roce 2020 slaví 65 let od svého založení.

Přestože CHKO Český ráj patří k těm menším chráněným krajinným oblastem (182,5 km²), představuje absenci krajinných prvků v intenzivně zemědělsky využívané krajině na řadě míst zásadní problém, ať už z hlediska biologické rozmanitosti (nedostatek úkrytů, vhodných stanovišť či potravní nabídky), tak například i z hlediska protierozní ochrany zemědělské půdy a zadržování vody v krajině.

Nejprve bylo třeba vytipovat vhodné umístění takto značného počtu dřevin. V roce 2015 byly na Vyskři dokončeny komplexní pozemkové úpravy a tedy i katastrálně stabilizována řada v terénu neexistujících polních cest, které jsou v současnosti v majetku obce. Ve spolupráci se zá-

stupci Vyskře byla tedy navržena logicky na sebe navazující ovocná alej v délce 1 500 m.

Aby se předešlo případnému střetu s uživateli okolních zemědělských ploch, bylo svoláno jednání se všemi dotčenými zemědělskými subjekty (Agra Český ráj a.s., Agrogen s.r.o. a Jiřím Randákem), kdy se díky jejich vstřícnému přístupu podařilo najít shodu a upravit umístění jednotlivých stromů tak, aby významně nenarušovaly organizaci zemědělské výroby či nedocházelo k jejich poškozování například při manipulaci se zemědělskou technikou.

V duchu Gándhího citátu: „Budoucnost závisí na tom, co děláme v současnosti“ bylo nedaleko obce Vyskeř a u velvyslanectví Indické republiky vysazeno celkem 150 stromů (149 ovocných stromů na Vyskři a 1 lípa symbolicky v areálu velvyslanectví). Celá akce byla pojata jako projev česko-indického přátelství a propagace projektu Ministerstva životního prostředí a Nadace Partnerství „Sázíme budoucnost“. Samotnou slavnostní výsadbu aktivně zahájili mj. premiér Andrej Babiš, velvyslankyně Indické republiky Narinder Chauhan, ministr životního prostředí Richard Brabec, hejtman Libereckého kraje Martin Půta či ředitel AOPK ČR František Pelc. Díky vstřícnosti obce, zejména zdejšího osvětleného starosty Jana Kozáka, se podařilo vysadit 50 třešní, 50 hrušní, 49 slivoní.

Tak ať se jim daří!

01

02

03

1. Pamětní cedule, foto Jiří Klápště
2. Pohled na vysazenou alej, foto Jiří Klápště
3. Velvyslankyně Indické republiky Narinder Chauhan a premiér Andrej Babiš, foto archiv AOPK ČR

Obnovní management v národní přírodní památce Na požárech | Lucie Němcová

Národní přírodní památka a evropsky významná lokalita Na požárech (NPP) představuje jedno z přírodovědecky nejceněnějších území CHKO Český les.

V NPP působí řada vlivů, které vedou k ohrožení stability a druhové rozmanitosti jednotlivých ekosystémů. Protože tu ustalo tradiční hospodaření, území zarůstá dřevinami (zejména křovítky vrbami) a některými konkurenčně zdatnými druhy rostlin (například třtina křovištní, metlice trsnatá, ostřice třeslicovitá) především na úkor cenných společenstev podmáčených a rašelinných biotopů. Postupná změna podmínek (zastínění, hromadění živin, zapojení porostu atd.) a následně i snížení rozmanitosti druhového složení přímo ohrožují zachování předmětu ochrany této lokality a to jak stanovišť, tak jednotlivých druhů.

Na území je prováděn obnovní management, který je důležitý pro zlepšení mokřadních společenstev, ochranu biodiverzity území na úrovni chráněných a významných rostlinných a živočišných druhů a eliminaci negativních vlivů expanzních druhů rostlin. Během sedmileté intenzivní péče (mozaikovitě sečení, vyřezání náletových dřevin, odstranění biomasy mimo plochu zásahu) dojde na ploše 26,03 ha ke zpomalení až zastavení poklesu druhové di-

verzity mokřadních ekosystémů a nastartování opatření a procesů vedoucích k obnově (zlepšení) druhově bohatých společenstev tak, aby byl udržen hlavní cíl ochrany NPP Na požárech - zachování hodnotných mokřadních a rašelinných luk jako biotopu vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Dojde k obnově degradovaných stanovišť.

Tato praktická opatření pro zlepšení stavu přírodního prostředí jsou uvedena v plánu péče. Pozemky na území NPP jsou v majetku státu a příslušná k hospodaření je zde AOPK ČR. Celkové náklady projektu dosáhnou výše 5 767 489,20 mil. Kč, zdrojem financí je Operační program Životní prostředí.

04

01

05

02

06

03

1. Srpen 2017, před započítím managementu
 2. Zářij 2018, po započítím managementu
 3. Březen 2018, během vyřezávky
 4. Duben 2018, pásová vyvážecí souprava
 5. Zářij 2019, po kosení
 6. Prstnatec májový, po vyřezávce
- Všechna foto Markéta Kašparová

Odchyt medvěda v CHKO Beskydy, foto František Jaskula

4. Monitoring biodiversity | Karel Chobot

Monitoring biodiversity na AOPK ČR zahrnuje sledování stavu druhů a biotopů, především s ohledem na naplňování závazků z evropské i tuzemské legislativy. Výstupy jsou využívány pro analýzy na lokální, národní i mezinárodní úrovni, mj. jsou podkladem pro základní indikátory biodiversity v ČR (i v Evropě).

Sledování stavu biotopů a evropsky významných druhů v roce 2019 probíhalo podle dlouhodobě zavedeného schématu. Jeho součástí je jednak výběr externích dodavatelů a jejich zasloužení, v případě mapování biotopů je to administrativně a organizačně náročná příprava veřejné zakázky, a jednak zajištění interního zapojení. V AOPK ČR je sledování stavu jednou ze standardních součástí pracovní náplně se snahou o vyvážené zapojení (v roce 2019 dosáhlo interní zapojení v celkovém součtu 6 323 osobodní). Míra zapojení je mj. jedním z ukazatelů pro stanovování finančních odměn ředitelům regionálních pracovišť. Tato činnost je završována přebíráním hotových děl a kontrolou jejich kvality, posléze pak vyhodnocováním získaných dat.

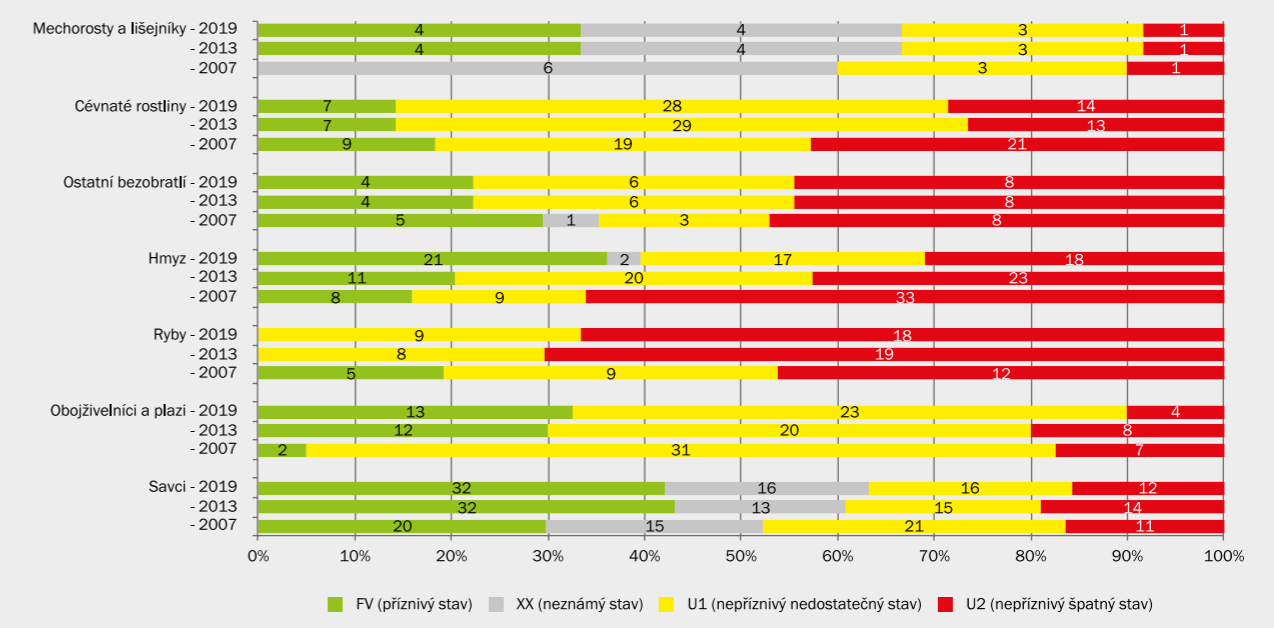
Závazkem z evropské legislativy, k němuž jsou data sledování stavu primárně určena, je podávání hodnotících zpráv dle článku 17 směrnice o stanovištích a článku 12 směrnice o ptácích. Tyto zprávy mají jednotnou strukturu a sjednocenou metodiku, jsou zpracovávány každých šest let. V ČR je jejich zpracováním pověřena AOPK ČR. V roce 2019 byla podávána již třetí hodnotící zpráva. V případě reportingu ptáků byl poprvé splněn celý rozsah a byly podány zprávy za všechny druhy ptáků. Ptáci se hodnotí pouze na úrovni početnosti a trendů populací. Evropsky významné druhy a přírodní stanoviště jsou hodnocena ve čtyřech parametrech, samostatně v obou biogeografických oblastech a mohou dosahovat tří hodnot stavu

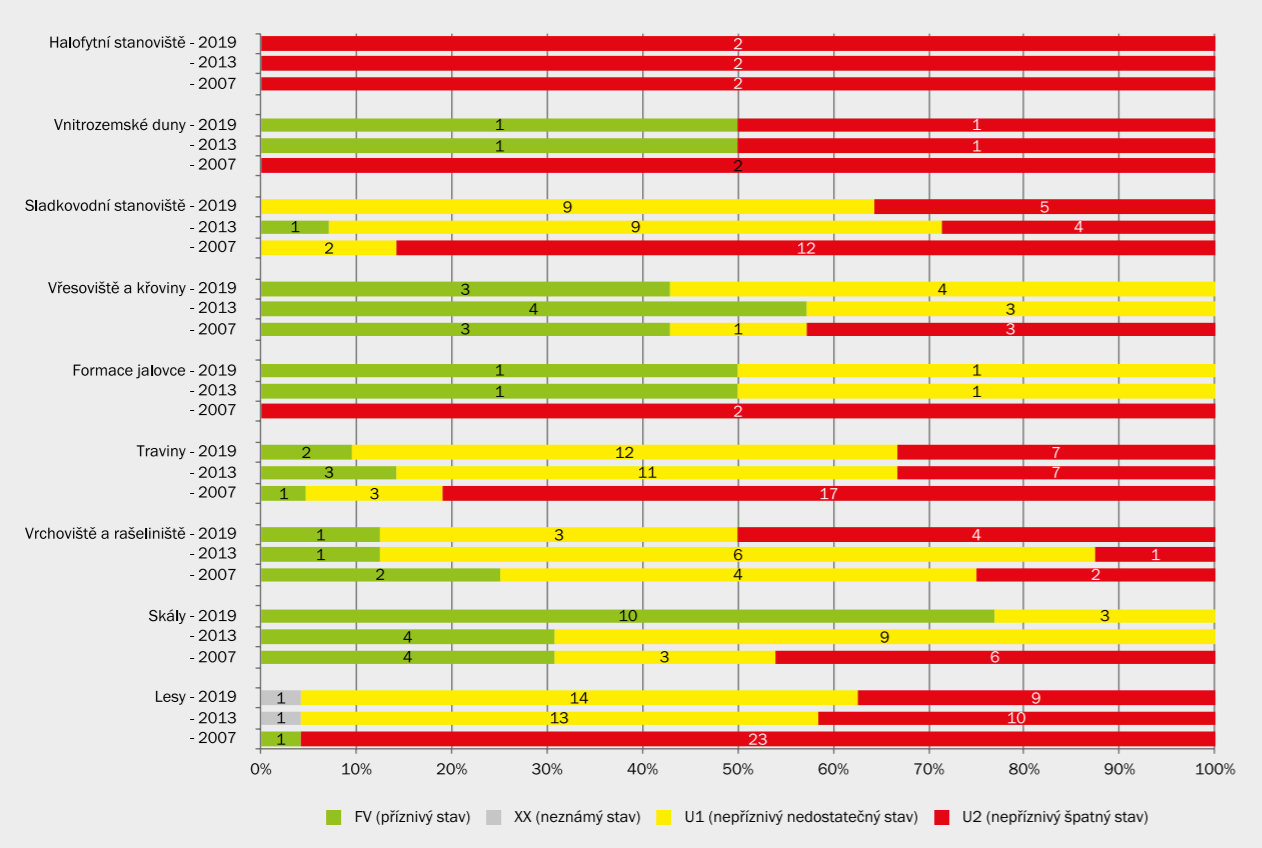
z hlediska ochrany (příznivého, nepříznivého nedostatečného a nepříznivého špatného, popř. je jejich stav neznámý). Celkem bylo podáno 373 zpráv (280 druhových a 93 za stanoviště, viz grafy č. 8 a 9). Počet druhových zpráv roste kvůli šíření druhů a jejich novým objevům na území ČR. Podíl hodnocených druhů a stanovišť v příznivém stavu roste, ale jen menším dílem jde o skutečné změny. Často jde o důsledky změny metodiky sledování, hodnocení či nově dostupná kvalitnější data.

Data z vrstvy mapování biotopů jsou od roku 2018 v plném rozsahu zveřejněna na adrese data.nature.cz, již se tedy neposkytují na základě smluv. Nálezová data jsou z převažující části (99,5 % celého obsahu) zveřejněna v prostředí Nálezové databáze ochrany přírody (NDOP), pouze data o druzích citlivých jsou předmětem žádostí a smluv o poskytnutí dat pro specifický účel. Díky tomu došlo k poklesu této agendy. V roce 2019 bylo vyřízeno 18 žádostí o nálezová data.

Součástí monitoringu biodiversity je i správa (věcná gestce) nálezových dat druhů v Nálezové databázi ochrany přírody. V databázi je prováděna validace a garance dat v zájmu ochrany přírody. V jejím prostředí jsou ukládány a zveřejňovány údaje i mimo systém pravidelného monitoringu. Na Portálu ISOP jsou v sekci Monitoring biodiversity, <https://portal.nature.cz/monitoring> k dispozici souhrnné přehledy hodnocení stavu, spolu s metodikami monitoringu i hodnocení. K popularizaci mapování a monitoringu druhů a biotopů slouží www.facebook.com/Biodiverzitanadzlat. Data a informace o mokřadech jsou zveřejňována v prostředí Databáze mokřadů ČR na adrese <http://mokrady.ochranaprirody.cz/>.

Graf č. 8 Výsledky hodnotících zpráv pro evropsky významné druhy v roce 2019 po systematických skupinách

Graf č. 9 Výsledky hodnotících zpráv pro přírodní stanoviště v roce 2019 po skupinách

V rámci monitoringu biodiverzity probíhají semináře. Z nich nejrozsáhlejší pravidelný předjarní interní seminář ke sledování stavu proběhl v Koutech u Ledče (170 účastníků). Seminář slouží jako shrnutí výstupů z monitoringu, prostor pro formulaci či diskusi nad dílčími úkoly AOPK ČR a dvou denní konference k aktuálním oborovým poznatkům.

Projekt Monitoring a inventarizace

Druhým rokem pokračoval projekt Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace mapoplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice. Během dvou let (2018-2019) se podařilo uzavřít 944 dohod o provedení práce. Tyto dohody jsou uzavírány se zpracovateli, kteří pracují na jednotlivých částech projektu, jak v části monitoring, tak i v inventarizačních průzkumech. Vesměs se daří udržovat tempo prací z roku 2018. Zároveň se daří u většiny taxonomických skupin oslovovat dostatečný počet zpracovatelů, výjimkou jsou lišejníky a houby. Zvláště u hub je zřejmý nedostatek odborníků v celé ČR.

Plánované ukončení projektu je v prosinci roku 2023, projekt se tedy blíží k polovině svého trvání.

4.1. SLEDOVÁNÍ STAVU BIOTOPŮ

Karel Chobot, Iva Hönigová

Sledování stavu biotopů se provádí prostřednictvím aktualizace vrstvy mapování biotopů (VMB) a monitoringem trvale monitorovacích ploch (TMP).

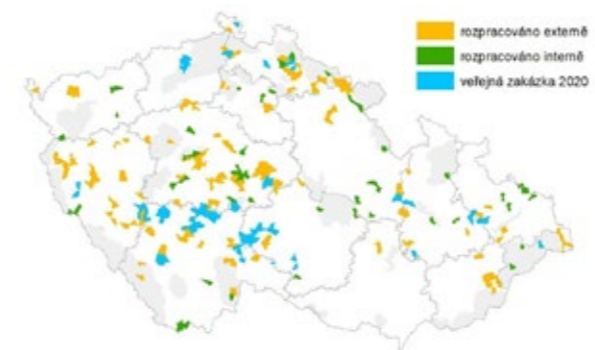
4.1.1. Mapování biotopů

Aktualizace vrstvy mapování biotopů je celoplošný průzkum stavu a dynamiky přírodních stanovišť v České republice. Aktualizace VMB navazuje na původní vrstvu mapování biotopů, vytvořenou v letech 2000–2004. Aktualizuje se plošně na celém území státu, včetně nechráněné krajiny. Ověřuje se výskyt a stav všech přírodních biotopů podle původní VMB a zakreslují se jejich nové výskyt. Díky pravidelné aktualizaci VMB mohou data sloužit nejen pro popis stavu, ale i k hodnocení trendů vývoje. Údaje ze sledování stavu biotopů jsou mimo jiné také početně nejvýznamnějším zdrojem dat NDOP. Z aktualizace vrstvy mapování biotopů pochází celkem 9 962 560 záznamů o výskytu rostlin.

V současném cyklu mapování (2007–2019) již byla kompletně dokončena (tj. zapsáno prostřednictvím programu Wanas a převzato garantem) většina okrsků. Uvažovaný dvanáctiletý cyklus aktualizace však bohužel nelze dodržet. Nižší počet okrsků (viz mapový přehled) je stále v rozpracovaném stadiu, což znamená, že dosud nebyly řádně zapsány, popř. u nich nebyly plně dokončeny terénní práce, posledních 29 dosud v roce 2019 neobsazených okrsků bylo zařazeno do další veřejné zakázky. Mapování biotopů se potýká s úbytkem kvalitních zpracovatelů a zároveň trpí administrativní náročností zadávání.

Na aktualizaci VMB se v roce 2019 podílelo 47 interních zaměstnanců AOPK ČR, 46 externistů, dva pracovníci Správy KRNP a jeden Správy CHKO Šumava. Finanční náklady na externí spolupracovníky dosáhly v roce 2019 5,2 milionu Kč a byly použity na aktualizaci VMB

ve 232 aktualizacích okrsků (z toho 37 okrsků bylo přesunuto z roku 2018 – tyto okrsky byly zčásti financovány již v loňském rozpočtovém období). Internisté v terénu pracovali na 106 aktualizacích okrsků (více viz obr. č.1).

Obr. č. 1 Stav aktualizace vrstvy mapování biotopů, přehled rozpracovaných okrsků (únor 2020)

4.1.2. Monitoring biotopů

Monitoring biotopů probíhá metodou fytoocenologických snímků. Plochy snímků jsou expertně přímo v terénu vybírány, poté zakládány a fixovány. Pro každý typ evropského stanoviště by mělo být založeno až padesát monitorovacích ploch, v případě vzácnějších typů vegetace však může být počet úměrně snížen. V roce 2019 se již sedmým rokem uskutečnil opakovaný monitoring, kdy se na dříve založených plochách provedl opětovný zápis fytoocenologického snímku. Zajímavým vedlejším produktem monitoringu biotopů je několik stovek fotografií biotopů, které monitorovatelé povinně vkládají do databáze společně se zjištěnými vegetačními daty.

4.2. SLEDOVÁNÍ STAVU DRUHŮ

Karel Chobot

Druhy rostlin a živočichů jsou sledovány pomocí širokého spektra metod. Ty závisí na tradičních výzkumných přístupech v jednotlivých systematických skupinách, jsou ale metodicky sjednoceny pro účely naplnění hodnotících zpráv. Jejich těžištěm je jednak znalost aktuálního rozšíření, jednak stav populací: v případě některých druhů na úrovni početnosti jedinců, u většiny pomocí derivátů početnosti lokalit. Základem přístupu je tak systematické mapování u více rozšířených druhů nebo detailní monitoring na trvalých plochách. Sledování stavu druhů využívá jak externích dodavatelů, tak i odborných pracovníků AOPK ČR.

4.2.1. Mechorosty a lišejníky a houby

Aleš Tenčík

V roce 2019 byl systematicky monitorován výskyt všech 6 druhů mechorostů z přílohy II. směrnice o stanovištích. Dvuhrotec zelený byl v roce 2019 potvrzen na pěti z šesti monitorovaných lokalit většinou s rostoucí tendencí popu-

lace, nově byl zjištěn na čtyřech lokalitách na Českokrumlovsku a v Brdech. Stav populací srpnatky fermežové v roce 2019 na téměř polovině lokalit zhoršil vinou sucha i nedostatečné péče. Na Jihlavsku, kde proběhly revitalizační zásahy, její populace prosperuje. Šurpek Rogerův byl potvrzen v Krušných horách a nově nalezen v Jeseníkách, druh se pravděpodobně šíří. Mozolka skalní byla na své jediné současné známé lokalitě v dobrém stavu, její početnost byla rekordně vysoká. Po 9 letech byl opět potvrzen výskyt vycpálky okrouhlé u Velkých Losin na poli využívaném k šlechtění plodin, kde byla poprvé zjištěna v roce 2010. Znovuobjevení se na stejné lokalitě po delší době potvrzuje schopnost dlouhodobějšího setrvávání spor v půdě u tohoto druhu. Výskyt šikoušku zeleného byl systematicky sledován v EVL Orlické hory - sever. Přes vhodné podmínky byl nalezen od pouze na jediném místě. Jeho výskyt je zde na rozdíl od bohatých populací v Krkonoších či Beskydech jen ojedinělý. Více viz box 19.

4.2.2. Cévnaté rostliny | Dana Turoňová

Monitoring evropsky významných cévnatých rostlin byl v roce 2019 proveden standardními monitorovacími metodami téměř u všech druhů přílohy II. a IV. (výjimku činí tři druhy, které mají delší interval monitoringu). U druhů přílohy V. probíhalo mapování výskytu. Monitoring byl prováděn 50 zaměstnanci AOPK ČR a 14 externími pracovníky. Největší pozornost byla opět věnována nejohroženějším evropsky významným rostlinám s jednou až dvěma lokalitami v České republice.

Teplá a suchá léta od roku 2015 se negativně projevila na mnoha sledovaných populacích, počty jedinců se snižovaly jak u xerofytních druhů, tak i vlhkomilných. Postižen byl zejména dvouletý plevel zasolených polí a mokřadů pcháč žlutoostenný. Druh je závislý na mokřadních depresích v polích a dlouhodobé sucho umožnilo přeorání mnoha jeho lokalit a zasetí obilovin nebo naopak deprese zarostly pcháčem rolním, který je suchomilnější. Došlo k překonání loňského početního minima - celkem bylo v roce 2019 zjištěno jen 38 kvetoucích jedinců, přitom nejvyšší počet 3 339 jedinců byl zaznamenán v roce 2015. I na nově zjištěné lokalitě u obce Hevlín na Znojemsku se počty kvetoucích jedinců snížily.

Sucho se negativně projevilo oslabením populací a snížením vitality zejména stepních, skalních a písčinych druhů. Populace kriticky ohroženého druhu včelníku rakouského zaznamenaly na nejextrémnějších stanovištích úbytek od roku 2015 až 80 %. Na všech lokalitách byl v roce 2019 pozorován minimální počet nových semenáčků, ze kterých by se populace mohly obnovovat.

Nejohroženějším druhem se stále jeví sinokvět chrpovitý, přežívá poslední původní růžice na původní lokalitě. Na lokalitu jsou vysazovány rostliny vypěstované ze semen odebraných před mnoha lety v Tišicích, ale úmrtnost rostlin je vzhledem k trvalému deficitu srážek vysoká. Na základě dlouhodobých negativních výsledků monitoringu se podařilo do plánů péče o přírodní památku Písečný přesyp u Tišic i přírodní památku Písečný přesyp u Tuhaně (kde je záložní lokalita) začlenit i péči o vysazované rostliny.

Lišejníky národní přírodní rezervace Týřov

Aleš Tenčík

ČR. Mnoho druhů v kategorii DD je pravděpodobně vzácných a v budoucnu budou zařazeny mezi ohrožené. Většina z nově pro ČR nalezených druhů patří mezi saxikolní, deset druhů pak bylo nalezeno na Týřovické skále, což potvrzuje výjimečnost této lokality v rámci rezervace. Naproti tomu některé zde nalezené druhy řazené v posledním červeném seznamu (2010) mezi kriticky ohrožené (CR) jako např. *Fellhanera bouteillei* a *Caloplaca arnoldii* jsou v posledních letech nacházeny na mnoha místech po celé ČR a měly by být přeřazeny do kategorií mimo ohrožení (LC či NT).

Velký přínos pro poznání lichenoflor určitého území má srovnání současných výsledků s předcho-

zím průzkumem, což bylo možné i v případě NPR Týřov. Při průzkumech v roce 2005 (zbožný průzkum) a 2012 (podrobný průzkum) vždy jedním zkušeným lichenologem během jednoho roku tu bylo celkem nalezeno 158 druhů lišejníků. To je o 300 druhů méně, než bylo nalezeno při současném průzkumu dvěma lichenology během dvou let. Přesto bylo v obou starších průzkumech zjištěno 20 druhů neuváděných v současném IP, což navyšuje recentně známý počet druhů na území NPR na 483 (přibližně 30 % druhů lichenoflory ČR). Velmi pravděpodobně však nejde o konečné číslo a případné další průzkumy mohou přinést ještě řadu překvapivých nálezů.

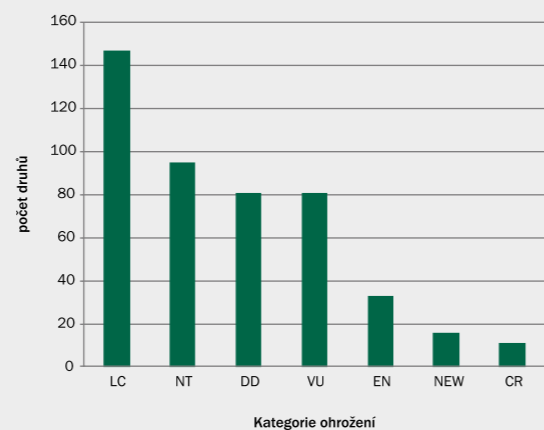
Projekt „Mapování a inventarizace“, jehož součástí jsou inventarizační průzkumy (dále jen IP) vybraných chráněných území mnoha skupin organismů, má za sebou 2 roky trvání. Za tu dobu prozkoumali lichenologové necelých 20 % z celkového počtu projektových lokalit. Dosaďované výsledky naznačují, jak málo dosud víme o rozšíření lišejníků na našem území a o jejich diverzitě.

Názorným příkladem je národní přírodní rezervace Týřov v CHKO Křivoklátsko (NPR). Území o rozloze necelých 421 ha je známé velkou stanovištní heterogenitou od skalních a stepních biotopů, doubrav, bučin, suťových porostů až po údolní olšiny. Ta je podmíněna pestrým geologickým složením (andezity, ryolity či slepence) a velkou členitostí terénu. Zároveň rezervace leží na rozhraní středních a západních Čech v oblasti poměrně chudé na srážky a v minulosti ovlivněné znečištěním ovzduší, což z pohledu lišejníků nejsou zcela optimální podmínky.

Vzhledem k tomu je počet 463 druhů lišejníků nalezených při současném IP překvapivě velmi vysoký a řadí tuto lokalitu mezi lichenologicky nejbohatší území v celé ČR. Pro srovnání - území oplývá téměř shodnou diverzitou lišejníků jako celá CHKO Český kras. Ještě více překvapující čísla dostaneme, pokud se podíváme na počet druhů nalezených na určitých stanovištích či dílčích plochách. Regionálním lichenologickým hotspotem jsou zde Týřovické skály (foto 1) s přilehlými lesními porosty, kde bylo na ploše necelých 30 ha (asi 7 % plochy území) nalezeno 334 druhů (přes 70 %). Nejvíce druhů lišejníků je zde vázáno na skalní bezlesí a pleše, kde bylo na ploše 9,5 ha (2 % území) zjištěno 284 druhů. Co se týká epifytických lišejníků (celkem 202 druhů), tak vzácnější druhy zde hostí hlavně zachovalé suťové lesy a také staré stromy v úporském údolí.

Stejně překvapivé jsou počty nalezených druhů lišejníků s ohledem na kategorii ohrožení (viz graf). Výjimečnost NPR Týřov dokazuje značný počet druhů kategorie DD (81 druhů) a především 15 druhů nově zjištěných pro

Počet nalezených druhů dle kategorie ohrožení

LC – neohrožené, NT – blízké ohrožení, VU – zranitelné, EN – ohrožené, CR – kriticky ohrožené, DD – taxony s nedostatečně známými údaji výskytu, NEW – nové druhy pro ČR

1. Pohled na skály v národní přírodní rezervaci Týřov, foto Aleš Tenčík

V nepříznivém stavu je i populace jazýčku jadranského v údolí Chvojnice, v roce 2019 byly zjištěny 4 kvetoucí a 3 sterilní rostliny, z toho jedno květenství bylo zničeno okusem zvěří. Pravidelně jsou prováděny managementové zásahy, zejména prosvětlování biotopu, ale početnost populace je stále příliš nízká.

Zhoršené podmínky k životu má pravděpodobně i alpinský druh všivec sudetský – endemit Krkonoš. Jeho stav je každoročně velice podrobně monitorován v 17 čtvrcích o velikosti 1 m². Ve většině dlouhodobě sledovaných čtvrců nastalo v průběhu let zhoršení stavu, v několika i velmi výrazné. Počty jedinců a semenáčků ale dosti kolísají, a proto je trvalý dlouhodobý monitoring prováděný formou mikromap žádoucí. Byla také navázána spolupráce s polskými badateli.

Sucho postihlo i endemit hadcových skalek kuříčku hadcovou. Celkové počty (okolo 800 trsů) se nesnižují, neboť pokračuje reintrodukce napěstovaných rostlin v rámci projektu „LIFE for Minuartia“. Úspěšnost výsadby je ale poměrně nízká, sucho se negativně projevuje i na hadcových skalkách.

Není překvapivé, že oteplování přežívá v evropsky významných rostlin zatím snad nejlépe vláskatec tajemný, ukrytý v chladných a vlhkých jeskyňkách pískovců České křídové tabule. V roce 2019 bylo zjištěno několik nových lokalit.

4.2.3. Bezobratlí | Radek Hejda, Alois Pavlíčko

V rámci monitoringu hmyzu byl sledován stav druhů ze čtyř skupin: brouků, motýlů, vážek a rovnokřídlých.

Sběr nálezových dat byl zajištěn primárně dvěma aktivitami, první z nich je projekt Monitoring a inventarizace, který je zajištěn externími pracovníky. Interní zapojení je omezeno pouze na extenzivní mapování motýlů, do kterého se v roce 2019 zapojilo 7 regionálních pracovišť, jejichž pracovníci navázali na předešlý rok s cílem zmapovat celkový počet 122 mapovacích polí 1. řádu. Lze konstatovat, že v tomto ohledu je dodržen plánovaný rozsah prací pro daný rok (cca 16 % z celkového objemu každý rok).

Druhá datovější aktivita je standardní ověřování výskytu evropsky významných druhů v rámci přidělených mapovacích polí 1. řádu. Pro hodnotící období 2019–2024 je určeno k ověření celkem 4 266 polí. V prvním roce mapovacího cyklu bylo mapováno 259 polí 23 interními pracovníky. Další 439 bylo mapováno 37 externisty. Výsledky těchto dvou aktivit, doplněné o náhodná pozorování a další zdroje dat, zajistily pozitivní ověření celkem 807 polí.

V roce 2019 dále pokračovalo zapojení do transektového monitoringu motýlů. Tento celoevropský projekt s dlouhou tradicí představuje zásadní zdroj informací o změnách v početnostech či druhovém složení denních motýlů napříč Evropou a pro AOPK ČR je zapojení do tohoto projektu spolu s Entomologickým ústavem AV ČR přínosné nejen z hlediska získaných nálezových dat, ale i z hlediska prestiže.

Pokračoval i monitoring modrásků rodu *Phengaris* vázaných na živnou rostlinu krvavec toten pomocí aplikace Survey123 for ArcGIS. Tato aplikace a použití standar-

dizovaného formuláře přináší nejen informace o prosté přítomnosti druhu, ale i dostatek dat o typu biotopu a přítomném managementu a umožní tak získané poznatky lépe interpretovat v rámci praktické ochrany.

Mimo mapovací aktivity byl podpořen i monitoring nejohroženějších druhů, šlo například o monitoring na poslední lokalitě výskytu okáče jílkového. Nutné je také zmínit monitoring bourovce trnkového, dříve relativně běžného obyvatele křovin a extenzivních pastvin. Výsledky monitoringu bohužel potvrzují výrazně negativní trend a ústup druhu do několika posledních refugií na jižní Moravě. Podobné negativní vlivy lze vysledovat z výstupů monitoringu i u dalších saproxylických druhů vázaných na světlé lesy (například páchník hnědý, tesařík obrovský). Jde zejména o nahrazování vhodných porostů monokulturami (i v případě listnáčů lze negativně hodnotit výsadbu zapojených jednoetážových porostů, pokud chybí dostatečný počet výstavku).

Tento faktor, spolu se situací, kdy velmi často úplně chybí či je zastoupeno pouze v malém množství pro saproxylický hmyz klíčový element, mrtvé dřevo, negativně ovlivňuje většinu sledovaných lokalit. Mimo to často také chybí či jsou dokonce odstraňovány dutinové stromy či lokality zarůstající náletem a invazivními dřevinami, což má výrazně negativní vliv na světlo milný hmyz. Z hlediska budoucího vývoje nelze hodnotit vyhlídky zcela příznivě.

Stav populací evropsky významných vážek je relativně stabilní, nicméně celkový stav zejména stojatých vod v naší krajině lze hodnotit často jako tristní. Dlouhodobé přerybnění a přehnojování způsobuje eutrofizaci vod, absenci litorálního porostu a výrazně snižuje spektrum druhů schopných v takových vodách přežít.

Monitoring ostatních bezobratlých byl v roce 2019 zajištěn na 123 lokalitách. Nově byl zajištěn sběr dat z monitoringu raků a pijavky lékařské pomocí aplikace Survey123 for ArcGIS

Interní monitoring proběhl na 60 lokalitách u 7 druhů (velevrub, raci, pijavka, vrkoči). Externisté monitorovali 2 druhy na 63 lokalitách, další lokality byly zařazeny do projektu Monitoring a inventarizace. V rámci tohoto projektu bylo nově monitorováno 13 lokalit svinutce tenkého či zmapována dvě nová pole u perlorodky říční a velevrubu tupého.

Rak kamenáč byl monitorován na 55 tocích a 106 profílech (7 toků bylo s negativním výsledkem, tj. vyhynutí místní populace). Zaznamenán byl velký setrvalý úbytek početnosti populací na většině lokalit, včetně EVL Zlatý potok, kde je předmětem ochrany. Monitoring ztěžovalo sucho, které se podobně také podepsalo na monitoringu pijavky lékařské, která byla monitorována na 15 plochách a 10 lokalitách, kde také došlo k významnému poklesu stavu populací a počtu zjištěných jedinců. Pijavky byly nalezeny pouze na jedné z nich – na lokalitě Zahradníčkovo. Většina lokalit byla vyschlá nebo byl na nich zaznamenán velký pokles vodní hladiny, což lze považovat za zásadní negativní faktor.

Na raci mor byly prověřovány lokality především na úpatí Beskyd a ve středních Čechách. Smutnou skutečností bylo potvrzení nových ohnisek (např. Beskydy, Bečva). K osvětě s šířením račího moru byla vytvořena stopy mapa

na adrese: <http://racimor.nature.cz> s on-line aktuálním přehledem rozšíření našich raků i račího moru.

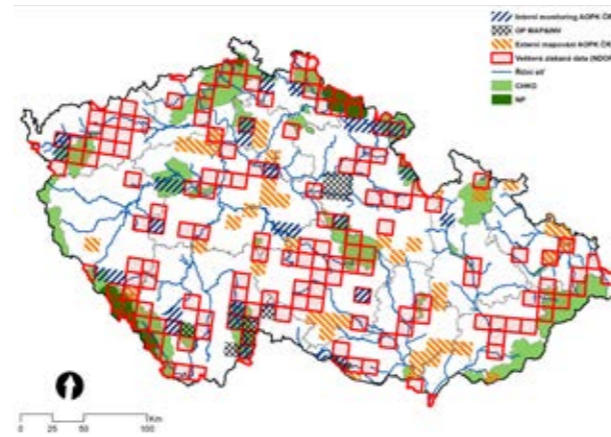
4.2.4. Ryby a mihule | Milan Muška

Sledování stavu ryb a mihulí proběhlo v roce 2019 na několika úrovních, podobně jako v předchozích letech. Již na jaře se uskutečnilo mapování piskoře pruhované na vybraných lokalitách v Moravskoslezském kraji. K průzkumu byly vybrány lokality s historickým výskytem druhu i biotopově odpovídající fragmenty původních habitatů zachované ve formě odstavných ramen a porůčních tůň v povodí Opavy a Odry. Ačkoli byly k mapování vybrány pouze potenciálně vhodné lokality v blízkosti recentního výskytu piskoře, nepodařilo se jeho výskyt prokázat na žádné z 20 lokalit, a to ani za použití kombinace lovu elektrickým agregátem a obvykle efektivního lovu piskořů do pastí. Výsledky letošního i předchozích mapování ukazují, že výskyt piskoře pruhované v Moravskoslezském kraji je soustředěn výhradně na území CHKO Poodří a dolní části povodí Opavy a i zde bohužel na některých dlouhodobě sledovaných lokalitách pravděpodobně vymizel. Kromě dlouhodobě známých negativních vlivů, které ovlivňují většinu vodních biotopů v regionu, jako jsou například splachy zeminy a agrochemikálií, znečištění vody (eutrofizace), se v letošním roce ukázal jako zásadní také vliv dlouhodobého deficitu dešťových srážek, spojený s poklesem povrchové a podpovrchové vody a částečné nebo i úplné vyschnutí řady lokalit.

Další část sledování se soustředila na dokončení mapování výskytu ryb v mapových čtvrcích, ze kterých naprosto chybí jakékoli recentní informace o ichtyofauně. Kromě čtvrců náhodně roztroušených po celé republice nebyly systematicky zkoumány větší souvislé oblasti nížin v okolí Slaného a Kostelce n. Černými lesy a na jižní Moravě. Toky v těchto oblastech jsou výrazně postiženy všemi vlivy vyskytujícími se v intenzivně zemědělsky využívané kulturní krajině tj. eutrofizací, splachy půdy a agrochemikálií nebo napřimováním koryt a meliorací přítoků. Většina toků zde byla osídlena pouze původními eurytopními druhy (hrouzek obecný, mřenka mramrovaná, jelec tloušť) s častým výskytem invazních druhů (střevlička východní, karas stříbrný). Pouze výjimečně byly v horních úsecích těchto nížinných toků (např. Velička) zjištěny proudomilné druhy, jako jsou parma obecná či dokonce střevle potoční.

Významná část monitoringu ryb je tradičně zajišťována pracovníky AOPK ČR. Systematický interní monitoring proběhl loni na 73 trvale monitorovaných lokalitách. Na většině jsou monitorovány populace vranky obecné a mihule potoční (36 pro vranku, 30 pro mihuli), ale již podruhé proběhl i monitoring piskoře pruhované na Třeboňsku. Poprvé byly zařazeny i lokality s výskytem sekavců v Pšovce na Kokořínsku. V roce 2019 také proběhla inventarizace vybraných maloplošných zvláště chráněných území (NPR Stará a Nová řeka, Brouskův Mlýn, Krvavý a Kačležský rybník a Bohdanečský rybník a PR Horní Lužnice) v rámci projektu Monitoring a inventarizace. Celkem byly tedy v roce 2019 v rámci cíleného monitoringu a mapování organizovaného AOPK ČR získány informace o rozšíření ryb a mihulí z 84 mapových polí, což představuje přibližně 12 % plochy České republiky. Připočteme-li i údaje získané

z mapování vzácných druhů ryb ve spolupráci se serverem [Biolib.cz](http://biolib.cz), sběr faunistických údajů pracovníky AOPK ČR a ostatní datové zdroje, vzroste počet polí s aktuálními informacemi o ichtyofauně na celkových 242 (36 % ČR, obr. č. 2).

Obr. č. 2 Přehled mapových polí sledování stavu ryb v roce 2019

4.2.5. Obojživelníci a plazi

Lenka Jeřábková

Sledování stavu obojživelníků a plazů probíhalo v roce 2019 na několika úrovních. Monitoring byl v tomto roce z 80 % realizován zaměstnanci AOPK ČR a z 20 % externisty. Terénní práce probíhaly převážně v první polovině roku na konkrétně určených lokalitách podle stanovených metodik (více viz box 20).

V roce 2015 byl dokončen projekt celoplošného mapování obojživelníků a plazů. Na něj se o rok později navázalo a započalo tak další období celoplošného mapování, na kterém se opět podílí interní i externí pracovníci. Předpokládá se, že mapování bude pokračovat do roku 2023 a za toto období bude opět zmapována celá Česká republika. Během prvních pěti let druhého cyklu bylo získáno celkem 50 500 recentních náleзовých dat o výskytu obojživelníků a 15 500 dat o výskytu plazů. Získané údaje jsou velmi cenným podkladem pro analýzy stavu druhů.

V rámci monitoringu obojživelníků a plazů byly v roce 2019 opět použity nové terénní neboli mobilní aplikace za účelem sběru dat. V aplikaci Collector for ArcGIS byly zakreslovány polygony monitorovaných lokalit a v aplikaci Survey 123 for ArcGIS byly vyplňovány formuláře k jednotlivým monitorovaným druhům a lokalitám. V roce 2019 bylo 61 uživatelů pomocí těchto aplikací vytvořeno skoro 2 000 formulářů.

4.2.6. Savci | Vladimír Hanzal

Největší taxonomickou skupinou savců, která je předmětem monitoringu, jsou netopýři (27 druhů). V roce 2019 bylo sledování zajištěno ve spolupráci s Českou společností pro ochranu netopýřů a zahrnovalo především: 1) sčítání netopýřů na zimovištích (proběhlo v lednu a únoru – cca 500 lokalit); 2) sledování letních kolonií

Mapování výskytu mloka skvrnitého v CHKO Moravský kras a okolí | Antonín Krása

Moravský kras je územím, které je široké veřejnosti známé hlavně kvůli velkému množství krasových jevů a netopýřům zimujícím v jeskyních. Žije a roste tu ale i velké množství jiných vzácných druhů. Některé druhy jsou však vzácné právě uvnitř krasového území, ačkoliv se zdá, že zde mají vhodné podmínky. Jedním z nich je i mlok skvrnitý. Jeho výskyt je dlouhodobě znám pouze ze dvou míst, z NPR Vývěry Punkvy a z NPR Býčí skála. Na první pohled vhodných biotopů je ale v rámci CHKO výrazně více. Proto je zářející, že nikde jinde nebyl tento druh přes usilovný cílený průzkum nalezen (nepočítaje v to ojedinělý nález od jeskyně Výпустek).

Absence mloků uvnitř krasu zjevně souvisí s nedostatkem trvalejších drobných vodotečí, v nichž by se mohli rozmnožovat. Voda zde totiž velmi rychle proniká do podzemí. Zářející ovšem je, že mloci až na vodárnu ve Štajgrově díře nevyužívají k rozmnožování ani tyto podzemní vodní plochy, ačkoliv jinde to vzácně není. V obou NPR je tak nacházíme pouze tam, kde probíhá hranice mezi vápenci a vyvělinami, které již nejsou pro vodu tak propustné. V okolí krasu a CHKO je ale situace výrazně jiná, a proto by zde měl být výskyt mloků hojnější. I odsud však byla známa jen jedna lokalita s opakovanými nálezy druhu. Proto jsme kromě intenzivního průzkumu uvnitř CHKO přistoupili i k zadání průzkumu v jejím okolí.

V roce 2019 bylo cíleně zkoumáno 18 vodotečí, které vesměs ústí do řeky Svitavy mezi Blanskem a Adamovem a leží západně od území CHKO. Každá z nich byla v průběhu roku navštívena minimálně dvakrát, přičemž byl procházen celý tok s výjimkou některých zcela nepřístupných částí. Průzkum byl přes svou náročnost úspěšný, ukázalo se, že mloci obývají nejméně 7 ze zkoumaných vodotečí, ačkoliv předtím byl výskyt známi pouze z jediné. Došlo tak k výraznému doplnění mapy výskytu druhu, přičemž lze očekávat, že se v budoucnu výskyt prokáže i na dalších místech. A potvrdilo se, že jsou zde mloci opravdu hojnější.

Stěžejní bylo hledání larev, které byly nalezeny na všech 7 tocích s prokázaným výskytem, zatímco dospělci byli nalezeni pouze na 4 z nich. Nejvíce nálezů pak bylo učiněno na 2 vodotečích na pravém břehu Svitavy pod obcí Oleš-

ná. Zde byly na jaře nalezeny desítky larev, na počátku listopadu pak na každé z nich také více než 50 dospělých jedinců. Jinde už bylo nálezů výrazně méně, což ale odpovídá skrytému způsobu života tohoto druhu spíše než jejich nižší početnosti na daném místě.

1. Mlok skvrnitý, Svitava, foto Antonín Krása
2. Známý výskyt mloka skvrnitého v mapované oblasti do roku 2018
3. Známý výskyt mloka skvrnitého v mapované oblasti do roku 2019

(proběhlo v červnu a červenci – cca 200 lokalit). Jedná se ve své podstatě o pokračování dlouhodobého projektu, který byl zahájen již v 50. letech minulého století a získaná data tak zásadně přispívají k řešení problematiky dlouhodobých změn rozšíření a početnosti jednotlivých druhů na území ČR. V roce 2019 byl mj. opět potvrzen trend snižování početnosti netopýra velkého a netopýra dlouhouchého (více viz graf č. 10). Naopak byl zaznamenán výrazný nárůst počtu nálezu dosud nedostatečně zmapovaných druhů – především netopýra velkouchého a stromového.

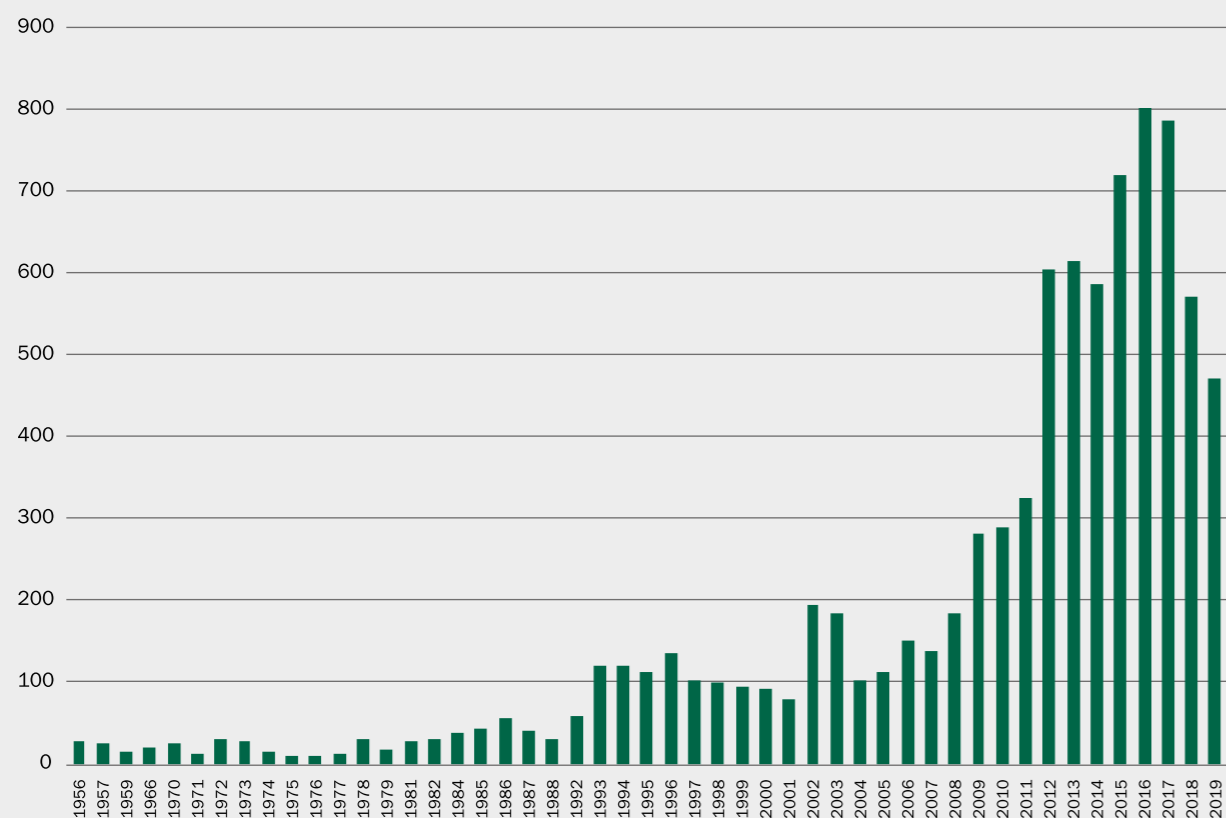
Výskyt sysla obecného byl v roce 2019 potvrzen na 39 lokalitách. Nové informace o výskytu sysla jsou ze dvou lokalit: Hnanice u Znojma – vinice a zahrady u Sklepní uličky a Jaroslavice – val podél cesty a navazující vinice. V obou případech se jedná o výsledky přirozené disperze do nových území. Za zaniklé považujeme populace syslů na Albeři (Nová Bystřice), v Praze – Letňanech a pravděpodobně také v Břeclavi – Ladaně. V rámci probíhajících reintrodukcí byla posílena populace syslů na lokalitě Roudnice nad Labem. Začátkem srpna zde bylo vysazeno celkem dvacet syslů z chovů Zoo Hluboká a záchranné stanice Rozovy. Taktéž podle plánu Záchranného programu sysla obecného v ČR proběhla první etapa založení populace syslů na lokalitě Hlinišť (Milá - Hlinišť), kde bylo koncem července 2019 vypuštěno 85 syslů z chovů Zoo Brno, Zoo Hluboká, Zoo Praha, Zoo Norimberk a Zoo Opel. Celková početnost populace syslů v ČR byla odhadnuta na více než 7 500 jedinců.

V případě velkých šelem bylo z území České republiky dohromady získáno přes 400 nových údajů o výskytu rysa ostrovida, vlka obecného a medvěda hnědého. Získané údaje spolu s údaji předchozích monitoringů potvrzují stálý výskyt všech tří velkých šelem v oblasti Beskyd. U vlka obecného je již několik let zaznamenáván prudký nárůst pozorování z celé ČR. U rysa ostrovida se počet pozorování v posledních letech dosti dynamicky mění. V předchozích obdobích (resp. od roku 1997 do roku 2003) se pravděpodobně především kvůli ilegálnímu lovu početnost rysa snižovala a zmenšovala se i oblast jeho výskytu; v období 2003–2008 naopak počet pozorování mírně stoupal a v letech 2009–2010 se nárůst zastavil. Od té doby početnost osciluje s drobnými či většími výkyvy (70 – 100 jedinců).

V rámci mapování výskytu křečka polního se v roce 2019 zaměřila pozornost na severní Moravu, výskyt byl potvrzen v 16 polích síťového mapování. Plíšek lískový byl mapován v severozápadních a středních Čechách a na jižní Moravě, výskyt byl nově potvrzen v 15 polích. V roce 2019 pokračoval rovněž monitoring kočky divoké (3 nová pozorování), tchoře stepního, vydry říční a bobra evropského ve vybraných oblastech.

V rámci projektu Monitoring a inventarizace byl zmapován výskyt letounů v 73 MZCHÚ, v případě ostatních savců v 71 MZCHÚ a 19 polích síťového mapování.

Graf č. 10 Změny početnosti netopýra velkého ve štolách lomu Malá Amerika (Český kras) v letech 1956–2019

4.2.7. Ptáci | Ivan Mikuláš

Monitoring ptáků se v roce 2019 zaměřil na ochranářsky významné druhy, především na dravce, sovy, bahňáky, ledňáčka říčního, tetřevovité a chřástala polního. Práce proběhly celkem v 232 polích nultého řádu za pomoci 35 specifických metodik.

Významná část monitoringu byla provedena v rámci projektu Monitoring a inventarizace. Pozornost byla věnována zájmovým druhům z metodických skupin zaměřených na zjišťování výskytu dravců a čápa černého a polních druhů bahňáků. Oběma metodikami se podařilo pokrýt několik stovek lokalit v 171 polích a získat mnoho údajů o výskytu zvláště chráněných druhů využitelných pro další výzkum a především ochranu jednotlivých stanovišť. Pod hlavičkou projektu proběhlo také 190 inventarizačních průzkumů, jejich cílem bylo zjistit celkovou druhovou skladbu ptáků na území vybraných maloplošných zvláště chráněných území. V roce 2019 proběhl v 64 polích akustický monitoring těžko zjištělných druhů, konkrétně lesních druhů sov, výra velkého, bukače velkého, lelka lesního a také dlouhodobý akustický monitoring každoročně prováděný pomocí diktafonů umístěných na stálých bodech. Díky akustickému monitoringu, který umožňuje přesnější odhady početnosti, se podařilo prokázat výskyt cílových druhů na mnohých nových lokalitách.

Při interním monitoringu proběhlo tradiční zimní sčítání vodních druhů ptáků, liniové sčítání druhů, jednotný program sčítání ptáků a hlavně vlastní dlouhodobé monitoringy zájmových druhů. Více viz box 21.

V rámci externího monitoringu se uskutečnil monitoring ledňáčka říčního, cílem kterého bylo zjistit aktuální výskyt a početnost hnízdících párů ve vybraných ptačích oblastech. Dále proběhly studie na vývoj početnosti tetřívka obecného v Krušných horách, slavíka modráčka tundrového v Krkonoších, ptáků otevřené krajiny na Křivoklátsku či inventarizační průzkum v oblasti Podhorácka.

4.3. ČERVENÉ SEZNAMY

Karel Chobot

Červené seznamy jsou za víc než padesát let existence zavedeným zdrojem informací o stavu druhů živočichů, rostlin i hub. Analyzují pravděpodobnost jejich budoucího vymření za použití standardních kategorií a kritérií. Používají se při vyhodnocování složení druhových společenstev, jako podklad pro návrhy rozmanitých ochranářských opatření či pro hodnocení vlivu projektů na životní prostředí. Mají své využití i v koncepcích nejvyšší úrovně – národní i mezinárodní: od politických strategií po návrhy zákonů norem i směrnic.

V českých červených seznamech jsou vyhodnoceny druhy v systematické šíři jinde na světě nevidané: z bezobratlých chybí například jen některé skupiny. Na jejich zpracování se podílejí přední odborníci v daných oborech. Ne ve všech existujících seznamech je zcela dodrženo používání standardních kritérií a kategorií. Tuto situaci napravila až jednotně koordinovaná poslední řada červených seznamů, kterou vydala AOPK ČR v roce 2017 v časopise Příroda (34, 35, 36). Nově zpracováni byli bezobratlí, obratlov-

ci a cévnaté rostliny. U cévnatých rostlin byly v ČR vůbec poprvé využity standardní kategorie a kritéria IUCN. Další skupiny na svou aktualizaci dosud čekají.

V roce 2019 byl dokončen rukopis Červený seznam přírodních biotopů ČR, který rovněž poprvé využil standardní kategorie a kritéria IUCN.

4.4. HODNOCENÍ PÉČE O PŘÍRODU

Iva Hönlíková

Sběr dat pro hodnocení dopadů tří vybraných typů péče o přírodu (péče o trvalé travní porosty – kosení, pastva a likvidace náletu, vytváření tůň pro obojživelníky, likvidace invazních druhů rostlin) pokračoval v roce 2019 podle již ustálených metodik. Sběr dat je zajišťován plně interními silami na 330 lokalitách.

4.5. HODNOCENÍ EKOSYSTÉMOVÝCH SLUŽEB

Iva Hönlíková

Ekosystémové služby jsou významnou podmožinu celkového souboru socio-ekonomických přínosů, které přírodní ekosystémy poskytují lidské společnosti. Jejich hodnocení je plánováno v podobě hodnocení socio-ekonomických přínosů soustavy Natura 2000 v rámci Integrovaného projektu LIFE Jedna příroda, který se v roce 2019 rozbíhal. Ten by měl přispět ke splnění požadavku Strategie EU na ochranu biologické rozmanitosti. Členské státy mají kromě zmapování ekosystémů na svých územích také vyjádřit hodnotu služeb, které ekosystémy člověku poskytují.

Stále žádaným produktem AOPK ČR je Konsolidovaná vrstva ekosystémů (KVES). Ta byla sestavena ve spolupráci s kolegy z CzechGlobe (Ústav výzkumu globální změny AV ČR) za účelem odhadu kapacity ekosystémů poskytovat společnosti ekosystémové služby. Ačkoli je datem vzniku KVES již rok 2012, je vrstva stále poptávána ze strany akademických institucí nebo zpracovatelů odborných posudků. V roce 2019 bylo vyřizeno 12 žádostí o data. Vrstva je k nahlédnutí stále k dispozici na MapoMat ČR (<http://mapy.nature.cz/>). Aktualizace KVES je také součástí „Integrovaného projektu LIFE Jedna příroda“.

Monitoring sokola stěhovavého v ptačí oblasti

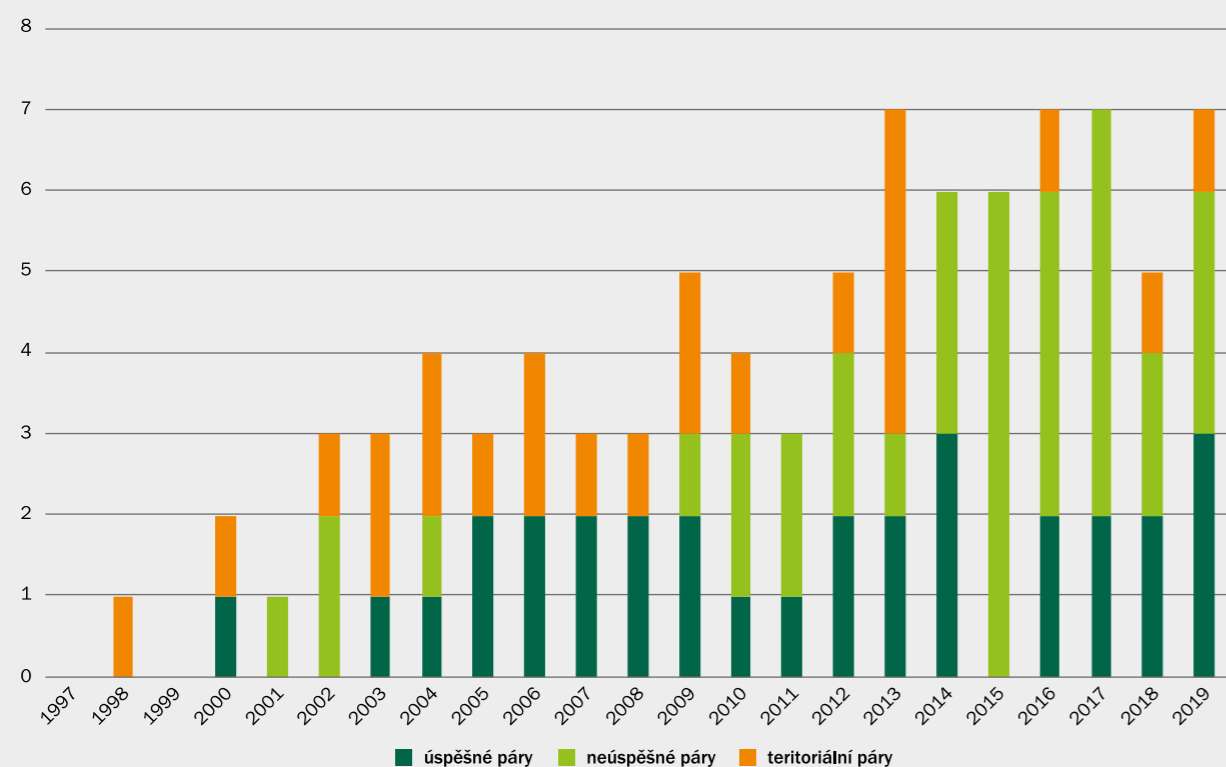
Broumovsko Petr Kafka, Josef Vrána

Rozsáhlé pískovcové skály v ptačí oblasti Broumovsko skýtají vhodné biotopy pro výskyt a hnízdění sokolů. Současný monitoring AOPK ČR spočívá v každoroční kontrole tradičních hnízdních lokalit i dalších míst s potenciálem pro hnízdění. Cílem je zjistit výskyt všech párů v oblasti. Během kontroly je lokalita sledována zpravidla po dobu dvou hodin z místa s dobrým výhledem, ale dostatečné vzdálenosti, aby nedocházelo k rušení ptáků. Kontroly jsou od února do března prováděny přibližně třikrát měsíčně a v případě hnízdicích párů pokračují až do června. V pozdějším období jsou náhodné.

První výskyt páru v hnízdním období na Broumovsku byl zjištěn v roce 1998 a od roku 2000 zde sokoli pravidelně

hnízdí. Početnost sokola se v souladu s celorepublikovým trendem postupně zvyšovala až na současných 7 párů (viz graf). To však nevedlo k nárůstu úspěšně hnízdicích párů, který se dlouhodobě pohybuje pouze kolem dvou. V posledních 10 letech totiž výrazně přibýlo hnízdních ztrát. Zjištěnou příčinou byla ve čtyřech případech predace (kuna, vír, jestřáb), ve čtyřech nepříznivé počasí a v dalších čtyřech rušení lidmi. Příčinu dalších nezdarů lze pouze odhadovat. Celkem bylo z hnízd vyvedeno minimálně 82 mláďat. Výsledky hnízdění a reprodukce jsou pozitivně ovlivňovány uzavěrami hnízdních lokalit před vstupem veřejnosti, fyzickým strážním hnízd a pravidelným monitoringem rušivých vlivů a jejich eliminací.

Vývoj populace sokola stěhovavého v PO Broumovsko

5.1. ÚSTŘEDNÍ SEZNAM OCHRANY PŘÍRODY

Jan Votrubec, Pavel Žofka

Na základě aktuální i dodatečně dodané dokumentace doručené v roce 2019 bylo do Digitálního registru Ústředního seznamu ochrany přírody (DR ÚSOP) zapsáno 28 nových maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ), bylo aktualizováno 36 přehlášených MZCHÚ a 4 území byla zrušena. V ojedinělých případech byla dokumentace do ÚSOP doručena od orgánů ochrany přírody s několikaletým zpožděním, a to i přes opakované urgency. Více viz tab. č. 13.

Tab. č. 13 Vyhlášená, přehlášená a zrušená MZCHÚ zpracovaná v DR ÚSOP v roce 2019

Kategorie MZCHÚ	NPR	NPP	PR	PP	Celkem
V DR ÚSOP zpracováno:					
nově vyhlášených MZCHÚ	1		5	22	28
přehlášených MZCHÚ	2	1	10	23	36
zrušených MZCHÚ				4	4

Z velkoplošných zvláště chráněných území byla přehlášena CHKO Moravský kras, u lokalit soustavy Natura 2000 byl změněn vyhlásovací dokument jedné ptačí oblasti. Bylo zapsáno jedno nové smluvně chráněné území. Změny týkající se památných stromů jsou uvedeny v tabulce č. 14. Z ní je patrné i zpoždění, s jakým jsou některé dokumenty do ÚSOP doručovány.

Do DR ÚSOP bylo nově zaevidováno 1 341 inventarizačních průzkumů a dalších odborných dokumentů, 132 souhrnů doporučených opatření a 320 plánů péče. Došlá dokumentace byla spolu s dalšími podklady uložena do Sbírký listin. V rámci digitalizace tištěných dokumentů Sbírký listin bylo do DR ÚSOP nahráno 2 203 odborných dokumentů. Pro návštěvníky byly zajištěny služby studovny Sbírký listin: Během roku bylo vyřízeno 103 žádostí o zaslání dokumentů v elektronické podobě.

Díky přiděleným finančním prostředkům se během roku podařilo ve spolupráci s externím dodavatelem zdigitalizovat více než 3 000 odborných dokumentů, především inventarizačních průzkumů, uložených ve Sbírci listin ÚSOP. Dokumenty jsou postupně vkládány do Digitálního registru ÚSOP a zpřístupňovány tak k nahlížení či stahování všem přihlášeným zaměstnancům AOPK ČR a dalším registrovaným uživatelům s příslušným oprávněním. Na základě požadavku MŽP byla do Sbírký listin ÚSOP doplněna většina chybějících potvrzených tištěných map zóny CHKO, které byly do té doby uloženy na regionálních pracovištích AOPK ČR. Mapy byly ve spolupráci s externím dodavatelem naskenovány a georeferencovány, aby byly všem zaměstnancům k dispozici i v elektronické podobě. Od roku 2020 budou využívány jako jeden z podkladů při plánované postupné revizi geografických dat vymezení CHKO.

Ve spravovaných geografických datech byly prováděny dávkové aktualizace. Vymezení MZCHÚ bylo aktualizováno 5x, vymezení VZCHÚ 2x, data o památných stromech 5x, o SCHÚ 2x. Ostatní spravované vrstvy nebyly aktualizovány, jelikož nedošlo k žádným změnám ve vyhlásovacích předpisech ani k opravám.

Byla aktualizována data o geoparcích a data zobrazující koncepční vymezení nadregionálních biocenter ÚSES. Byla také aktualizována vrstva zvláště chráněných druhů národního významu. Tato data AOPK ČR technicky spravuje a připravuje je k poskytování mj. pro účely územního plánování.

Probíhala spolupráce s MŽP a se správami národních parků na přípravě a především kontrolách geografických dat s vymezením nové zóny národních parků, jejich klidových území a na zpřesnění jejich hranic, připravovaly se mapy zobrazující tato data jak pro vyhlášky, tak pro uložení v ÚSOP. Pro MŽP se také připravovaly seznamy parcel na území všech národních parků pro ohlášení změn způsobů ochrany do katastru nemovitostí.

Na základě žádostí katastrálních úřadů pokračovala součinnost s regionálními pracovišti České středohoří a Střední Čechy v revizi stavu zápisu ochrany přírody v písemném operátu katastru nemovitostí. V roce 2019 byl revidován písemný operát v 18 katastrálních územích.

Tab. č. 14 Vyhlášené, přehlášené a zrušené památné stromy doručené a zpracované v DR ÚSOP v roce 2019

Dokumentace z roku	2004	2011	2013	2014	2015	2016	2018	2019	Celkem
V DR ÚSOP zpracováno:									
vyhlášené	1		1	1	2	1	4	37	47
přehlášené								4	4
zrušení části aleje či skupiny		1					2	11	14
zrušené			1		1	2	4	20	28

AOPK ČR je zapojena do procesu příprav technologie zápisu dat ochrany přírody do Informačního systému územní identifikace, přes který by data měla v budoucnu putovat k zobrazení v Registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN), odkud by měla být vybraná data přebírána do Informačního systému katastru nemovitostí. Tento projekt je řízen Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním, se kterým AOPK ČR průběžně spolupracuje. V roce 2019 bylo dokončeno připomínkové návrhu novely zákona o ochraně přírody a krajiny, který by měl AOPK ČR nově stanovit editorem účelových územních prvků u chráněných územích a o památných stromech v RÚIAN.

5.2. INFORMAČNÍ SYSTÉM OCHRANY PŘÍRODY | Jan Zárybnický

V průběhu celého roku 2019 se připravoval rozvojový projekt „Sjednocený informační systém ochrany přírody ČR – nástroj podpory hodnocení stavu chráněných území a chráněných druhů (ISOP 2)“. Z velké části se podařilo obsadit interní realizační tým projektu a začít plnit interní aktivity schváleného projektu. Dále probíhaly činnosti na finalizaci zadávacích dokumentací k veřejným zakázkám plánovaným v rámci projektu, aby mohly být předloženy k posouzení hodnotiteli projektu.

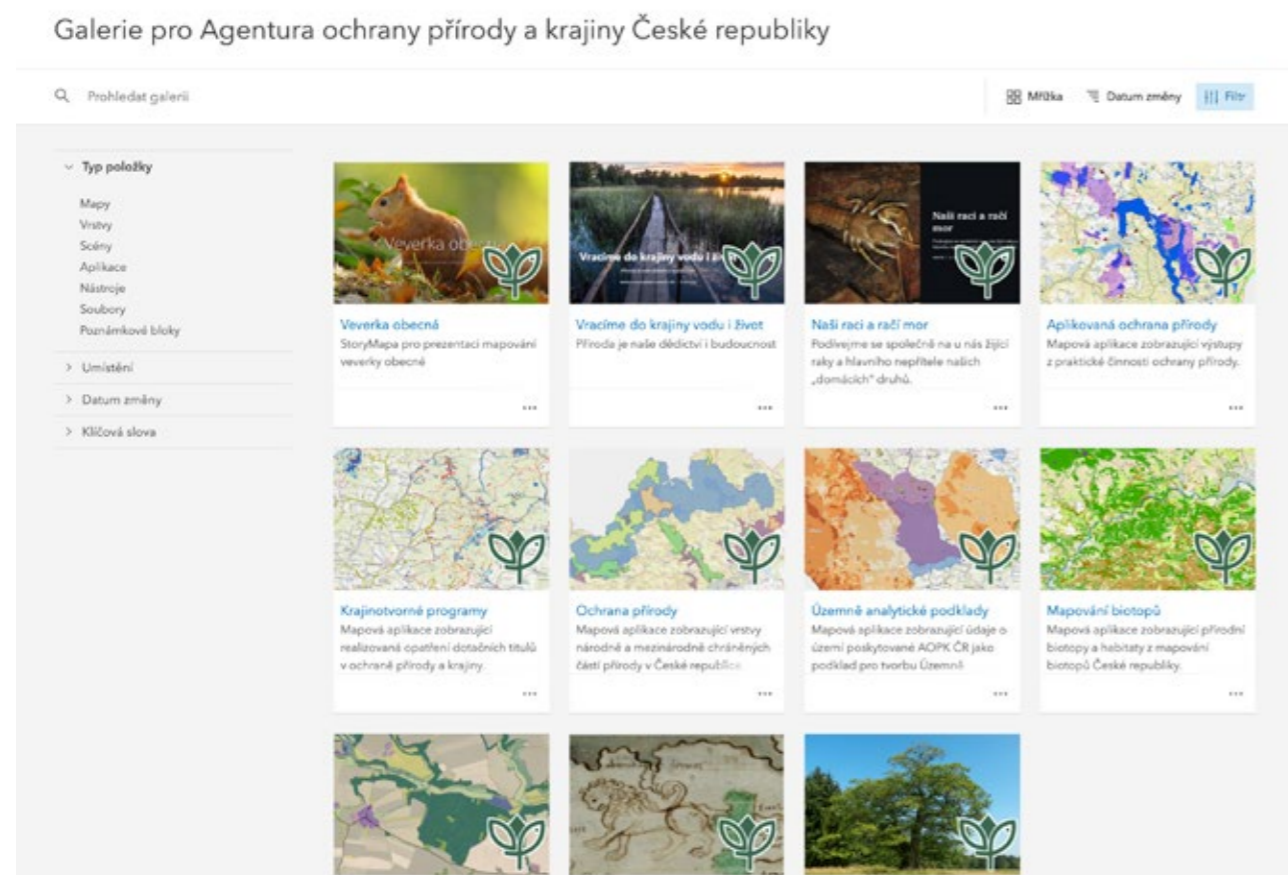
Po celý rok byl trvale a bez vážných výpadků zabezpečen chod a aktualizace všech provozovaných aplikací a databází Informačního systému ochrany přírody (ISOP).

Oblíbenost a využitelnost jím poskytovaných dat a služeb v oblasti ochrany přírody dokládá i počet registrovaných uživatelů (aktuálně již více než 4 740).

Spolupráci s veřejností na plnění ISOP se daří navazovat hlavně v oblasti sledování biodiverzity. Externí badatelé, ale i laická veřejnost již trvale přispívají pomocí mobilní aplikace BioLog, kde bylo za sledovaný rok zapsáno více jak 118 tisíc pozorování fauny a flóry. Mnozí samoregistrovaní uživatelé ISOP využívají ale převážně otevřenosti Nálezové databáze ochrany přírody, kde byla překročena hranice více než 26 milionů evidovaných odborných pozorování fauny a flóry na území celé České republiky. V průběhu roku bylo provedeno více než 257 tisíc uživatelských filtrů do nálezové databáze a přibýlo více než 2,5 miliónu nálezů. Nálezová databáze tak plní důležitou roli základní báze údajů o rozšíření, ale i stavu poznání pro jednotlivé druhy organismů v rámci celé ČR.

Vedle sledování stavu druhů byla zajištěna podpora pro mapování biotopů v ČR, plánovanou a realizovanou péči ve spravovaných chráněných územích a i funkčnost mnohých dalších odborných aplikací. Díky opětovnému prodloužení podnikové licence na geografické informační nástroje od firmy Esri se podařilo vytvořit mnoho dílčích užitečných řešení pro agendy v rámci celé instituce. Za zásadní vylepšení vůči poskytování dat veřejnosti lze považovat zprovoznění galerie tematických interaktivních map AOPK ČR (obr. č. 3) na adrese <http://mapy.nature.cz>. Dalším zajímavým řešením jsou například mobilní formuláře pro monitoring, kdy pomocí technologie Survey 123

Obr. č. 3 <https://mapy.nature.cz> – Galerie tematických map a aplikací AOPK ČR pro veřejnost

for ArcGIS byly na monitorovací sezónu připraveny nové formuláře pro monitoring ryb, raků, plazů, vlka obecného a dalších druhů. Dle zadání některých regionálních pracovišť byly připraveny i další průzkumy jako například aplikace v Collector for ArcGIS pro RP Střední Čechy - Mapování významných stromů v CHKO Brdy. Nasazeny byly i další aplikace, tzv. mapy s příběhem „Story Maps“, tedy specializované tematicky zaměřené webové stránky doplněné o interaktivní živou mapu, např. s rozšířením račího moru. Hojně využívané jsou také tzv. operační přehledy, jež slouží například pro kontrolu zasmlouvání spravovaných státních pozemků ve vlastnictví AOPK ČR.

5.3. POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ A DAT | Jan Votrubec, Tereza Chaloupková

AOPK ČR je jakožto správní úřad povinným subjektem ve smyslu zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, v platném znění, a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění. Z toho postavení vyplývá AOPK ČR povinnost poskytovat informace. Většina informací a dat (včetně povinně zveřejňovaných informací) je zveřejněna na internetových stránkách, které AOPK ČR provozuje:

- www stránky AOPK ČR - <http://www.nature.cz>
- Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody - <http://drusop.nature.cz>
- Portál ISOP - <http://portal.nature.cz>
- Informační systém úmluvy o biologické rozmanitosti - <http://chm.nature.cz>
- Soustava Natura 2000 v ČR - <http://www.natura2000.cz>
- Invazní druhy - <http://invaznidruhy.nature.cz>
- Poskytování dat AOPK ČR - <http://data.nature.cz>

Nadto v průběhu roku 2019 AOPK ČR vyřídila 619 individuálních žádostí o informace, z nich 19 bylo odmítnuto. V případě nepříslušnosti AOPK ČR k vyřízení žádosti byly tyto žádosti postupovány příslušnému povinnému subjektu k vyřízení v souladu se zákonem. Žádosti byly nejčastěji podávány ze strany soukromých osob, spolků a neziskových organizací. V roce 2019 nebyly vydány žádné rozsudky soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí AOPK ČR o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace.

V průběhu roku byly poskytnuty statistické výstupy a přehledy o chráněných územích následujícím organizacím v ČR: Český statistický úřad, CENIA, Česká geologická služba. Na úrovni mezinárodní spolupráce byl k 8. 3. odeslán pravidelný roční reporting do Common Database on Designated Areas (CDDA), spravované Evropskou agenturou pro životní prostředí, a to včetně geografických dat.

Většina datových sad je nadále poskytována jako otevřená data ke stahování za podmínky dodržení licence „Creative Commons Uveďte původ 4.0“. Data jsou podle přístupnosti rozdělena do dvou skupin: 1. otevřená data (velká většina), 2. data s řízeným přístupem. Pro získání přístupu k vybraným datům z druhé skupiny je nutno se zaregistrovat do informačních systémů AOPK ČR, část dat s řízeným přístupem je poskytována na základě žádosti

o data a speciální datové sady jsou poskytovány na základě licenční smlouvy.

Již třetím rokem je v provozu webové rozhraní Poskytování dat AOPK ČR na adrese <http://data.nature.cz>, které výrazně zpřehledňuje a pro uživatele přibližuje trvale rozšiřovaný katalog poskytovaných dat z ISOP. Toto rozhraní výraznou měrou zjednodušuje a urychluje poskytování většiny spravovaných prostorových dat pod otevřenou licenci s možností exportu do oblíbených souborových formátů (shapefile a další). V ostatních případech je možné zde podat elektronicky žádost o výdej dat. Poskytována jsou data o stavu přírody v Česku a o její ochraně na národní i mezinárodní úrovni.

V roce 2019 bylo vyřízeno 22 oficiálních žádostí o poskytnutí geografických dat mimo AOPK ČR, které nevyžadovaly uzavření licenční smlouvy. Bylo uzavřeno 10 licenčních smluv o poskytnutí dat z nálezové databáze. Tento počet se oproti přechodným rokem výrazně snížil, jelikož došlo k takřka kompletnímu otevření nálezové databáze. Sedm licenčních smluv bylo uzavřeno s žadateli o data z konsolidované vrstvy ekosystémů. Proběhla také pravidelná předání a výměna dat dle stávajících smluv o spolupráci.

Údaje o území pro zpracování územně analytických podkladů (ÚAP) dle zákona 183/2006 Sb. a jeho prováděcí vyhlášky č. 500/2006 Sb. byly nadále poskytovány prostřednictvím webové aplikace pro výdej údajů o území na adrese <http://uap.nature.cz>. V roce 2019 byla upravena nová výdejní aplikace, která by měla přípravu a předávání dat zjednodušit a zajistit také soulad poskytovaných datových sad a pasportů s požadavky novelizované vyhlášky č. 500/2006 Sb. Tato upravená verze aplikace bude spuštěna v prvním čtvrtletí roku 2020.

6. Práce s veřejností | Tomáš Růžička

AOPK ČR se snaží posílit zájem lidí o ochranu přírody a krajiny a také dobré jméno AOPK ČR jako odborné instituce, která se o naši přírodu stará. Komunikuje proto s médií, pořádá konference a semináře pro odbornou veřejnost, vydává nejrůznější typy publikací a časopis Ochrana přírody, přímo v terénu pak využívá informační tabule a stezky a ve spolupráci s partnery naplňuje ambiciózní program Dům přírody.

Priority v této oblasti stanoví Strategie práce s veřejností AOPK ČR pro roky 2018–2023, priority na jednotlivé roky vymezují akční plány.

V roce 2019 bylo prioritou posílení dovedností regionálních pracovníků pro práci s veřejností a vzájemná výměna jejich zkušeností, zajištění podpory pro zefektivnění práce provozovatelů Domů přírody, vyhodnocení zkušeností s jejich provozem a posílení propagace jejich činnosti. Tematicky se při práci s veřejností AOPK ČR v roce 2019 zaměřila především na problematiku velkých šelem, vody v krajině a pokračovala v propagaci aplikace BioLog.

6.1. MÉDIA | Karolína Šůlová

AOPK ČR ve své mediální práci dlouhodobě sleduje několik cílů: chce, aby byla vnímána jako instituce, která se kvalifikovaně stará o naši přírodu a zároveň nezapomíná na místní obyvatele ani na návštěvníky. Pozitivní motivací, zejména ukazováním krás a zajímavostí z naší přírody, chce posílit zájem veřejnosti o její ochranu.

Jedním z komunikačních nástrojů jsou internetové stránky. AOPK ČR provozuje doménu www.nature.cz, která slouží jako hlavní zdroj informací o její činnosti. Web v roce 2019 zaznamenal více než 324 388 návštěv. Oproti roku 2018 návštěvnost stránek o 10 % vyšší, nejvíce navštěvovaná je 1. hlavní stránka, pak 2. volná místa, pak 3. kontakty, 4. regionální pracoviště, 5. maloplošná ZCHÚ. Jednotlivá regionální pracoviště provozují vlastní domény, nejnavštěvovanější je web CHKO Pálava s roční návštěvností 39 444, to je o 10 000 návštěv více než vloni. Důvodem může být systematická práce - regionální pracoviště Jižní Morava umísťuje na web pravidelně aktuality, pozvánky na akce a upozornění pro návštěvníky. Na druhém místě byl v roce 2019 web CHKO Moravský kras s 35 691 návštěvami. Kromě toho AOPK ČR využívá i další specializované webové stránky - například o záchranných programech informuje www.zachranneprogramy.cz (roční návštěvnost cca 18 266, o 47 % více než vloni), o Domech přírody www.dumprrody.cz (ročně cca 74 873) či návratu vlků (cca 55 888, nárůst o 47 %). Stránka www.standardy.nature.cz je věnována standardům péče o přírodu, invazním druhům pak invaznidruhy.nature.cz. O dalších specializovaných stránkách najdete více v kap. č. 5.

Zajímavosti, které jsou zveřejňovány formou aktualit na internetových stránkách www.nature.cz, doplnil v roce 2016 profil na facebooku. Hned během prvního roku si jej oblíbilo téměř tisíc fanoušků, v roce 2019 to byly necelé 3000. Kromě aktuálního dění přináší profil i mnoho fotografií

přímo od zaměstnanců AOPK ČR. Některá z regionálních pracovišť provozují vlastní facebookové profily.

Ústředí AOPK ČR vydalo více než 50 tiskových zpráv, které se věnovaly celé škále nejrůznějších aspektů činnosti AOPK ČR, od záchranných programů až po managementová opatření. Tradičně největší mediální ohlas měly zprávy s tématem velkých šelem, zejména vlků, a pak ty, které se zabývaly problematikou velkých šelem - především asanací kůrovce v Jeseníkách. Velkou pozornost média věnovala putování medvědice v Beskydech, kterou se podařilo označit telemetrickým obojkem, velký mediální ohlas měly dvě akce, které AOPK ČR pořádala k záchranným programům. Jednou byla propagace záchranného programu hnědáka osikového spojená s vypouštěním odchovaných housenek v Libickém luhu ministrem životního prostředí, druhou pak repatriace sýslů na Písečný vrch v Českém středohoří za účasti premiéra (viz boxy 5,6). V roce 2019 pokračovala příprava nových webových stránek, protože jejich dosavadní podoba již nevyhovuje. Vlastní realizace bude součástí rozsáhlého projektu ISOP 2, který je zaměřen na aktualizaci informačního systému ochrany přírody.

6.2. PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Květa Černošková

AOPK ČR dlouhodobě vydává časopis Příroda a také jeden z nejstarších časopisů z oblasti životního prostředí, časopis Ochrana přírody. Pracovníci AOPK ČR rovněž uveřejňují odborné a vědecké práce v řadě dalších časopisů. Mimo to vycházejí různé metodiky, informační brožury, letáky, sborníky z nejrůznějších konferencí, ale i komiksy pro děti a další drobné tiskoviny.

6.2.1. Časopis Ochrana přírody

V roce 2019 vyšlo šest pravidelných čísel. Časopis Ochrana přírody vychází již od roku 1946 a poskytuje odbornou a informační podporu zejména profesionálním ochráncům přírody. Na jeho vydávání se podílí Správa jeskyní ČR a správy všech čtyř národních parků. Přístupný je rovněž na internetových stránkách www.casopis.ochranaprirody.cz. Ty zaznamenaly 110 596 návštěv, téměř o čtvrtinu více, než v roce předchozím. Z nejzajímavějších článků bude v roce 2020 připraveno průřezové číslo v angličtině.

6.2.2. Sborník Příroda

AOPK ČR vydává již od roku 1994 recenzovaný odborný časopis pro ochranu přírody a krajiny. Příroda publikuje původní odborné práce v oboru ochrana přírody a krajiny se zaměřením na území České republiky, resp. střední Evropy. V roce 2019 vyšlo číslo 37: Měkkyší chráněné krajinné oblasti České středohoří a také běžné číslo 39 (číslo 38 bylo vydáno v roce 2018). V roce 2019 byl dokončen rukopis Červený seznam přírodních biotopů ČR (o červených seznámech více v kapitole 4.3).

6.2.3. Regionální odborná a popularizační periodika

Od roku 1959 vydává AOPK ČR recenzovaný středočeský přírodovědný sborník Bohemia centralis. Sborník je zařazen v databázi České zoologické bibliotéky a v Seznamu recenzovaných neimpaktovaných časopisů vydávaných v České republice. Od čísla 26 je sborník excerpován v mezinárodní databázi Zoological Records. V roce 2019 vyšlo číslo 35, věnované výzkumu přírody v chráněné krajinné oblasti Brdy.

Více než polovina regionálních pracovišť AOPK ČR vydává sama, nebo ve spolupráci s místním partnerem regionální periodikum. Jde například o Natura Pragensis, Zpravodaj CHKO Beskydy, Bílé/Biele Karpaty, Křemežsko, Český les: příroda a historie, Turnovsko, Krkonoše a Jizerské hory, časopis Arnika, přírodou a historií Karlovarského kraje, Upolín či Pod Blánkem. Většina z nich je elektronicky dostupná na www.biblioteka.cz.

6.2.4. Samostatné publikace

Mezi nejvýznamnější publikace AOPK ČR roku 2019 patří anglická mutace publikace Ekologická obnova v ČR II. Nyní jsou i pro zahraniční čtenáře přístupné informace o nových projektech ekologické obnovy a také o poznatcích a výsledcích déle běžících projektů a jejich interpretace. Z projektu Interreg vydala AOPK ČR příručku k omezení vlivu rozvoje dopravy na přírodu v karpatských zemích pod názvem Doprava a ochrana fauny v Karpatech (více viz box 22). AOPK ČR rovněž vydává metodiky, v roce 2019 to byl titul: Jak značit exempláře CITES? (více viz box 27). Byl připraven a graficky zpracován rukopis Atlasu obojživelníků, vytištěn bude v roce 2020. Publikace jsou k dispozici v elektronické podobě na webových stránkách <http://www.ochranaprirody.cz/publikacni-cinnost/>.

6.3. AKCE PRO VEŘEJNOST A OSVĚTOVÉ MATERIÁLY

Květa Černošlávková, Lucie Záhorová

Práce s veřejností patří k základním pilířům činnosti AOPK ČR. Především regionální pracoviště průběžně připravují a pořádají rozličné akce pro veřejnost – od přednášek, přes exkurze až po výstavy.

V roce 2019 bylo uspořádáno více než 1 400 akcí pro veřejnost, které navštívilo přes 83 000 lidí. Připraveny byly stovky exkurzí v terénu s kvalifikovanými průvodci (486 akcí, 10 961 návštěvníků), tematicky laděné přednášky a semináře (416 akcí, 14 281 účastníků) či výstavy (46 akcí, 13 330 účastníků) a mnoho dalších. Mezi tradiční akce patří Vítání ptačího zpěvu, Mezinárodní noc pro netopýry či oslavy Evropského dne chráněných území. Oblibu získaly mnohé specifické regionální akce, jako například Slavnosti stepí a Slavnosti pastvin v Českém středohoří.

V roce 2019 se naplno rozběhla kampaň občanské vědy Na veverka s mobilem. Cílem je zvýšit povědomí o aplikaci BioLog a zapojit veřejnost do pozorování a ochrany přírody. Více viz box 23.

V roce 2019 připravila AOPK ČR řadu propagačních předmětů, které byly distribuovány na regionální pracoviště. Je to například sada magnetek se snímky z chráněných krajinných oblastí, hrnečky, deštníky, pexeso, magnetické záložky do knih či drobnosti, jako jsou podtácky s obrázky chráněných druhů nebo tetovačky. Slouží jednak jako dárky partnerům, jednak pro osvětu na akcích pro veřejnost.

Pro velký úspěch byl v roce 2019 připraven dotisk sady pohlednic Krajinou domova. Z dalších tiskovin vyšel například nový informační leták o činnosti AOPK ČR, dva nové letáky k CHKO Moravský kras a Jeseníky, nebo informační leták Setkání s vlkem. K padesátiletému výročí CHKO Jeseníky byly vydány brožury Jesenické horské smrčiny a Jesenické horské hole.

Propagační materiály AOPK ČR získaly 1. a 2. cenu v soutěži Turistpropag 2019 pořádanou Asociací turistických informačních center České republiky. Sada pohlednic Krajinou domova byla oceněna 2. místem v kategorii PR materiály, kolekce DL letáků o CHKO byla ve své kategorii porotou shledána nejlepším propagačním materiálem tohoto roku.

Pro účely prezentací, seminářů a konferencí byly vyrobeny samostatné roll-upy o rozměru 200 x 85 cm na téma vody v krajině, aplikace BioLog, Domů přírody, úmluvy CITES a také roll-upy představující AOPK ČR jako odbornou instituci v ochraně přírody.

6.4. KONFERENCE A SEMINÁŘE

Květa Černošlávková

Již tradičně uspořádala AOPK ČR pro odbornou veřejnost celostátní konferenci a to tentokrát na téma Ochrana ohrožených druhů v praxi. Pátá konference opět proběhla ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v pražském Suchbátově. Navštívilo ji přes 300 lidí, kteří nejen získali nové poznatky a informace, ale také se mohli zapojit do diskuzí. V roce 2019 se na konferenci také poprvé udílela Cena AOPK ČR (více viz box 26). AOPK ČR pořádala, nebo se podílela, na řadě dalších konferencí a seminářů.

6.5. KNIHOVNA AOPK ČR | Jan Zátka

Veřejnosti přístupná odborná knihovna AOPK ČR evidovala k 31. prosinci 2019 12 676 svazků monografií, 5 617 svazků časopisů, 2 359 výzkumných zpráv, 81 norem, 36 vysokoškolských prací, 754 cestovních zpráv, 335 kartografických zpráv, 47 separátů, 137 audiovizuálních dokumentů a 252 svazků beletrie. Celkový stav knihovního fondu činí 52 036 KJ (knihovních jednotek). V roce 2019 docházelo do knihovny 152 titulů periodik.

V roce 2019 byly do knihovního katalogu zaevidovány všechny tituly časopisů, které dosud nebyly v počítačové evidenci. Ve fondu knihovny AOPK ČR se k 31. 12. 2019 celkem nacházelo 646 titulů periodik.

Knihovna se počtem svazů řadí do kategorie středně velkých. Oproti běžné knihovně zajišťuje prodej a distribuci publikací vydávaných AOPK ČR. Jejich přehled je průběžně aktualizován na internetových stránkách www.nature.cz. Na nich je k dispozici on-line katalog s databází dostupných publikací knihovny.

Doprava a ochrana fauny v Karpatech

Martin Strnad

AOPK ČR vydala v rámci mezinárodního projektu DTP-1-187-3.1-TRANSGREEN publikaci s názvem „Doprava a ochrana fauny v Karpatech“. Podtitul této publikace je: Příručka k omezení vlivu rozvoje dopravy na přírodu v karpatských zemích.

Příručka vznikla pod vedením hlavního autora Václava Hlaváče, který se dlouhodobě věnuje tzv. dopravní ekologii a problematice fragmentace krajiny. Publikace obsahuje celkem 12 kapitol, z nichž nejdůležitější jsou: 1) biota a konektivita, nároky různých živočišných skupin na průchodnost infrastruktury, 2) ochrana ekologické konektivity v rámci přípravy a plánování liniové dopravní infrastruktury, 3) začlenění liniové dopravní infrastruktury do okolní krajiny, 4) průchody pro faunu a jiná technická řešení, 5) ekologická kompenzace a 6) monitoring vlivu dopravy na přírodu. Kapitoly obsahují mnoho názorných obrázků, grafů a schémat, pod kterými je vždy vysvětlující text k danému problému. Příručka si klade za cíl seznámit čtenáře s principy šetrné výstavby dopravní infrastruktury s ohledem na ekosystémový přístup řešení zprůchodňování silnic a dálnic. Text je navíc doplněn názornými případovými studii, které jsou ukázkou jak dobré, tak špatné praxe.

V současné době probíhá ve spolupráci AOPK ČR a Ředitelství silnic a dálnic adaptace této publikace na podmínky ČR. V roce 2020 vyjde v metodické řadě AOPK ČR jako metodika doporučená společně Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem dopravy.

Česká verze publikace je ve formátu pdf ke stažení na následující stránce:

<http://www.ochranaprirody.cz/publikacni-cinnost/publikace/doprava-a-ochrana-fauny-v-karpatech/>

Anglická verze publikace je ke stažení zde:

<http://www.ochranaprirody.cz/publikacni-cinnost/publikace/wildlife-and-traffic-in-the-carpathians/>

1. Titulní strana publikace Doprava a ochrana fauny v Karpatech
2. Nejstarší ekodukt vybudovaný na dálnici D35 u Dolního Újezdu je v současnosti běžně využíván živočichy až do velikosti srnce. Foto Martin Strnad

Mapovací kampaň Na veverky s mobilem přináší výsledky. Veverka obecná je skokanem roku. | Lucie Záhorová

Po celý rok 2019 probíhala kampaň občanské vědy Na veverky s mobilem. Má přivést veřejnost k zájmu o sledování výskytu zvířat nebo rostlin pomocí aplikace BioLog (<http://biolog.nature.cz>) a ukázat, že sdílením svých pozorování je možné přispět k ochraně přírody. Aplikace je určená pro mobilní zařízení s OS Android a má také desktopové rozhraní. K propagaci kampaně byla vytvořena tzv. story mapa (<http://veverka.nature.cz>), o tématu AOPK ČR zveřejnila několik aktualit a tiskových zpráv.

Veverka obecná byla jako vhodný druh k mapování veřejností vybrána proto, že je vnímána pozitivně, díky charakteristickým znakům je nezaměnitelná s jinými druhy a dá se pozorovat celoročně. Podle Červeného seznamu ohrožených druhů České republiky o jejím výskytu nejsou dostatečné údaje (kategorie Data Deficient).

Veřejnost se mohla s kampaní blíže seznámit například díky reportáži v pořadu TV Prima, Receptář prima nápadů. Premiéra byla odvysílána 2. června, repríza 18. srpna. Oba tyto dny se výrazně projeví na počtu nových stažení a instalací aplikace BioLog (cca 230 a 135 instalací). Kampaň byla samostatným vstupem prezentována i v pořadu Sama doma na ČT1.

Veverkám bylo určeno také jedno dubnové odpoledne v ekocentru Prales. S neziskovou organizací CCBC (Česká koalice pro ochranu biodiverzity), Lesy hl. m. Prahy a ZOO magazínem AOPK ČR připravila hravé odpoledne pro rodiny s dětmi s názvem Hledá se veverka.

Články a výzvy k mapování veverek vyšly v tištěných či elektronických médiích - Ptáci svět, Krásy domova, Pražská EVVolute nebo v periodických resortních organizací Ministerstva životního prostředí. Na portálu www.jdeteven.cz byl zveřejněn rozhovor o tom, co vše je možné při procházkách lesem nebo městským parkem zažít, a že sledování veverek je zábava. Další články o veverce a mapovací kampani se objevily na portálu Ekolist, iDnes a v některých regionálních novinách.

Propagace kampaně tak ovlivnila celkový počet záznamů pozorování veverky pomocí aplikaci BioLog. Za rok 2019 do ní přibylo 1 766 záznamů. To je více než jednou tolik než v roce 2018, kdy přibylo celkem 816 záznamů. Aplikaci si v roce 2019 do svých mobilních zařízení nově stáhlo a nainstalovalo 840 uživatelů. V grafu je vidět rozložení záznamů pozorování veverky od roku 2014, kdy byla aplikace BioLog spuštěna.

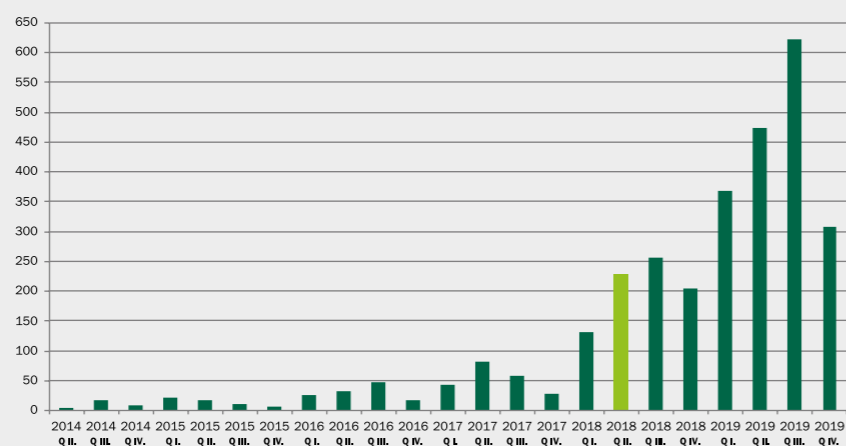
Zatímco na začátku kampaně v květnu 2018 byla veverka 20. nejčastěji zapisovaným druhem přes aplikaci BioLog, v průběhu roku 2019 již byla

1. Plakát vytvořený pro kampaň Na veverky s mobilem

nejčastěji zapisovaným druhem vůbec (před pěnkavou a ropuchou). Více byla zapisována tmavá barevná forma veverky než rezavá a to přibližně v poměru 2:1. Zajímavou informací je také 156 záznamů nálezu mrtvých jedinců (celkový počet záznamů uhynulých jedinců od roku 2014 je 295). Důvodem úhynu byla většinou kolize s dopravními prostředky.

Počet záznamů pozorování veverky obecné přes aplikaci BioLog na časové ose po čtvrtletích. Světle zelenou barvou je označen začátek kampaně Na veverku s mobilem

Oprava návštěvnické infrastruktury v údolí Bílé Opavy

Jindřich Chlapek

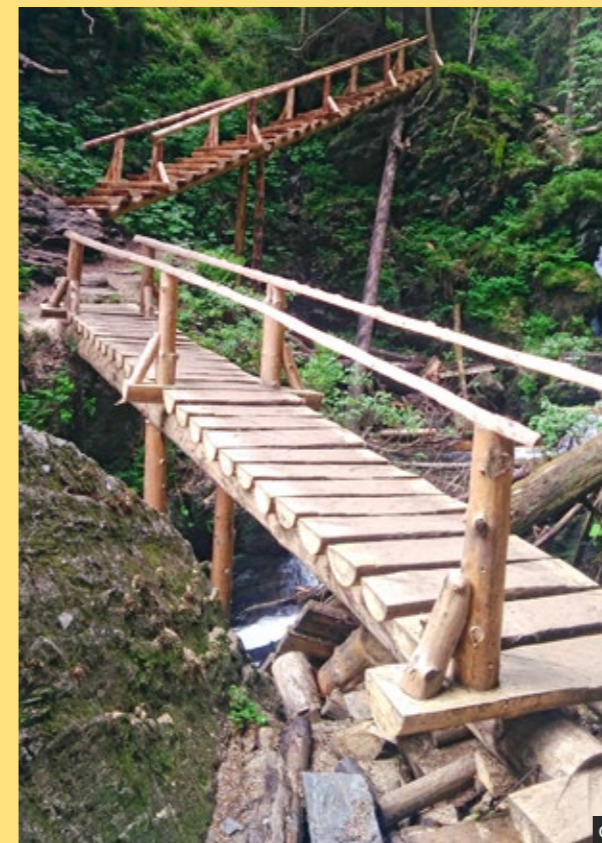
AOPK ČR každoročně věnuje velkou pozornost opravám a údržbě návštěvnické infrastruktury v údolí Bílé Opavy na území národní přírodní rezervace Praděd.

Jedná se o jednu z neatraktivnějších a tedy nejfrekventovanějších turistických stezek v CHKO Jeseníky s roční návštěvností v poslední době přesahující jen na úseku kolem vodopádů 110 tisíc osob, s paralelně vedoucí stezkou úbočím Ostrého vrchu je to více než 150 tisíc.

Trasa stezky vede sevřeným údolím v nadmořské výšce přibližně 900-1300 m n. m., bývá tu vysoká vrstva sněhové pokrývky. Zdejších několik desítek různých prvků návštěvnické infrastruktury vyžaduje průběžnou kontrolu, pravidelné opravy a rekonstrukce. Vzhledem k nepřístupnosti stezky pro techniku musí být veškerý materiál na místo opravy dopravován ručně, což značně limituje rozsah prací a výrazně zvyšuje jejich nákladnost.

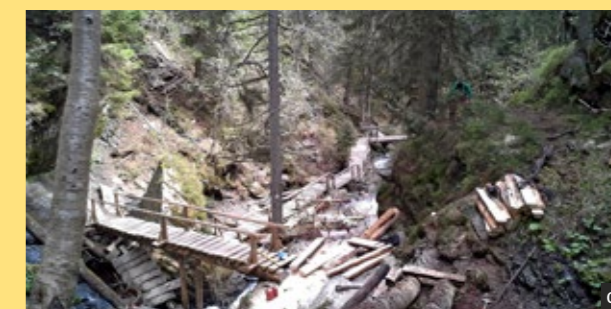
Nejhorší bývá situace zpravidla po skončení zimy, kdy stezka je ještě počátkem dubna pod sněhem a nejspíše začátkem května jsou již zaznamenávány první vrcholy návštěvnosti. Často tak netrpěliví turisté klopýtají po dosud neopravených schodech a lávkách poškozených průběhem zimy. Stihnout opravy od zjištění závady po dokončení realizace v průběhu jednoho měsíce není reálné, přesto na sezónu školních výletů jsou již stezky standardně vyspraveny.

Každoročně si údržby a opravy vybavení pouze tohoto přibližně 5 km dlouhého úseku stezky vyžádají více než 150 000 Kč.

V roce 2019 proběhla kompletní oprava dvou dřevěných lávek délky 11 a 9 m a dřevěných schodů délky 11 m v lokalitách u Malého a Velkého vodopádu.

Celková cena opatření realizovaných v roce 2019 byla 156 720 Kč, zdrojem financí byl Program péče o krajinu.

1. Dřevěné lávky bylo potřeba opravit
 2. Práce na opravách
 3. Práce na opravách
 4. Opravená lávka může sloužit návštěvníkům
- Všechna foto Jindřich Chlapek

V knihovně byla rovněž zahájena aktualizace evidence časopisů, nacházejících se v katalogu knihovny AOPK ČR, do Souborného katalogu ČR. Dokončena byla rekatalogizace výzkumných zpráv a z větší části byly výzkumné zprávy označeny čárovými kódy. Probíhá nahrávání elektronických příloh výzkumných prací do webového katalogu knihovny Verbis/Portaro. Dokončena byla rovněž rekatalogizace norem nacházejících se ve fondu.

Dokončena byla katalogizace českých publikací z bývalé knihovny Střediska Státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje, které byly uloženy v Louňovicích a převezeny v říjnu 2017 do Prahy. Byla zahájena katalogizace českých i zahraničních publikací, které se nezkatalogizované nacházejí ve skladu knihovny v Praze.

V regionálním katalogu proběhl převod monografických publikací z fondu periodik do fondu monografií a časopisů z fondu monografií do fondu periodik. U publikací, u kterých byly zaznamenány ISBN, došlo k aktualizaci záznamů v regionálním katalogu.

6.6. NÁVŠTĚVNICKÁ INFRASTRUKTURA V CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍCH

6.6.1. Značení chráněných území, naučné stezky a infopanely | Ondřej Vítek

AOPK ČR provádí vymezení a označení chráněných území v terénu. Značení se provádí jednak tabulemi (zpravidla umístěnými na dřevěných hraničnicích) a pruhovým značením (nejčastěji na stromech nebo dřevěných kůlech). V roce 2019 bylo opraveno a nově umístěno 1 019 kusů tabulí. Část tvořily tabule pro nově vyhlášená ZCHÚ a památné stromy, významná část tabulí však představuje náhradu za tabule zničené či odcizené vandaly v terénu. AOPK ČR má ve své správě více než devadesát naučných stezek a stovky jednotlivých interpretačních panelů se základní informací o chráněných územích a důvodech jejich ochrany. Více viz box 24.

6.6.2. Program Dům přírody

Lenka Šoltysová

V programu AOPK ČR „Dům přírody“ bylo v roce 2019 zapojeno celkem 9 návštěvnických a 8 informačních středisek ve 14 CHKO. V srpnu se nově stalo součástí sítě Informační středisko v CHKO Jeseníky v Karlově Studánce, v místě stávající geologické stezky.

Program „Dům přírody“ běží již od roku 2009, kdy vznikl Jednotný architektonický koncept pro navrhování návštěvnických středisek a první projektová dokumentace budoucího Domu přírody Moravského krasu. V roce 2019 AOPK ČR přispěla z národního programu POPFK na provoz těchto zařízení částkou 4 768 116 Kč, což při počtu 309 079 platících a neplatících návštěvníků v roce 2019 představuje cca 15 Kč na jednoho návštěvníka. Náklady na provoz vlastních objektů, údržbu areálů a expozic v roce 2019 činily 11,2 mil. Kč a 10,4 mil. Kč byly náklady na mzdy. Návštěv-

nická a informační střediska poskytla 108 green jobs, z toho jen 32 lidí bylo zaměstnáno na plný či částečný úvazek, ostatní byli brigádníci vypomáhající převážně v letních měsících. Více viz box 25.

V roce 2019 byla zahájena zkušební programová část budoucího Domu přírody Žďárských vrchů ve vesnické památkové rezervaci Krátká u Sněžného, tyto programy navštívilo 2 358 lidí. Plný provoz s novou expozicí bude zahájen v roce 2020. V roce 2019 probíhaly stavební práce, točil se 3D film o přírodě Žďárských vrchů, připravovaly se podklady pro budoucí expozici. Projekt je spolufinancován Evropskou unií - Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Životní prostředí ve výši 32,5 mil. Kč.

V roce 2019 se podařilo aktualizovat program Dům přírody a Jednotný architektonický koncept pro navrhování návštěvnických středisek AOPK ČR.

V roce 2019 byly konzultovány čtyři nové záměry na Domy přírody, které se uchází o podporu z OPŽP (DP Bílých Karpat, DP Beskyd, DP Pálavy a DP Českého krasu).

6.7. STRÁŽ PŘÍRODY | Ondřej Vítek

Stráž přírody je na AOPK ČR vykonávána především dobrovolnými spolupracovníky. Situace na regionálních pracovištích (RP) není jednotná. Ve dvou CHKO (Blaník a Třeboňsko) není strážce přírody ustanoven. Strážců ustanovených z řad zaměstnanců je na AOPK ČR celkem 45, to je o 8 více než před rokem. Dobrovolných strážců je celkem 233, což je naopak o 15 méně. Méně je rovněž zpravodajů (celkem 75, pokles o 3 oproti roku 2018). Na ustanovení se připravuje 58 čekatelů (o 5 více než vloni).

Jednou z činností, i když ne tou hlavní, je také ukládání pokut za přestupky příkazy na místě. Takových pokut bylo strážci uloženo celkem 265 v souhrnné výši 252 150 Kč. To představuje opět výrazný nárůst oproti předchozímu roku. Průměrná výše strážci udělených pokut se zvýšila zhruba o polovinu na 952 Kč. Na celkovém počtu pokut udělených AOPK ČR se stráž přírody podílela z 56 %.

V případě zjištění rušivé probíhající činnosti je strážce přírody oprávněn k jejímu pozastavení na místě (§ 81 odst. 8 ZOPK). Tento nástroj byl v roce 2019 na AOPK ČR využit celkem dvakrát ve dvou CHKO. Šlo o parkování mimo povolená místa v CHKO Broumovsko a nepovolené úpravy cesty v CHKO Beskydy.

Na uspořádání celostátního setkání strážců spolupracovala AOPK ČR tradičně s Asociací strážců přírody ČR. Setkání proběhlo ve dnech 4. a 5. října v Jeseníkách. Setkání se zúčastnilo celkem 78 lidí, mezi kterými byli zástupci správ národních parků, chráněných krajinných oblastí a krajských úřadů. Hlavním tématem letošního setkání byla komunikace v krizových situacích.

6.8. MONITORING NÁVŠTĚVNOSTI

Ondřej Vítek

AOPK ČR zajišťuje monitoring návštěvnosti ve vybraných lokalitách, které spravuje, již řadu let. Od roku 2009 jsou

Do domu přírody jedině s psem

Lenka Šoltysová

Domy přírody jsou návštěvnická střediska CHKO provozovaná partnery AOPK ČR, mají své průvodce, maskoty, kteří vítají a provázejí především dětské návštěvníky expozicemi. Například v Beskydech je průvodcem medvěd hnědý, ve Slavkovském lese jelen evropský, v Třeboňsku orel mořský a v budoucím DP Žďárských vrchů bude maskotem skorec vodní. V roce 2019 se podařilo zahájit distribuci zcela nového produktu ve státní ochraně přírody – návštěvnického pasu s motem „Poznávejte s námi chráněná území a sbírejte razítka“ - a maskoty v pase prezentují domy přírody. Cílem je motivovat návštěvníky, zvláště pak rodiny s dětmi, k návštěvě návštěvnických a informačních středisek chráněných krajinných oblastí a národních parků v České republice. Celkem od dubna 2019 bylo vydáno 10 234 pasů a již na podzim byli návštěvníci, kteří zvládli navštívit 10 návštěvnických či informačních středisek v ČR.

Ve srovnání s rokem 2018 opět stoupla celková návštěvnost domů přírody a informačních středisek CHKO, a to o skoro 50 000 návštěvníků. Pro všechny návštěvníky byly připraveny nejen expozice, ale především 1 742 programů a akcí. K nejnavštěvovanějším patřily tradičně komentované prohlídky expozic a speciálně připravované komponované programy o přírodě a krajině jednotlivých CHKO (1 124). Jejich počet neustále stoupá a od roku 2010, kdy byl otevřený první Dům přírody Třeboňsko, se jich uskutečnilo již 4 902. Druhým nejpočetnějším produktem jsou tradiční exkurze s odborníky a strážci přírody, které mají návštěvníci stále v oblibě a kde především hledají živě interpretované odborné informace, protože ne vše naleznou v knihách a na internetu. V domech přírody se konají i přednášky, semináře, krátkodobé výstavy (většinou fotografické), ale i řada dalších akcí včetně známých celodenních, např. Soví noc, Den Země, Den mokřadů, Netopýří den atd.

1. Exkurze do přírodní rezervace Podtrosecká údolí v CHKO Český ráj, foto Lenka Šoltysová

údaje o návštěvnosti získávají převážně metodou automatických sčítačů a jde tedy o počty průchodů zaznamenané na vytipovaných profilech. V roce 2019 probíhal monitoring na 67 profilech. Většinou byly měřeny průchody bez rozlišení uživatelských skupin a směrů, některé profily však sledovaly zvlášť průjezdy cyklistů nebo aut nebo směry pohybu. Na několika profilech na vodních tocích byl zaznamenáván počet lodí. Na většině profilů běžel monitoring celý rok.

Výsledky ukazují v některých případech značné rozdíly mezi sledovanými lokalitami, a to nejen v počtu zaznamenaných průchodů, ale i v charakteru návštěvnosti v průběhu dne, týdne a roku. To je dáno v první řadě tím, že AOPK ČR sleduje návštěvnost jak u oblíbených turistických cílů, tak naopak i na několika místech, kam je vstup zakázaný.

Data jsou vkládána do internetové databáze Eco-Visio přímo smluvními dodavateli monitoringu návštěvnosti. Databáze umožňuje i jejich vizualizaci a základní vyhodnocení. Uspadňuje rovněž poskytování dat externím subjektům, např. jako podklad pro zpracování studií či projektů. V letošním roce šlo například o projekt několika organizací v čele s OpenIT, s. r. o., a podpořený TAČR „Omezování negativních dopadů turismu na ekosystémy prostřednictvím inteligentního softwarového průvodce“.

6.9. KONCEPCE PRÁCE S NÁVŠTĚVNICKOU VEŘEJNOSTÍ V CHKO | Tomáš Růžička

Novým nástrojem AOPK ČR ve strategickém plánování se staly koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO. Jejich zpracování sleduje tři cíle:

- definovat a potvrdit některá základní omezení ve vztahu k rozvoji cestovního ruchu,
- navrhnout řešení negativního vlivu návštěvnosti na předměty ochrany,
- vypracovat plán interpretace ochrany přírody a krajiny a vhodných obsahů a metod komunikace s jednotlivými cílovými skupinami.

Koncepce jsou podkladem pro plány péče CHKO a základním nástrojem pro práci s veřejností a obnovu a novou realizaci návštěvnické infrastruktury v dané CHKO.

V roce 2019 bylo společně s externími konzultanty dokončeno dalších pět koncepcí práce s návštěvnickou veřejností pro CHKO Kokořínsko - Máchův kraj, Jizerské hory, Bílé Karpaty, Broumovsko a Třeboňsko. Byly zahájeny práce na koncepcích pro CHKO Žďárské vrchy, Železné hory a dokončuje se pro CHKO Český ráj.

6.10. CENA AOPK ČR | Karolína Šulová

Cena Agentury ochrany přírody a krajiny ČR se v roce 2019 udělovala poprvé. Chce upozornit na zajímavé osobnosti či počiny, které pomáhají zlepšit stav naší přírody. Má především ukázat, že ochrana přírody má smysl a konkrétní výsledky. Sešlo se 21 nominací, ze kterých Rada AOPK ČR vybrala dva laureáty. Cena v kategorii Počin byla předána v únoru 2019 na konferenci Ochrana ohrožených druhů v praxi, cena v kategorii Osobnost pak na konferenci k 50. výročí CHKO Jeseníky. Tu pořádala AOPK ČR přímo v Jeseníkách, slavnostní zahájení se konalo v pražském Valdštejnském paláci pod záštitou výboru pro záležitosti Evropské unie Senátu PČR. Více viz box 26.

Ceny za přínos k ochraně přírody poprvé uděleny

Karolína Šulová

Ocenění za počin si na konferenci „Ochrana ohrožených druhů v praxi“ z rukou ředitele AOPK ČR Františka Pelce převzali Karel Štícha a Josef Hrdina z Arcibiskupství pražského, které hospodaří v lesích na Rožmitálsku v chráněné krajinné oblasti Brdy.

„Je málo hospodářů, kteří v praxi ukazují, že se v lesích dá hospodařit a zároveň tu může zůstat i prostor pro přírodu. Přírodě blízké lesní hospodaření Arcibiskupství pražského v polesí Rožmitál je ale dokladem toho, že to lze. Zdejší lesy jsou pestré, pro jejich obnovu se využívá přirozeného zmlazení, stromy se nekácí plošně, ale pečlivě se vybírají stromy a jejich skupiny. V lesích jsou na stejné ploše stromy různého stáří i druhů, což vyhovuje řadě rostlin a živočichů. Ale je to důležité pro ekologickou stabilitu lesa obecně. A dvojnásob důležité v době klimatické změny, doprovázené dramatickou kůrovcovou kalamitou. Zdejší hospodaření ukazuje, že ochrana přírody i ekonomický zájem hospodářů mohou být v souladu,“ zní odůvodnění, proč bylo oceněno právě Arcibiskupství pražské.

1. V pestrých lesích Rožmitálska mají své místo i doupné stromy. Foto Bohumil Fišer
2. Ocenění si převzali Karel Štícha a Josef Hrdina z Arcibiskupství pražského. Foto Bohumil Fišer
3. Manželé Burešovi se věnují výzkumu a ochraně jesenícké přírody už desítky let. Foto Petr Šaj
4. Ocenění převzali z rukou ředitele AOPK ČR Františka Pelce. Foto Květa Černošáková

7.1. MEZINÁRODNÍ ZÁVAZKY

Jan Plesník

AOPK ČR v mezinárodní ochraně přírody pokračovala ve svých dlouhodobých prioritách. Níže je uveden na stručný výčet některých aktivit v této oblasti. Činnosti, související s dalším naplňováním legislativy Evropské unie (směrnice o ptácích, směrnice o stanovištích, nařízení o invazních nepůvodních druzích) nebo realizaci jejich dotačních programů, detailně představují kapitoly, resp. podkapitoly 2.2.3, 2.4.7., 3.2. a 4.

▪ Evropské tematické středisko biologické rozmanitosti (ETC/BD)

Činnost AOPK ČR se v rámci ETC/BD v roce 2019 zaměřila na rozsáhlou analýzu zpráv členských států EU předkládaných podle článku 17 směrnice o stanovištích a článku 12 směrnice o ptácích. V rámci víceletého projektu EEA „Indikátory biologické rozmanitosti (SEBI 2020)“ pokračovalo navrhování a ověřování vhodných ukazatelů modelových složek biologické rozmanitosti.

▪ Pracovní skupina Evropské komise pro hodnocení ekosystémových služeb (WG MAES)

Pracovní skupina se soustředí na podporu členských států EU v provedení cíle 2, aktivity 5 Strategie EU na ochranu biodiverzity. Ten žádá, aby členské státy zmapovaly a posoudily stav ekosystémů a jejich služeb na svých územích a následně začlenily ekonomickou hodnotu těchto služeb do systémů podávání zpráv na úrovni EU. V roce 2019 se uskutečnila dvě setkání pracovní skupiny věnovaná výměně informací o postupu na úrovni členských států, výstupech výzkumných projektů na téma hodnocení ekosystémových služeb a vyhodnocení strategie EU na ochranu biodiverzity.

▪ Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD)

Úmluva o biologické rozmanitosti představuje klíčovou normu mezinárodního práva v péči o biodiverzitu a udržitelné využívání jejích složek s celosvětovou působností. V roce 2019 AOPK ČR připravila mj. rešerši odborných podkladů pro 23. zasedání Poradního orgánu CBD pro vědecké, technické a technologické záležitosti (SBSTTA-CBD, Montreal, listopad 2019) a její pracovník referoval na konferenci „Co se děje s naší z/Zemí“ pořádané v říjnu 2019 MŽP.

▪ Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (Bernská úmluva)

AOPK ČR dlouhodobě podporuje naplňování závazků vyplývajících z celoevropské mnohostranné dohody na ochranu přírody – Bernské úmluvy - přípravou odborných podkladů, v roce 2019 mj. zprávy o nakládání s invazními nepůvodními druhy v ČR. Pracovník AOPK ČR také v roce 2019 působil jako člen předsednictva Stálého výboru Bernské úmluvy a současně řídil skupinu specialistů Rady Evropy pro Evropský diplom (ED) pro chráněná území. V roce 2019 se uskutečnila ná-

vštěva expertů na všech lokalitách, které se staly držiteli ED v ČR, konkrétně v NP Podyjí, CHKO Bílé Karpaty a NPR Karlštejn: jejím cílem bylo objektivně vyhodnotit stav přírody a krajiny v daném území a péči o ně.

▪ Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Bonnská úmluva)

AOPK ČR přispívá péčí o prostředí na Znojemsku k naplňování Memoranda porozumění o ochraně středoevropské populace dropa velkého, uzavřeného právě v rámci Bonnské úmluvy.

▪ Program OSN pro životní prostředí (UNEP)

Pracovník AOPK ČR se jako redaktor a recenzent zúčastnil dvouleté přípravy 6. vydání rozsáhlé publikace Stav a výhled životního prostředí ve světě (GEO), vydané UNEP.

▪ Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO)

AOPK ČR zpracovala podrobný návrh na rozšíření stávající lokality světového dědictví „Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy“ o NPR Jizerskohorské bučiny. Dokument bude v lednu 2020 spolu s podklady dalších dvanácti evropských zemí po několika odborných konzultacích předložen Středisku světového dědictví UNESCO Paříž k projednání. Pokud návrh uspěje, bude mít Česká republika vůbec první přírodní lokalitu zapsanou na Seznam světového dědictví UNESCO.

▪ Mezivládní platforma pro biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES)

AOPK ČR působí jako celostátní koordinátor IPBES, jejíž hlavním úkolem zůstává vypracování vědeckých, na důkazech založených podkladů pro ochranu biodiverzity a udržitelné využívání jejích složek. Pracovník AOPK ČR se jako redaktor podílel na přípravě rozsáhlého „Globálního hodnocení biodiverzity a ekosystémových služeb“, které se setkalo se značným ohlasem ve sdělovacích prostředcích ve světě i v ČR.

▪ Evropské sdružení představitelů institucí ochrany přírody (ENCA)

AOPK ČR patří mezi spoluzakladatele Evropského sdružení představitelů institucí ochrany přírody (ENCA), zaměřeného hlavně na mnohostranně prospěšnou výměnu zkušeností státních institucí z péče o přírodu a krajinu na našem kontinentě a na vzájemnou podporu v této činnosti. V roce 2019 AOPK ČR přispěla k vypracování návrhu možných priorit v mezinárodní ochraně přírody po roce 2020.

▪ Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN)

Také v roce 2019 pokračovala spolupráce s nejvýznamnější mezinárodní nevládní organizací ochrany přírody na světě. Pracovník AOPK ČR předsedal v roce 2019 v rámci Komise IUCN pro péči o ekosystémy (IUCN CEM) regionu pro střední a východní Evropu

a Střední Asii a účastnil se Regionálního fóra ochrany přírody IUCN pro Evropu a Severní a Střední Asii (Rotterdam, červenec 2019).

▪ Rozvojová pomoc České republiky

V rámci projektu „Implementation and development of eco-tourism infrastructure in one Zambian national park aiming at improvement of local economic prosperity, reduction of countryside's poverty and improvement in the conservation of natural environment. A feasibility study“ financovaného Českou rozvojovou agenturou byla AOPK ČR a FŽP ČZU zpracována studie proveditelnosti výstavby nové ekoturistické infrastruktury ve vybraném zambijském národním parku (viz box 27).

V mezinárodní spolupráci jsou nejrozsáhlejší aktivity spojeny s Evropským tematickým střediskem pro biodiverzitu (European Topic Centre on Biological Diversity, ETC/BD). V závěru roku 2019 byly zpracovávány hodnotící zprávy pro vybrané systematické skupiny druhů na úrovni EU, což je vždy v šestiletých cyklech nejobsáhlejší úkol AOPK ČR v rámci ETC. Vedle toho se experti účastní pracovních skupin Evropské komise (Expert Group on Reporting, a její pracovní podskupiny, pracovní skupina zaměřená na hodnocení ekosystémových služeb, WG MAES).

7.2. VĚDECKÝ ORGÁN CITES

Silvie Ucová

Časově nejnáročnější agendou činnosti vědeckého orgánu CITES České republiky zůstává vypracovávání odborných stanovisek k výjimkám ze zákazu obchodních činností (certifikát ES, resp. EU) pro druhy z přílohy A nařízení Rady (ES) č. 338/1997 pro orgány státní správy – regionální výkonné orgány CITES (krajské úřady). Snahou pracovníků vědeckého orgánu CITES bylo i nadále vydávat obecná stanoviska pro druhy, u kterých se již zvládla

metodika odchovu a u kterých existuje pouze minimální nebezpečí nelegální činnosti. Uvedené dokumenty bývají v praxi využívány výkonnými orgány CITES pro následně odchovaná mláďata v dalších letech bez nutnosti opět žádat AOPK ČR o stanovisko. Bohužel i přes toto opatření a také vzhledem k nerovnoměrnému rozložení žádostí v průběhu roku došlo v posledním čtvrtletí 2019 k prodloužení lhůt vydávaných stanovisek. Celkový počet stanovisek k výjimkám vydaných v roce 2019 dosáhl počtu 692, z nichž deset bylo negativních (viz graf č. 11).

Mezi další činnosti vědeckého orgánu CITES patřilo i v roce 2019 vydávání odborných stanovisek k povolením CITES (permitům) pro exempláře CITES dovážené a vyvážené do/z České republiky (viz graf č. 12). Zjišťování věrohodných a aktuálních informací o konkrétních aspektech dovozů, příp. vývozu není dost dobře myslitelné bez komunikace s institucemi příslušných areálů států druhů, na něž se CITES vztahuje. Při vyjadřování se k exportům z ČR byl například prověřován vývoz několika tygrů do ruské zoologické zahrady, pro který bylo nakonec vydáno negativní stanovisko. Vědecký orgán CITES v roce 2019 vypracoval v této agendě 727 odborných stanovisek, pouze tři byla negativní. V průběhu zpracovávání stanovisek bylo ale několik žádostí žadatelů staženo, především pokud bylo zřejmé, že by stanovisko bylo nesouhlasné. Ve dvou případech se vědecký orgán CITES vyjadřoval k přemístění živého exempláře v rámci EU.

Pracovníci AOPK ČR v roce 2019 uskutečnili sedm odborných šetření, a to u chovatelů papoušků, sokolovitých dravců, medvědů a plazů a u pěstitelů kaktusů. Vědecký orgán byl také požádán o zpracování odborného vyjádření pro Policii ČR, týkajícího se tržní ceny a společenské hodnoty 18 kg exempláře úhoře říčního (*Anguilla anguilla*), přesněji řečeno úhořího monté. Pro Generální inspekci bezpečnostních sborů byl vypracován znalecký posudek

stanovení ceny nosorožčího roku a souvisejících otázek s ochranou nosorožců.

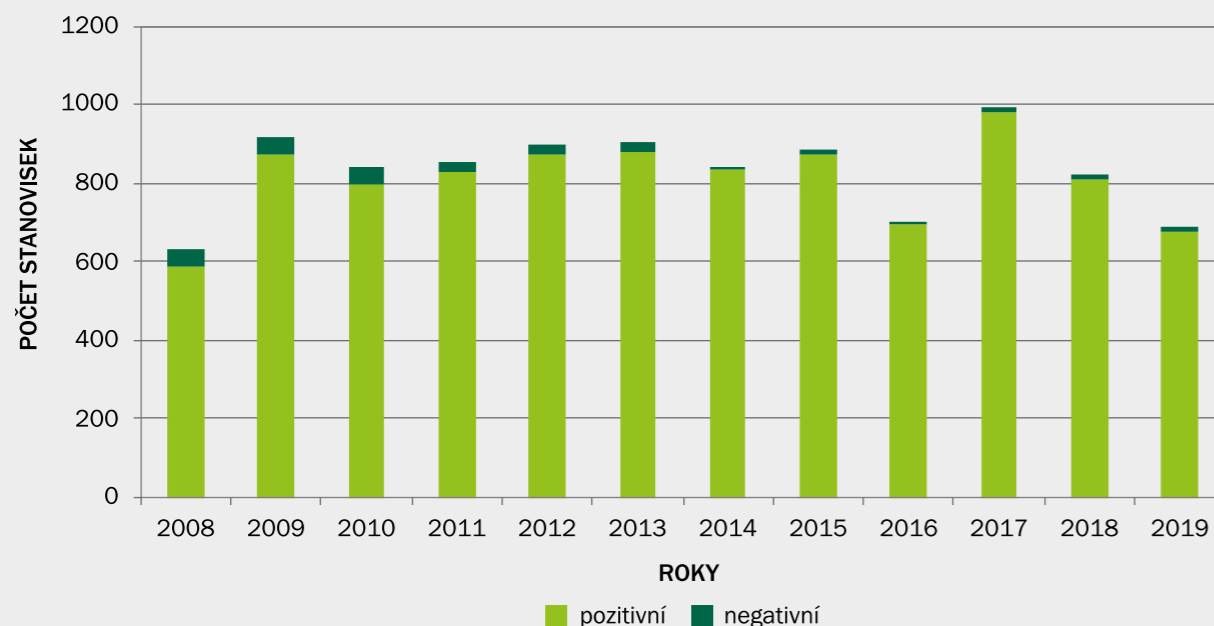
Jubilejní, v pořadí již 10. ročník semináře CITESové ever-greeny k problematice CITES, organizovaný v červnu 2019 tradičně v Bohuslavicích u Telče, byl věnován Číně v rozmanitých souvislostech s ochranou přírody. Nejlidnatější země světa dnes představuje v mezinárodním obchodě s ohroženými druhy flóry a fauny naprosto klíčového hráče. Neutuchající zájem o produkty ze zvířat a rostlin ovlivňuje zásadním způsobem jejich populace nejen v celé Asii, ale i na dalších kontinentech, navíc čínské hospodářské zájmy mění přístup k přírodním zdrojům zejména v rozvojových zemích. Poptávka po přírodních komoditách dnes mj. decimuje populace luskounů, úhořů, slonů, nosorožců a řady dalších taxonů nebo ekologických/funkčních skupin. Obdobně jako v minulých letech se seminář těšil značnému zájmu posluchačů z řad státní správy v oblasti CITES (AOPK ČR, ČIŽP, MŽP), pracovníků zoologických zahrad sdružených v Unii českých a slovenských zoologických zahrad UCSZOO, akademických institucí a dob-

rovné ochrany přírody a dalších odborníků. Sborník ze semináře je dostupný na <http://www.ochranaprirody.cz/cites/>.

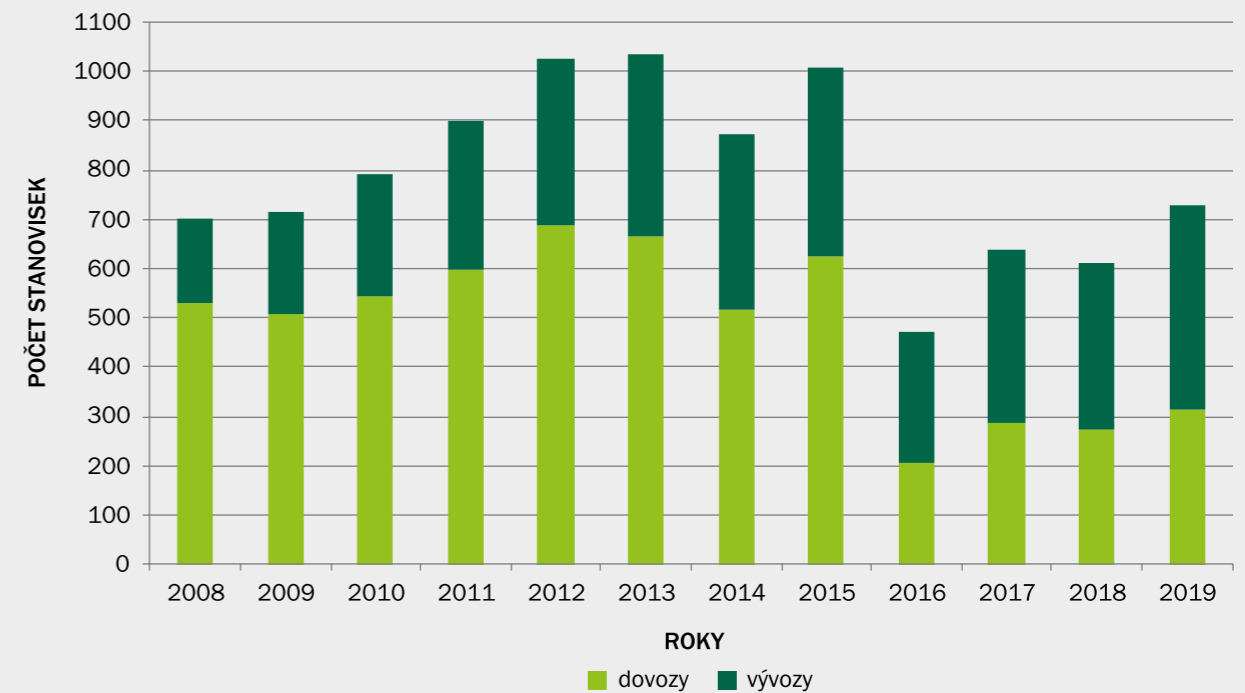
Delegáti AOPK ČR se v roce 2019 v Bruselu účastnili pravidelných zasedání Vědecké prověřovací skupiny CITES (SRG), ustavené Evropskou komisí. Bezsporně nejvýznamnější událostí se v roce 2019 stalo 18. zasedání konference smluvních stran CITES (CoP 18) v Ženevě, kde měl vědecký orgán CITES dva zástupce. Za jeden z úspěchů konference je považováno zařazení kdysi naprosto běžné žirafy (*Giraffa camelopardalis*) do přílohy CITES II, které Česká republika podnítila již během jednání SRG v Bruselu. AOPK ČR byla zastoupena i na konferenci Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA) ve španělské Valencii.

AOPK ČR v roce 2019 aktualizovala metodickou příručku „Jak značit exempláře CITES?“ (více viz box 28).

Graf č. 11 Počet stanovisek k výjimkám ze zákazu obchodních činností (certifikáty ES/EU)

Graf č. 12 Počet stanovisek k permitům CITES

AOPK ČR pomáhá rozvoji africké Zambie

Jan Plesník

01

Turistika šetrná k životnímu prostředí a zaměřená na poznávání přírodních krás v Africe na jih od Sahary nepřináší jen prospěch péči o přírodní a krajinné dědictví, ale rovněž bezprostředně přispívá k hospodářskému a sociálnímu rozvoji celých, většinou na zemědělskou výrobu zaměřených regionů a vede ke snížení všudypřítomné chudoby. Odborníci z AOPK ČR a Fakulty životního

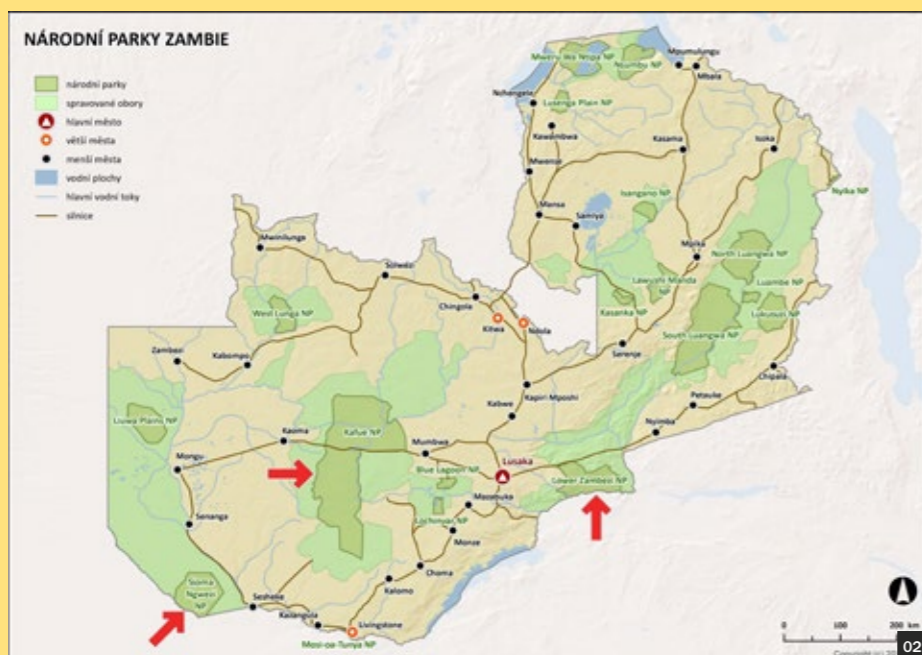
prostředí České zemědělské univerzity vyhodnotili v říjnu 2019 na žádost Ministerstva turistiky a umění Zambijské republiky (MTA) možnosti výstavby nové ekoturistické infrastruktury ve třech tamějších národních parcích. Představitelé jak MTA, tak všech navštívených národních parků a místních komunit iniciativu, uskutečňovanou v rámci rozvojové pomoci České republiky a financovanou Českou rozvojovou agenturou, uvítali a plně podpořili.

Podrobný rozbor silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (SWOT analýza) hodnotící celkem 48 parametrů a podrobná multikriteriální studie proveditelnosti potvrdily, že pro zamýšlenou výstavbu nového ekoturistického zařízení jsou vhodné všechny tři navštívené národní parky (Kafue, Sioma Ngwezi, Dolní Zambezi). Nejlepší parametry pro uvedené záměr vykazuje lokalita nacházející v národním parku Kafue. Výsledky studie včetně rozsáhlých podkladových materiálů obsahujících primární data byly předány zambijským partnerům.

Studie by se měla stát prvním nezbytným krokem k vý-

stavbě nového dobře fungujícího ekoturistického zařízení v Zambii, iniciovaného Českou republikou.

1. Populace slona afrického v národním parku Sioma Ngwezi vykazuje velké početní fluktuace, zčásti způsobené pytláctvím, zčásti pohybem zvířat za dostupnou vodou v rámci migračního makrokoridoru mezi Zambií, Angolou, Namibií a Botswanou. Foto František Pelc
2. Mapa lokalit tří zájmových oblastí, autor Jan Vrba
3. Společné foto s ředitelkou NP Kafue Mirriam Namushi, foto Vladimír Zdražil

02

03

Jak značit exempláře CITES?

Silvie Ucová

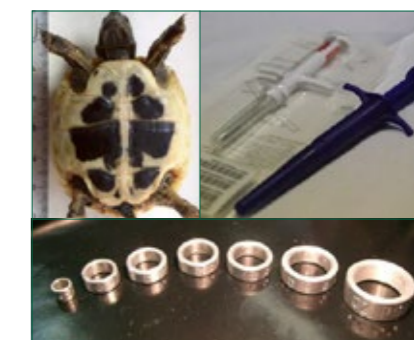
01

02

03

JAK ZNAČIT EXEMPLÁŘE CITES?

METODIKA AOPK ČR

PRAHA 2019

V roce 2019 byla v rámci metodické rady AOPK ČR vydána aktualizovaná příručka „Jak značit exempláře CITES?“. Publikace se zaměřuje na řešení odborných otázek při značení exemplářů druhů a dalších taxonů, na něž se vztahuje CITES. Lze v ní nalézt mj. doporučené rozměry kroužků pro ptáky narozené a odchované v lidské péči nebo informace o používání mikročipů a identifikačních fotografií, vhodných především při značení želv a menších druhů plazů. Metodika byla distribuována jako součást AOPK ČR zajišťované odborné podpory veřejné správy krajským úřadům, MŽP a ČIŽP a je zdarma k stažení na adrese <http://www.ochranaprirody.cz/publikacni-cinnost/publikace/jak-znacit-exemplare-cites/>.

1. Kontrola povinného značení - uzavřeného celistvého kroužku vhodné velikosti - u papouška rodu Amazona. Foto archiv vědeckého orgánu CITES
2. Příklad dobře provedené identifikační fotografie, kterou je možné použít pro označení suchozemské želvy rodu Testudo. Foto Adam Kurz
3. Živí savci bývají označováni nepozměnitelnými mikročipovými transpondéry - čipy, dnes už jsou na trhu i menší velikosti, tzv. ID PICO mikročipy s rozměry 7 x 1,25 mm. Na snímku lemuřík (Lemur catta). Foto Adam Kurz

8. Hospodaření a provoz | Jan Zohorna

8.1. ROZPOČET AOPK ČR

Miloš Benedikt

AOPK ČR hospodařila v roce 2019 dle schváleného a v průběhu roku upraveného rozpočtu dle pravidel stanovených příslušnou legislativou, především zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů v aktuálním znění.

AOPK ČR vykázala celkem 136 929 tis. Kč příjmů.

Plánovaný limit příjmů ve výši 9 500 tis. Kč byl naplněn v částce 11 609 tis. Kč. Hlavní skladbu tvořily zejména příjmy z poskytování služeb a výrobků, z pronájmu pozemků, z pronájmu majetku, příjmy z vlastní činnosti a příjmy z prodeje dlouhodobého majetku.

Ostatní příjmy představují investiční a neinvestiční transfery od veřejných rozpočtů, Evropské unie a ze zahraničí.

Celkový rozpočet výdajů činil 1 220 310 tis. Kč, čerpání dosáhlo hodnoty 934 752 tis. Kč. Čerpání nároků z nespotebovaných výdajů činilo 139 529 tis. Kč a čerpání rezervního fondu dosáhlo výše 4 961 tis. Kč.

Platy zaměstnanců s příslušenstvím činily 389 854 tis. Kč. V roce 2019 nebyly žádné náklady na odstupné spojené se snižováním počtu zaměstnanců AOPK ČR. Náhrady mezd v době nemoci byly ve výši 859 tis. Kč.

Provozní a režijní výdaje 14 regionálních pracovišť a ústředí činily 64 248 tis. Kč. Schválený rozpočet provozních výdajů byl současně posílen díky realizaci projektů. Největší podíl výdajů představovaly položky za nájemné, pohonné hmoty, platby za energie, cestovné, poštovní služby, náklady na opravy, materiálové náklady a další služby.

AOPK ČR měla v roce 2019 v realizační fázi 147 akcí, z nichž bylo 50 akcí v rámci POPFK (Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny), dále pak v rámci MaS (majetek státu) bylo 33 akcí.

Šestnáct akcí bylo financováno z EU. V rámci ICT bylo celkem 6 akcí, v rámci MTZ (Materiálně technická základna) běžné stavby 24 akcí, MTZ stroje a zařízení 8 akcí a zbytek MTZ 10 akcí.

Mimo výše uvedené bylo v roce 2019 realizováno 21 projektů. Z toho 11 projektů bylo hrazeno z Operačního programu Životní prostředí, 7 projektů z dotačního titulu Interreg a 3 projekty hrazeny z programu LIFE (více tab. č. 15 a 16, graf č. 14).

8.2. ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK | Kamila Koucká

AOPK ČR během roku 2019 administrovala celkem 153 veřejných zakázek. Podle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, bylo administrováno 16 veřejných zakázek v předpokládané hodnotě 78 169 695,7 Kč bez DPH. Z toho 9 veřejných zakázek bylo úspěšně vysoutěženo, 4 veřejné zakázky nebyly v roce 2019 ukončeny a 3 veřejné zakázky byly zrušeny.

Mimo režim zákona bylo administrováno 137 veřejných zakázek (tzn. veřejné zakázky na dodávky a služby v předpokládané hodnotě do 2 milionů bez DPH, veřejné zakázky na stavební práce v předpokládané hodnotě do 6 milionů bez DPH) v celkové předpokládané hodnotě 56 849 291,2 Kč bez DPH.

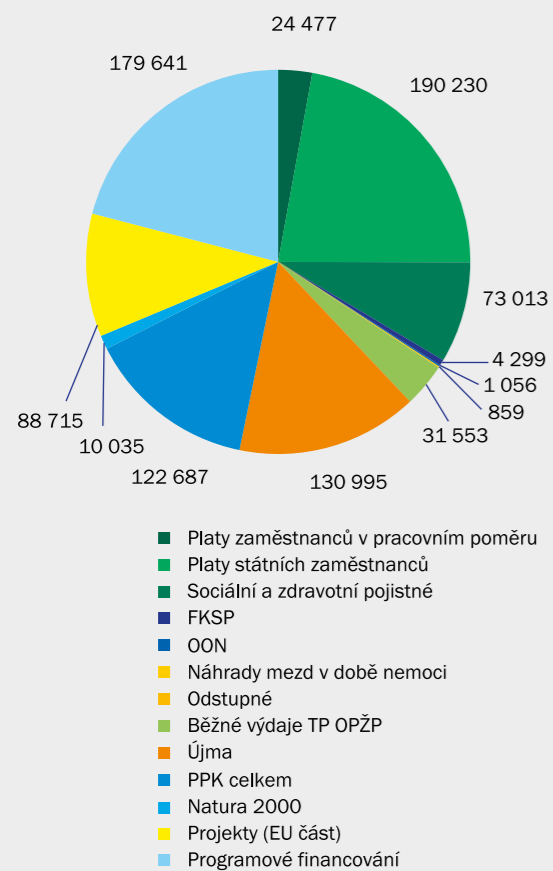
8.3. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Pavla Hůlová

Personální zajištění činností AOPK ČR v roce 2019 vycházelo z limitů stanovených státním rozpočtem pro rok 2019 a systemizací pro rok 2019 schválenou vládou (včetně jejich následných změn v březnu a v září 2019).

Tab. č. 15 Výčet nejdůležitějších položek, čerpání AOPK ČR k 31.12.2019 (v tis. Kč)

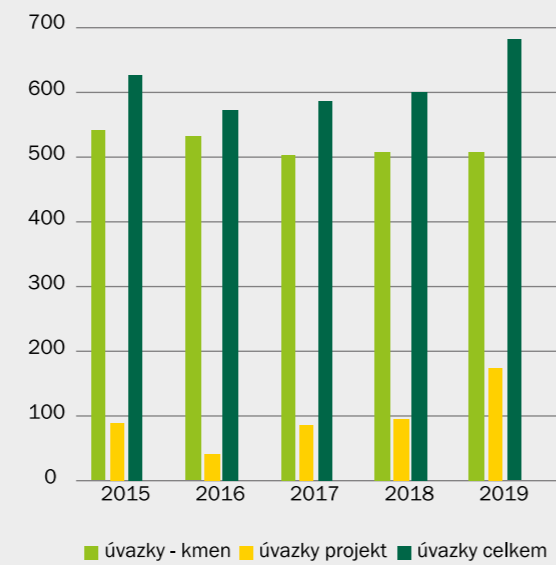
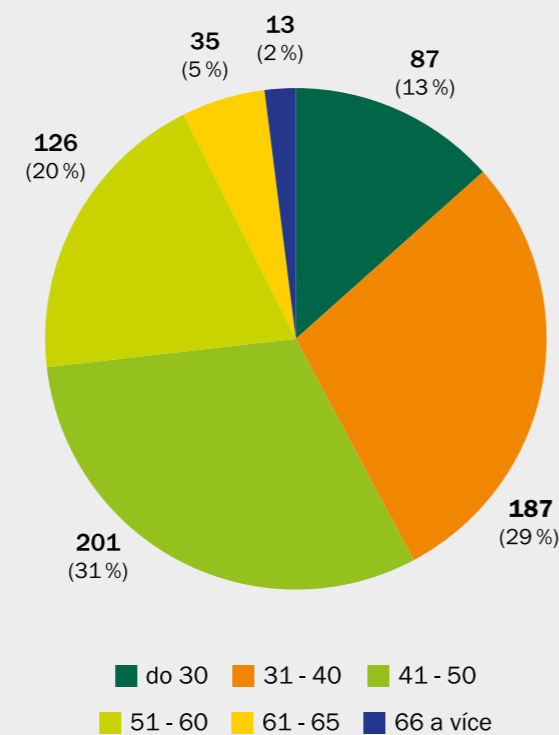
Položka čerpání	Skutečnost	Nároky z nespotebovaných výdajů	Rezervní fond	Čerpání celkem
Platy kmenových zaměstnanců v pracovním poměru	22 731	560	1 185	24 477
Platy kmenových státních zaměstnanců	184 352	4 781	1 096	190 230
Sociální a zdravotní pojištění	70 001	2 239	772	73 013
FKSP	4 168	84	45	4 299
OON	257	798	0	1 056
Náhrady mezd v době nemoci	859	0	0	859
TP OPŽP	25 475	6 079	0	31 553
Újma	129 866	1 129	0	130 995
PPK celkem	119 948	2 738	0	122 687
Natura 2000	5 711	4 324	0	10 035
Programové financování	111 355	68 286	0	179 641
Projekty (EU účast)	47 376	36 489	4 850	88 715

Graf č. 14 Čerpání AOPK ČR k 31.12.2019 (v tis. Kč)

V rozpočtu pro rok 2019 (stav k 1. 9. 2019) bylo pro AOPK ČR schváleno 537,03 přepočtených úvazků služebních míst, toho 96,73 z nich financováno z EU/FM a dále 119,86 přepočtených úvazků pracovních míst, z toho 49,59 z nich financováno z EU/FM. Celkem tedy 656,89 přepočtených úvazků (graf č. 15).

V roce 2019 bylo přijato 93 nových zaměstnanců, z toho 48 do služebního poměru. Oproti roku 2018 se jedná o 6% pokles. Fluktuace zaměstnanců má celkově klesající tendenci, v roce 2019 odešlo 66 zaměstnanců, o 16 méně než v roce 2018.

Struktura zaměstnanců podle věku ukazuje, že největší podíl tvoří zaměstnanci ve věku 31 – 50, což je asi 60 % stávajících zaměstnanců AOPK ČR, tedy 388 zaměstnanců. Nejmenší podíl tvoří zaměstnanci ve věkové skupině 66+, pouhá 2 %, tedy 13 zaměstnanců. Podíl mužů a žen podle věku je v rámci AOPK ČR obecně vyrovnaný, přičemž podíl žen do 30 let věku je oproti mužům dvojnásobný. Průměrný věk zaměstnanců AOPK ČR je 43 let (graf č. 16).

Graf č. 15 Vývoj počtu kmenových a projektových úvazků (2015-2019)**Graf č. 16** Struktura zaměstnanců AOPK ČR podle věku

8.4. SPRÁVA MAJETKU A MATERIÁLNĚ – TECHNICKÉ ZAJIŠTĚNÍ | Dagmar Heřmanová

K 31. 12. 2019 hospodařila AOPK ČR s movitým a nemovitým majetkem státu o celkové hodnotě 2,52 mld. Kč v následujícím členění (grafy č. 18, 19, 20).

- Dlouhodobý majetek (hmotný, nehmotný, revitalizace) – vyjma pozemků v celkové hodnotě 1 275 376 411,04 Kč;
- Drobný dlouhodobý hmotný i nehmotný majetek (vč. OOPP a zapůjčeného majetku z MŽP/SFŽP) v celkové hodnotě 255 633 167,70 Kč;
- Pozemky v celkové hodnotě 983 298 202,54, o celkové výměře 125 955 570 m², celkem 15 352 ks.

V roce 2019 byl vyřazen majetek (DHM, DDHM, DDNM, OOPP) bezúplatným převodem, likvidací, prodejem a v důsledku škodních událostí o celkové hodnotě 16 746 668,75 Kč. Vyřazený majetek již nesloužil účelu, ke kterému byl pořízen, a byl vyhodnocen pro AOPK ČR jako trvale nepotřebný.

V roce 2019 byly vyřazeny a zařazeny pozemky (bezúplatné převody mezi organizačními složkami státu (ÚZSVM) a jinými státními organizacemi, komplexní pozemkové úpravy, obnova katastrálního operátu, výkupy) následovně:

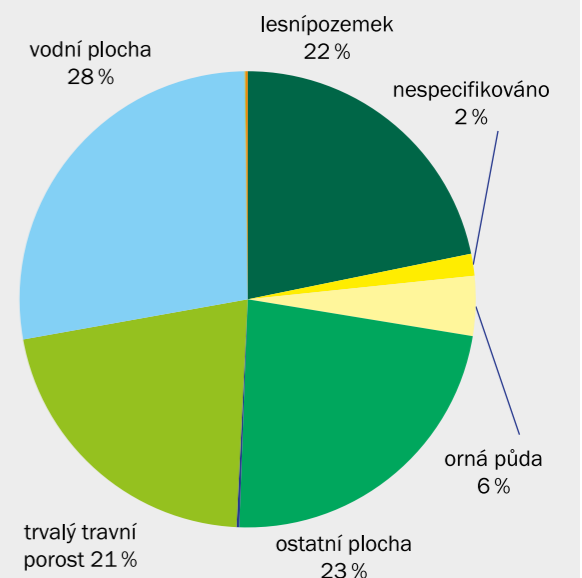
- Vyřazení 908 ks, 22 977 275,65 Kč v pořizovacích cenách
- Zařazení 205 ks, 23 859 660,78 Kč v pořizovacích cenách

Na základě uzavřených smluv č. 00271631 a č. 03521731 o poskytnutí podpory ze Státního fondu životního prostředí ČR, národní program Životní prostředí SFŽP ČR na podporu výkupu pozemků ve zvláště chráněných územích, byly vykoupeny do vlastnictví České republiky, příslušnosti hospodařit s majetkem státu pro AOPK ČR pozemky v ZCHÚ o celkové výměře 185 716 m² v celkové kupní ceně 10 208 303 Kč.

AOPK ČR eviduje a zpracovává cca 150 výzev k vydání majetku (730 pozemků) církvím a náboženským společnostem. Celkem řeší 19 žalob: s Arcibiskupstvím pražským, Benediktinským opatstvím sv. Václava v Broumově, Římskokatolickou farností Lidečko, Římskokatolickou farností Široký Brod, a další.

Příznání k dani z nemovitých věcí na zdaňovací období roku 2020 AOPK ČR podala na 14 krajských finančních úřadů příznání k dani z nemovitých věcí dle výše uvedeného zákona. Jedná se o 6 132 pozemků o celkové výměře 7 382 ha.

AOPK ČR prověřila pro Ministerstvo životního prostředí – Státní pozemkový úřad 8 875 pozemků podle ust. § 6 zák. č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu, a 620 pozemků podle ust. § 8 zák. č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi.

Graf č. 18 Struktura pozemků v majetku AOPK ČR dle výměry**Graf č. 19** Struktura pozemků v majetku AOPK ČR dle počtu pozemků

V roce 2019 využívala AOPK ČR pro svou činnost celkem 138 služebních vozidel, z toho byla v souladu s plněním jednoho z úkolů Národního programu snižování emisí tzv. „ekologicky přátelská vozidla“ na alternativní pohon CNG v počtu 25 ks a 4 ks elektromobilů.

V souladu s novelou zákona č. 219/2000 Sb. a příslušnými právními předpisy byly v systému Centrálního registru administrativních budov (CRAB) průběžně aktualizovány údaje o 44 administrativních budovách, se kterými je AOPK ČR příslušná hospodařit nebo je užívá ke své čin-

Tab. č. 16 Přehled projektů s účastí EU s vyčíslením čerpání v roce 2019

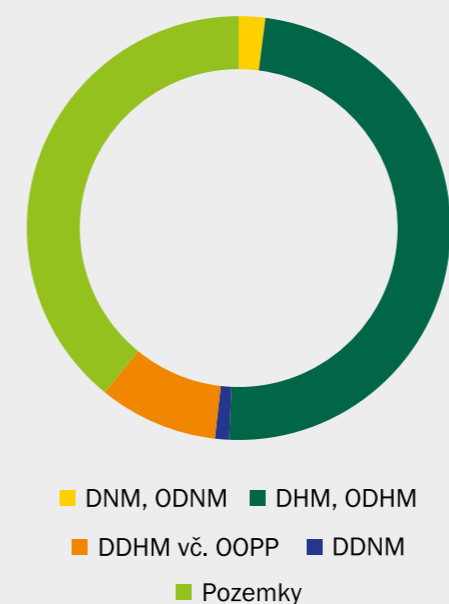
Název projektu	Zdroj financování	Doba trvání (celé roky)	Celkem za projekt v Kč	Celkem rok 2019 čerpáno v Kč
Zajištění plánovací dokumentace pro vybrané lokality národního významu v České republice	OPŽP 2014 - 2020	2016 -2023	102 708 419	13 140 184
Záchrana a podpora biodiverzity na rybnících v PR Bažantula	OPŽP 2014 - 2020	2018 -2020	51 827 528	3 076 092
Revitalizace PR U Sedmi rybníků	OPŽP 2014 - 2020	2019 -2020	22 183 278	12 546 787
Obnova rákosin a podmáčených luk jako významného hnízdiště vodních a mokřadních druhů ptáků v Poodří	OPŽP 2014 - 2020	2019 - 2023	8 717 799	20 943
Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice	OPŽP 2014 - 2020	2017 - 2023	348 214 600	56 200 639
Obnovní management pozemků AOPK ČR v EVL, NPP Na požárech	OPŽP 2014 - 2020	2018 - 2023	5 767 489	1 225 125
Podpora managementového plánování a biodiverzity horských biotopů v oblasti Pradědu	OPŽP 2014 - 2020	2017 - 2023	22 600 150	3 811 487
Revitalizace a rekonstrukce nádrží v PP Stonáč	OPŽP 2014 - 2020	2018 - 2019	3 091 209	2 885 769
Sjednocený informační systém ochrany přírody ČR - nástroj podpory hodnocení stavu chráněných území a chráněných druhů	OPŽP 2014 - 2020	2019 - 2023	93 634 660	1 632 486
Obnovní management území národního významu na jižní Moravě	OPŽP 2014 - 2020	2017 - 2023	27 047 507	4 201 647
Studie NPR Lednické rybníky	OPŽP 2014 - 2020	2019 - 2024	5 962 827	20 943
Dům přírody Žďárských vrchů	OPŽP 2014 - 2020	2018 - 2020	36 191 338,05	22 611 255
Ochrana vybraných jeskyní a krasových jevů ve zvláště chráněných územích ČR	OPŽP 2014 - 2020	2019 - 2023	24 150 824	41 885
Oprava hráze rybníka Velký Pařezitý	OPŽP 2014 - 2020	2018 - 2020	51 398 373	48 896 458
Revitalizace NPP Pastvisko u Lednice	OPŽP 2014 - 2020	2018 - 2019	10 354 511	10 315 307
Financování nákladů na zaměstnance AOPK ČR podílejících se na implementaci OPŽP 2014 - 2020	OPŽP 2014 - 2020	2016 - 2023	264 500 000	31 318 725
Financování nákladů na informovanost a publicitu OPŽP 2014 - 2020 v AOPK ČR	OPŽP 2014 - 2020	2016 - 2023	2 000 000	236 587
3Lynx	Interreg Central Europe	2017 - 2020	3 500 055	1 119 310
Transgreen: Green and Grey Infrastructure in the Carpathians	Programu nadnárodní spolupráce Interreg Danube	2017 - 2019	3 353 015	972 150
Objektivní akceptace vlka v člověkem pozměněné přehraniční krajině (OWAD)	Programu spolupráce Česká republika - Svobodný stát Sasko 2014-2020	2017 - 2020	3 239 622	1 144 590
ConNat (Crossborder Habitat Network and Management - Connecting Nature AT-CZ)	Interreg V-A Rakousko - Česká republika	2017 - 2020	5 324 824	1 546 840
Podpora přirozeného prostředí a výskytu perlorodky říční v povodí Malše (Malsemuschel)	Interreg V-A Rakousko - Česká republika	2017 - 2020	4 229 381	1 562 520
Posilování populací perlorodky říční v lokalitách soustavy Natura 2000 v zeleném pásu Bavorsko - Česko	Program přeshraniční spolupráce Česká republika - Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014 - 2020	2018 - 2020	8 418 136	2 747 400
ConnectGREEN - Obnova a management ekologických koridorů v horských oblastech jako zelené infrastruktury v povodí Dunaje	Programu nadnárodní spolupráce Interreg Danube	2018 - 2021	4 647 011	1 635 600
Zajištění udržitelné správy CHKO Aragvi v Gruzii	Program Zahraniční rozvojové spolupráce České republiky	2018 - 2022	2 910 180	657 640
Zambie - Vytvoření infrastruktury pro eko-turismus v jednom zambijském národním parku s cílem zlepšení místní ekonomiky, snížení chudoby na venkově a zlepšení podmínek ochrany přírody	Program Zahraniční rozvojové spolupráce České republiky	2019 - 2019	387 543	378 540
LIFE České středohoří - Aktivní ochrana evropsky významných teplomilných stanovišť a druhů v Českém středohoří	Program LIFE	2017 - 2023	63 099 475	7 408 681
Ze života hmyzu - Ochrana vybraných druhů hmyzu soustavy Natura 2000 v přeshraniční oblasti Západních Karpat (ČR-SK)	Program LIFE	2017 - 2022	41 392 314	7 260 607
Integrovaný projekt LIFE pro soustavu Natura 2000 v České republice	Program LIFE	2019 - 2026	353 037 178	2 281 024
Celkem			1 433 206 119	240 897 220

nosti na základě smluvních vztahů. Paralelně pak byla v souladu s nařízením MŽP v případě potřeby aktualizována databáze (NEMO) veškerých budov (administrativní budovy či prostory, terénní stanice, informační střediska, garáže apod.), které AOPK ČR využívá ke své činnosti, zároveň zde byla aktualizována databáze pozemků v příslušnosti hospodařit AOPK ČR.

V roce 2019 bylo dokončeno zabezpečení serveroven v rámci opatření zákona kybernetické bezpečnosti ve 21 budovách regionálních pracovišť.

Byla provedena výměna oken a zateplení objektu v Nasa-vrkách a Louňovicích pod Blaníkem. Tyto úpravy byly spolufinancovány z Operačního programu Životní prostředí.

Graf č. 20 Majetek v evidenci AOPK ČR - k 31. 12. 2019

Pestrokřídlec podražcový, foto Petr Slavík

Rada AOPK ČR

Přehled externích členů rady Agentury ochrany přírody a krajiny ČR:

Ing. Miroslav ZÁMEČNÍK – ekonomický expert

doc. Ing. Tomáš VRŠKA, Dr. – ředitel školního lesního podniku Křtiny Mendelovy univerzity

Adolf VONDRKA – majitel a jednatel firmy Rybníční hospodářství, s.r.o.

Mgr. Milan ŠTOVÍČEK – místostarosta Litvínova

prof. Ing. Dr. Bořivoj ŠARAPATKA, CSc. – krajinný ekolog a pedolog, Univerzita Palackého Olomouc, Přírodovědecká fakulta

prof. RNDr. David STORCH, CSc. – biolog a ekolog, ředitel Centra pro teoretická studia Univerzity Karlovy a Akademie věd České republiky

prof. Ing. Petr SKLENIČKA, CSc. – krajinný ekolog, rektor České zemědělské univerzity v Praze

PhDr. Ivan RYNDA – sociální a kulturní ekolog, Fakulta humanitních studií UK, vedoucí katedry

Daniel PITEK – soukromý zemědělec, držitel Ceny Josefa Vavrouška

Ing. Marie PĚNČÍKOVÁ – poslankyně, místopředsedkyně výboru pro životní prostředí PSP ČR

Petr OREL – senátor

Ladislav OKLEŠTĚK – poslanec, hejtman Olomouckého kraje

Ing. Petr MOUCHA, CSc. – expert v ochraně přírody, dlouholetý náměstek ředitele Správy chráněných krajinných oblastí, bývalý vedoucí Správy CHKO Český kras

prof. RNDr. Bedřich MOLDAN, CSc. – ekolog, ředitel Centra pro otázky životního prostředí UK, bývalý ministr ŽP

JUDr. Svatomír MLČOCH – právní expert, bývalý náměstek ministra ŽP

doc. RNDr. Ladislav MIKO, Ph.D. – zástupce Evropské komise na Slovensku, bývalý ředitel pro ochranu přírody Generálního ředitelství pro životní prostředí, bývalý ministr ŽP

Ing. Zbyněk LINHART – senátor

prof. RNDr. Pavel KOVÁŘ, CSc. – geobotanik, bývalý děkan Přírodovědecké fakulty UK

Mgr. Vojtěch KOTECKÝ – biolog

Ing. Kateřina KONEČNÁ – poslankyně Evropského parlamentu

Ing. Dan JIRÁNEK – Svaz měst a obcí

prof. Dr. Ing. Libor JANKOVSKÝ – děkan Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity v Brně

prof. RNDr. Helena ILLNEROVÁ, DrSc. – fyzioložka, bývalá předsedkyně AV ČR a České učené společnosti

Ing. Jan HŘEBAČKA – expert v ochraně přírody, bývalý ředitel Správy KRNP

PhDr. Robin BÖHNISCH – ředitel Správy KRNP

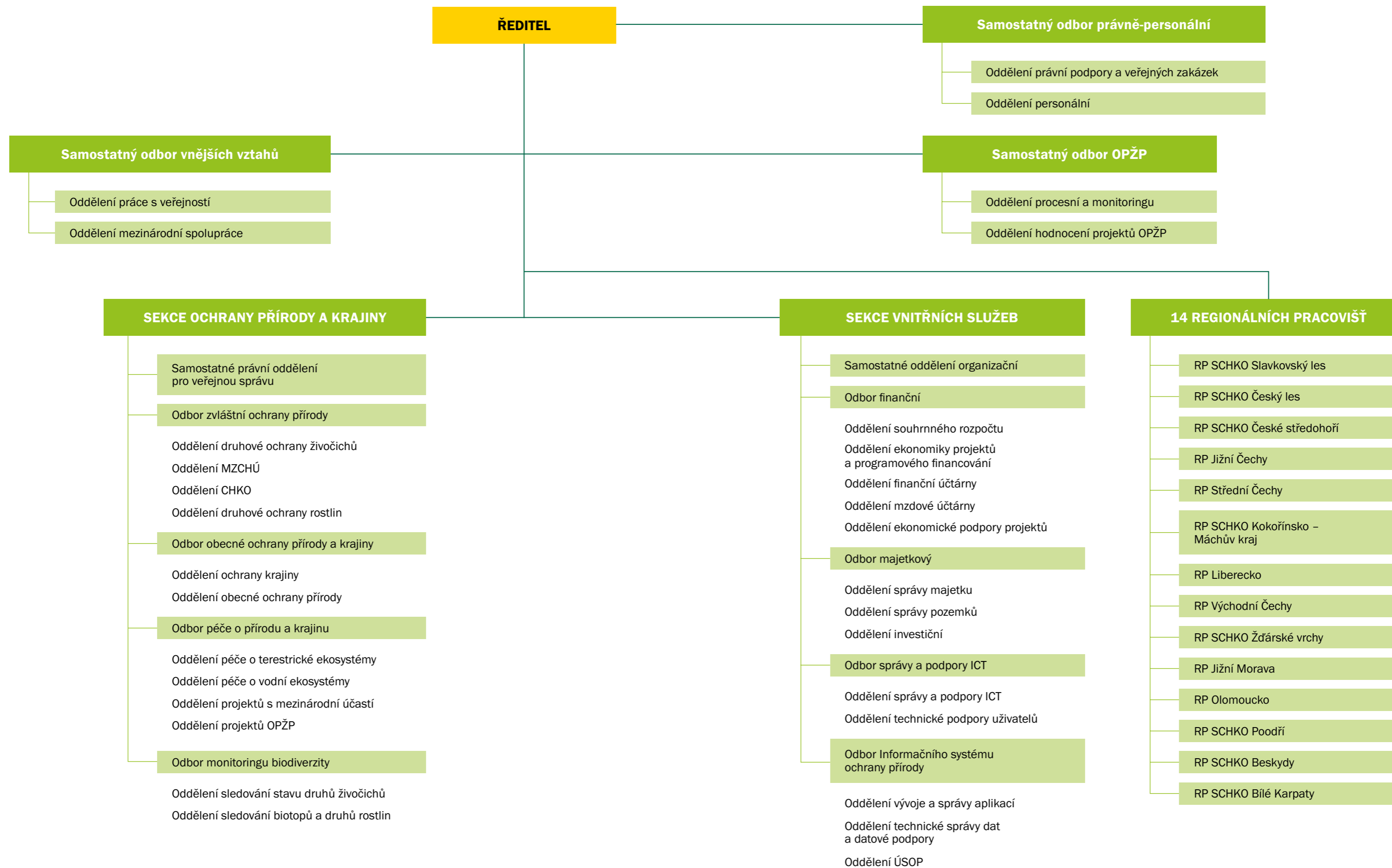
prof. RNDr. Vladimír BEJČEK, CSc. – zoolog, děkan Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity, předseda Rady AOPK ČR

Ing. Dana BALCAROVÁ – poslankyně, předsedkyně výboru pro životní prostředí PSP ČR

RNDr. Libor AMBROZEK – botanik, předseda ČSOP, bývalý ministr ŽP

Rada AOPK ČR se v roce 2019 sešla ve dnech 20 – 21. června na jihovýchodní Moravě. Na tomto – již jedenáctém – jednání se věnovala především problematice péče o národní přírodní památku Hodonínská Důbrava. Exkurze v terénu se zaměřila na ukázky obnovy vodního režimu, působení chrousta maďalového a sosnokaza borového na zdejší porosty a problematiku obnovy zdejších porostů v kontextu probíhající klimatické změny. Další den byl věnován péči o přírodní památku Kamenný vrch u Kurdějova, kde se vyskytuje například jedna ze tří posledních populací modráska ligrusového u nás. Na podzim Rada jednala korespondenčně – mimo jiné se věnovala nominacím na Cenu AOPK ČR.

Organizační schéma AOPK ČR

Kontakty

Přehled platných kontaktů k 31. 12. 2019

Ředitel AOPK ČR
RNDr. František Pelc

Sekretariát ředitele
Inka Šulcová
Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11

Samostatný odbor právně-personální
Ředitelka odboru:
Ing. Pavla Hůlová
(pověřena řízením)

Samostatný odbor OPŽP
Ředitelka odboru:
Ing. Anna Limrová

Samostatný odbor vnějších vztahů
Ředitel odboru:
Mgr. Tomáš Růžička

Tisková mluvčí
Mgr. Karolína Šůlová

SEKCE OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY

Ředitel sekce:
Ing. Pavel Pešout

Ředitel sekce:
Ing. Jan Zohorna

Odbor zvláštní ochrany přírody
Ředitel odboru:
Mgr. David Lacina

Odbor finanční
Ředitel odboru:
Ing. Miloš Benedikt
(pověřen řízením)

Odbor obecné ochrany přírody a krajiny
Ředitel odboru:
Mgr. Jaromír Kosejk

Odbor majetkový
Ředitelka odboru:
Dagmar Heřmanová

Odbor péče o přírodu a krajinu
Ředitel odboru:
Ing. Pavel Štěrba, Bc.A

Odbor správy a podpory ICT
Ředitel odboru:
Jan Vostatek

Odbor monitoringu biodiverzity
Ředitel odboru:
Mgr. & Mgr. Karel Chobot, Ph.D.

Odbor Informačního systému ochrany přírody
Ředitel odboru:
Mgr. Jan Zárybnický

Kontakty - regionální pracoviště

RP SCHKO Slavkovský les
Ředitel RP: Ing. Jindřich Horáček, Ph.D.
Hlavní 504
353 01 Mariánské Lázně

RP SCHKO Žďárské vrchy
Ředitel RP: Ing. Václav Hlaváč
Brněnská 39
591 01 Žďár nad Sázavou

RP SCHKO Český les
Ředitel RP: RNDr. Tomáš Peckert, Ph.D.
Náměstí Republiky 287
348 06 Přimda

RP Jižní Morava
Ředitel RP: Ing. Stanislav Koukal
Kotlářská 51
602 00 Brno

RP SCHKO České středohoří
Ředitel RP: Ing. Petr Kříž
Michalská 260/14
412 01 Litoměřice

RP Olomoucko
Ředitel RP: Ing. Michal Servus
Husova 906/5
784 01 Litovel

RP Jižní Čechy
Ředitel RP: Ing. Jiří Bureš
Nám. Přemysla Otakara II. 34
370 01 České Budějovice

RP SCHKO Podří
Ředitel RP: Mgr. Jan Klečka, Ph.D.
Trocnovská 2
702 00 Ostrava - Přívoz

RP Střední Čechy
Ředitel RP: RNDr. Jaroslav Obermajer
Podbabská 2582/30
160 00 Praha 6

RP SCHKO Beskydy
Ředitel RP: Mgr. František Jaskula
Nádražní 36
756 61 Rožnov pod Radhoštěm

RP SCHKO Kokořínsko – Máchův kraj
Ředitel RP: Ing. Ladislav Pořízek
Česká 149
276 01 Mělník

RP SCHKO Bílé Karpaty
Ředitelka RP: Ing. Jiřina Gaťáková
Nádražní 318
763 26 Luhačovice

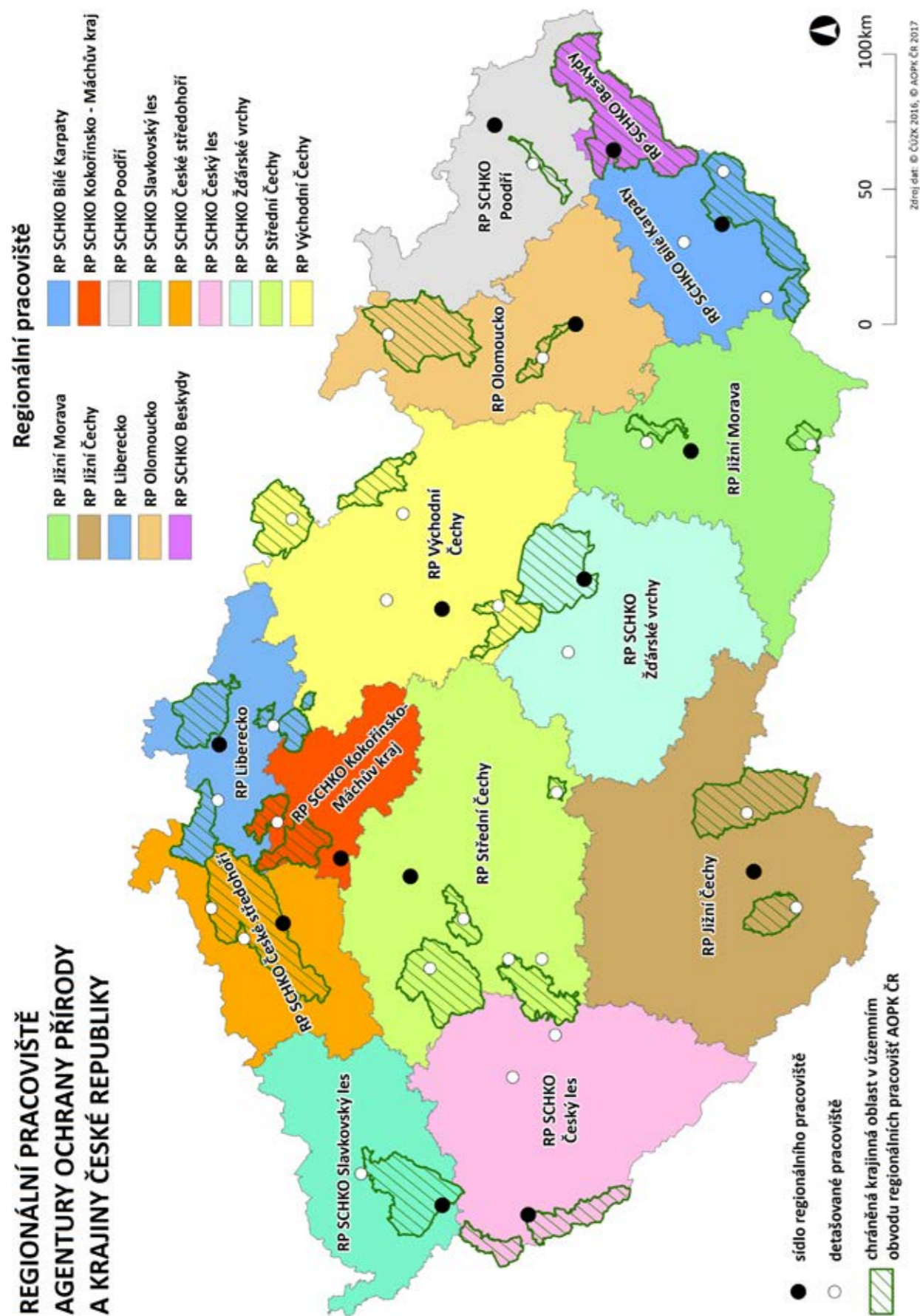
RP Liberecko
Ředitel RP: Ing. Jiří Hušek
U Jezu 10
460 01 Liberec

RP Východní Čechy
Ředitel RP: Mgr. Josef Rusňák
Jiráskova 1665
530 02 Pardubice

Územní působnost regionálních pracovišť AOPK ČR

Seznam zkratek

- AOPK ČR** Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
- AEKO** agroenvironmentálně-klimatická opatření
- ASZ** Asociace soukromého zemědělství
- AV ČR** Akademie věd ČR
- BPEJ** bonitační půdně-ekologická jednotka
- CBD** Úmluva o biologické rozmanitosti
- CITES** Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
- CRAB** Centrální registr administrativních budov
- ČIŽP** Česká inspekce životního prostředí
- ČKA** Česká komora architektů
- ČMMJ** Českomoravská myslivecká jednota
- ČSOP** Český svaz ochránců přírody
- DDHM** drobný dlouhodobý hmotný majetek
- DDNM** drobný dlouhodobý nehmotný majetek
- DHM** dlouhodobý hmotný majetek
- DNM** dlouhodobý nehmotný majetek
- DR ÚSOP** Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody
- EEA** Evropská agentura životního prostředí
- ENCA** Evropské sdružení představitelů institucí ochrany přírody
- EK** Evropská komise
- ETC/BD** Evropské tematické středisko biologické rozmanitosti
- EVL** evropsky významná lokalita
- FKSP** Fond kulturních a sociálních potřeb
- GIS** Geografický informační systém
- GND** geneticky nepůvodní druh
- CHKO** chráněná krajinná oblast
- CHÚ** chráněné území
- IPBES** Mezivládní platforma pro biodiverzitu a ekosystémové služby
- ISOP** Informační systém ochrany přírody
- IUCN** Mezinárodní unie ochrany přírody
- JESO** Jednotná evidence speleologických objektů
- KN** katastr nemovitostí
- KRNAP** Krkonošský národní park
- KÚ** krajský úřad
- KVES** konsolidovaná vrstva ekosystémů
- LHO** lesní hospodářské osnovy
- LHP** lesní hospodářský plán
- LPIS** veřejný registr půdy
- MaS** program péče o majetek státu
- MMR** Ministerstvo pro místní rozvoj
- MZe** Ministerstvo zemědělství
- MZCHÚ** maloplošné zvláště chráněné území
- MŽP** Ministerstvo životního prostředí
- NDOP** Nálezová databáze ochrany přírody
- NOO** náklady obvyklých opatření
- NPP** národní přírodní památka
- NPR** národní přírodní rezervace
- OOP** orgán ochrany přírody
- OPŽP** Operační program Životní prostředí
- PLO** přírodní lesní oblast
- PO** ptačí oblast
- POPFK** Program obnovy přirozených funkcí krajiny
- PP** přírodní památka
- PPK** Program péče o krajinu
- PR** přírodní rezervace
- PRV** Program rozvoje venkova
- PS** památný strom
- PS PČR** Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
- RAP** regionální akční plán pro záchranu ohroženého druhu
- SC** specifický cíl
- SDF** standard data form
- SDO** souhrn doporučených opatření
- SFŽP** Státní fond životního prostředí České republiky
- SCHOK** Svaz chovatelů ovcí a koz
- SCHMS** Svaz chovatelů maského skotu
- SCHÚ** smluvně chráněné území
- SLT** soubor lesních typů
- SPPK** standard péče o přírodu a krajinu
- SVOL** Sdružení vlastníků soukromých a obecních lesů
- TMP** trvalá monitorovací plocha
- ÚAP** územně analytický podklad
- UCSZOO** Unie českých a slovenských zoologických zahrad
- UK** Univerzita Karlova
- UNEP** Program OSN pro životní prostředí
- UNESCO** Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
- ÚSES** Územní systém ekologické stability
- ÚSOP** Ústřední seznam ochrany přírody
- ÚZSVM** Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových
- VD** vodní dílo
- VKP** významný krajinný prvek
- VÚV** Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M.
- VMB** vrstva mapování biotopů
- VZCHÚ** velkoplošné zvláště chráněné území
- ZCHÚ** zvláště chráněné území
- ZCHD** zvláště chráněný druh
- ZOPK** zákon o ochraně přírody a krajiny
- ŽP** životní prostředí
- WG MAES** Pracovní skupina Evropské komise pro hodnocení ekosystémových služeb

AOPK ČR | ROČENKA 2019 | www.nature.cz